

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS II SINODO NUTARIMŲ P R O J E K T A S

1. Bažnyčios tikslas yra skelbti visiems žmonėms Jėzaus Kristaus išganomąją Naujieną, Bažnyčia kartu ir meldžiasi, ir dirba, idant visas pasaulis virstų Dievo tauta, Viešpaties kūnu bei Šventosios Dvasios šventykla, ir Kristuje, visų Galvoje, visatos Kūrėjui ir Tėvui būtų teikiama visa garbė ir šlovė.
2. Visi krikščionys dėl savo tikėjimo ir krikšto dalyvauja išganomojoje Bažnyčios pasiuntinytėje, veikdami ir Bažnyčioje, ir pasaulyje. Bažnyčios tarnybų ir tarnysčių vienybė, fundamentali jos narių lygybė yra įtvirtinta Jėzuje Kristuje. Dievo Dvasia dovanoja Bažnyčiai skirtingų dovanų ir palaiko jų taikią tarpusavio sąveiką visos bendruomenės labui.
3. Bendra visos Dievo tautos atsakomybė yra tuo stipresnė, kuo daugiau krikščionių prisideda prie Bažnyčios pasiuntinybės išpildymo. Todėl visi yra susieti tarpusavyje ir reikalingi atitinkamos erdvės (sąlygų) atsakomybei ir laisvei plėtoti. Rūpestis įvairių dovanų (charizmų) vienybe ir tarpusavio sąveika patikėtas bažnytinei hierarchijai, kuri, išreikšta kunigų vienybe su savo vyskupu, visuotiną Bažnyčią daro matoma savo vietovėje ir sėkmingai darbuojasi viso Kristaus kūno statybai.
4. Sėkmingam Bažnyčios pasiuntinybės išpildymui reikalinga telkti tikinčiuosius į gyvas ir atviras bendruomenes, kuriose klausomas ir skelbiamas Dievo Žodis, švenčiama Eucharistija ir vykdoma artimo meilės tarnystė. Krikščioniška bendruomenė savo giliausia esme yra misijų bendruomenė, ji negali užsidaryti savyje, tačiau bendrustėje su kitomis bendruomenėmis ir visuotine Bažnyčia skelbia ir liudija Kristaus Evangeliją pasaulyje.
5. Todėl Bažnyčia, būdama ne iš šio pasaulio, turi veikti pasaulyje, pažinti žmonių ir visuomenės gyvenimo tikrovę, skaityti “laiko ženklus”. Jos pastoracinės struktūros turi būti plėtojamos ir pritaikomos tinkamai sielovadinei veiklai šiandienos situacijoje.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS VIDINĖ STRUKTŪRA

6. Kauno Bažnyčia – tai Dievo Tautos dalis, gyvenanti teritorijoje, nustatytoje popiežiaus Pijaus XI 1926 metų balandžio mėnesio 17 dienos apaštališkąja konstitucija “Lituanorum gente” bei popiežiaus Jono Pauliaus II 1997 metų gegužės mėnesio 12 dienos bule “Procurandi populi”, patikėta Kauno arkivyskupo bei su juo drauge besidarbuojančios kunigijos pastoraciniam rūpesčiui taip, kad būdama su savo ganytoju ir jo suburta Šventojoje Dvasioje Evangelija ir Eucharistija, sudarytų dalinę Bažnyčią, kurioje iš tikrųjų yra ir veikia viena, šventa, katalikiška ir apaštališka Viešpaties Kristaus Bažnyčia.
7. Kauno Bažnyčia, kaip įmanoma tobuliau atspindėdama visuotinę Bažnyčią, suvokia savo pasiuntinybę taip pat ir tiems, kurie netiki į Kristų, bet gyvena drauge su ja toje pačioje teritorijoje. Pavienių tikinčiųjų ir visos arkivyskupijos bendruomenės gyvenimo liudijimu ji trokšta visiems tapti vis labiau pastebimu ženklu, rodančiu Kristų.

8. Kauno Bažnyčia, įsigilindama į savo prigimtį bei pasiuntinybę, o taip pat pasinaudodama savo ligšioliniu dvasiniu ir materialiniu paveldu, vykdydama Kristaus valią, taiko pastoracinės veiklos metodus šio laikmečio poreikiams, į tai įjungdama ir šios pasiuntinybės vykdymui pritaikytas struktūras.
9. Kauno Bažnyčioje išskirtinę ir nepakeičiamą funkciją vykdo Kauno arkivyskupas, kuris yra savas, ordinarinis ir betarpiškas ganytojas. Šią funkciją jis vykdo Kristaus vardu, paklusdamas Romos vyskupui. Taip pat jis Kauno Bažnyčioje yra aukščiausias tikėjimo mokytojas ir pagrindinis pašventinimo priemonių teikėjas.
10. Kauno arkivyskupo ganytojiškoji veikla yra susijusi su valdymo galios vykdymu Kauno arkivyskupijoje. Jam patikėta dalinės Bažnyčios veikla yra organizuojama pagal visuotinės Bažnyčios veiklą. Taip yra išreiškiamą visos arkivyskupijos bendruomenės vienybė.
11. Kauno arkivyskupas arkivyskupijos rūpesčiais visų pirma dalinasi su generalvikaru. Vyskupas pagalbininkas, turėdamas kunigystės pilnatvę, kartu su vyskupų kolegija yra atsakingas už visuotinę Bažnyčią, o padėdamas ganytojiškoje tarnystėje Kauno arkivyskupui, dalinasi atsakomybe už Kauno arkivyskupiją.
12. Romos vyskupo ryšys su viso pasaulio vyskupais yra pavyzdys bendram ganytojiškam Kauno arkivyskupo ir vyskupo pagalbininko rūpesčiui Kauno arkivyskupija. Bendras Kauno arkivyskupo ir vyskupo pagalbininko vadovavimas diecezijai yra visiems kunigams ir parapijų tikintiems pavyzdys, kaip reikia rūpintis vietinės Bažnyčios mokymu ir vystymusi.
13. Kunigai su arkivyskupu vienijami bendros kunigystės turi nuoširdžiai pripažinti arkivyskupą savo tėvu ir pagarbiai jam paklusti. Arkivyskupas, priimdamas kunigus kaip būtinus pagalbininkus ir patarėjus vedant Dievo Tautą išganymo keliu, turi juos mylėti kaip savo sūnus ir draugus, prižiūrėti jiems duotus teisinius įgaliojimus, rūpintis, kad būtų tinkamai atliekamos pareigos; o taip pat turėti priemones bei institucijas reikalingas dvasiniam ir intelektualiniam gyvenimui vystyti. Jis taip pat turi rūpintis kunigų tinkamu materialiniu išlaikymu ir socialinės gerovės užtikrinimu, kaip ir reikalauja teisė.
14. Arkivyskupas, suvokdamas savo atsakomybę už jam patikėtus vyskupijos tikinčiuosius visapusiškai jais rūpinasi, už juos meldžiasi, išklauso ir kviečia su juo bendradarbiauti. Tikintieji turi reikšti arkivyskupui pagarbą ir paklusnumą jo vadovavimui, remti jo sielovadines iniciatyvas ir sprendimus, išmintingai dalintis atsakomybe už visuotinę Bažnyčią ir melstis už jį. Tikintieji turi teisę būti arkivyskupo priimti ir išklausti, kad galėtų jam išreikšti savo nuomonę svarbiuose dalykuose tarnaujant Bažnyčios gėriui.
15. Kauno arkivyskupijoje teritorinė sielovada vykdoma trijuose lygmenyse: vyskupijos, dekanatų ir parapijų (rektoratų).
16. Sėkmingesniai sielovados vykdymui gali būti steigiamos specialiosios sielovados bendruomenės, kurios prasmingai papildo teritorinės sielovados struktūras ir yra joms pavaldžios. Jos tarnauja tam tikroje situacijoje ar teritorijoje esančių, bendrų specifinių interesų siejamų tikinčiųjų poreikiams, pvz. studentų, svetimšalių ir pan.

17. Kauno arkivyskupijoje veikia katalikiškos organizacijos ir judėjimai, kurie siekia tik jiems būdingų tikslų, veikia pagal patvirtintus įstatus, turi savo valdymo organus ir finansinį savarankiškumą. Tačiau būdami visuotinės Bažnyčios dalimi, nors ir autonomiškai savo struktūra ir veikla, organizacijos ir judėjimai turi siekti prisidėti prie parapijos, dekanato ar visos arkivyskupijos pastoracinės veiklos, o jų veikla derinama su vietos ordinaru ir bendra arkivyskupijos sielovada.

Vyskupo vizitacijos

18. Vyskupijos vyskupas, vykdydamas savo pastoracinę pareigybę, įpareigotas kasmet vizituoti vyskupiją visą arba dalimis, taip, jog per penkerius metus būtų aplankoma visa vyskupija, o jeigu yra pateisinamai sutrukdytas – tevizituoja vyskupas koadjutorius, arba augziliaras, arba generalinis ar vyskupo vikaras, arba kitas kunigas.

19. Pagrindiniai vyskupo vizitacijos tikslai, lankant jam pavestus ganomuosius:

- 19.1. skelbti Evangeliją;
- 19.2. gaivinti tikėjimą, viltį ir meilę;
- 19.3. kviesti išpažinti ir liudyti Kristų kasdieniame gyvenime;
- 19.4.. rūpintis visų tikinčiųjų dvasine gerove.

20. Pagrindiniai vyskupo vizitacijos uždaviniai:

- 20.1. rūpintis, kad Geroji Naujiena sėkmingai pasiektų visus parapijoje gyvenančius žmones.
- 20.2. domėtis parapijos gyvenimo kasdienybe, jos aktualijomis ir t.t;
- 20.3. lankant parapijas, sustiprinti sielovadą, parapijų sielovadai duoti naujų impulsų, skatinti visų sielovados sričių atsinaujinimą, labiau atsiliepiant į aktualius šiandienos poreikius.

21. Parapijos vizitacijos datą nustato vyskupas, atsižvelgdamas į ankstesnės vizitacijos laiką, klebono pageidavimus, parapijos šventes ir sukaktis, arba iškilus nenumatytam poreikiui.

22. Vizitacijos data, parapijos klebonui, paprastai pranešama metų pradžioje, bet ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius, išskyrus tuos atvejus, jeigu vyskupas numato kitaip.

23. Gavęs žinią apie numatomą vyskupo vizitaciją, klebonas artimiausiu laiku atvyksta į Kuriją aptarti ir suderinti būsimos vizitacijos programą ir detales.

24. Vyskupas, lankantis parapiją, gali laisvai pasirinkti kunigus palydovus ir padėjėjus.

25. Vizitacija susideda iš dviejų dalių: dalykinės ir iškilmingos.

26. Dalykinės vizitacijos tikslai:

- 26.1. susipažinti su parapijos sielovada;
- 26.2. užmegzti glaudesnius ryšius su parapijos bažnytinėmis institucijomis,
- 26.3. pasidalinti sielovados iniciatyvomis,
- 26.4. išgirsti lūkesčius, slegiančius sunkumus,
- 26.5. duoti naujus impulsus pastoracinei veiklai ir aptarti ją visos arkivyskupijos kontekste;

26.6. atsižvelgiant į galimybes ir poreiki, aplankyti bažnytines ir pasaulietines institucijas (savivaldybė, mokykla, senelių, vaikų namai ir pan.).

27. Dalykiniame susitikime su vizituojančiaisiais dalyvauja parapijos kunigai, Pastoracinė ir Ekonominė tarybos, įvairiose sielovados srityse besidarbuojantys tikintieji.

28. Patikrinęs parapijines knygas, vyskupas arba jo įgaliotas kunigas padaro įrašą, pasirašo ir uždeda spaudą.

29. Iškilmingosios vizitacijos metu:

29.1. vietos ordinaras arba jo augziliaras kartu su parapijos bendruomene iškilmingai švenčia Eucharistiją, skelbia Evangeliją, taria Ganytojinį žodį, švenčia Sutvirtinimo sakramentą;

29.2. parapijos klebonas susirinkusios tikinčiųjų bendruomenės akivaizdoje perskaito parapijos statistinę, pastoracinę ir socialinę padėtį apibūdinantį pranešimą, parengtą pagal vyskupo vizitacijoms skirtą iš anksto nustatytą ir parapijoms pateiktą klausimyną.

30. Įvertinęs parapijos vizitaciją, ordinaras atsiunčia parapijos klebonui laišką, kurio tikslas yra pasidalinti pastebėjimais, atkreipiant dėmesį į naujas ar taisytinas sritis bei metodus. Laiškas saugomas parapijos archyve.

31. Su šiuo laišku yra supažindinami parapijoje dirbantys kunigai, Pastoracinė taryba, aktyviausi bendradarbiai, kurie, atsižvelgę į išsakytas mintis, numato sielovados pakeitimus, kuriuos būtų galima perduoti parapijos bendruomenei.

32. Viena šio laiško kopija lieka Kurijoje parapijos byloje, kita siunčiama dekanui, kuris metinės vizitacijos metu stebi, kaip yra atsižvelgiama į laiško rekomendacijas.

33. Apie pokyčius parapijos sielovadoje, į kuriuos buvo atkreiptas dėmesys rekomendaciniame laiške, klebonas šešių mėnesių laikotarpyje raštu informuoja už arkivyskupijos Kuriją ir savo dekaną.

ARKIVYSKUPIJOS KURIJA

34. Kauno arkivyskupijos kurija susideda iš institucijų ir asmenų, kurie savo ganytojui talkina valdant visą Arkivyskupiją, ypač vykdant sielovadinę veiklą, administravimą ir teisinę galią.

35. Asmenys paskirti Kurijos pareigybėms, turi pasižymėti profesiniais sugebėjimais ir moralinėmis savybėmis, patirtimi, pamaldumu ir uolumu. Jie atlieka savo pareigas, būdami vienybėje su juos paskyrusiu arkivyskupu.

36. Į Kurijos sudėtį įeina:

36.1. Generalvikaras;

36.2. Generalvikaro tarnyba;

36.3. Kanceliarija;

36.4. Sielovadiniai skyriai:

36.4.1. Šeimų sielovados skyrius;

36.4.2 Jaunimo sielovados skyrius;

- 36.4.3. Katechetikos skyrius;
  - 36.4.4. Pašaukimų ugdymo skyrius.
  - 36.5. Ekonomo tarnyba;
  - 36.6. Informacijos skyrius;
  - 36.7. Sakralinės architektūros ir meno komisija;
  - 36.8. Bažnytinės muzikos komisija;
  - 36.9. Liturginė komisija;
  - 36.10. Kurijos archyvas.
37. Arkivyskupijoje yra šios kurijai pavaldžios institucijos:
- 37.1. Kauno arkivyskupijos Caritas;
  - 37.2. Katechetikos centras;
  - 37.3. Jaunimo centras;
  - 37.4. Šeimos centras;
  - 37.5. Kauno arkivyskupijos muziejus;
  - 37.6. Katalikų interneto tarnyba.
38. Planuoti ir vykdyti sėkmingą sielovadą arkivyskupui padeda taip pat Kauno arkivyskupijos pastoracinė taryba ir dekanų taryba.
39. Kauno arkivyskupijos pastoracinė taryba sudaryta iš kunigų, vienuolių narių ir pasauliečių, suteikia tikintiesiems galimybę labiau įsitraukti į arkivyskupijos sielovados planavimą, padeda geriau suprasti pastoracinę situaciją ir patarti ordinarui ieškant tinkamiausių sprendimų. Pastoracinė taryba veikia pagal ordinaro patvirtintus nuostatus.
40. Kauno arkivyskupijos dekanų tarybą sudaro Kauno arkivyskupijos dekanai ir vicedekanai. Tarybos darbą koordinuoja iš tarybos narių tarpo išrinktas pirmininkas. Taryba veikia pagal ordinaro patvirtintus nuostatus.
41. Kauno arkivyskupas taip pat sudaro pastoviam arba laikinam darbui kitas reikiamų sričių komisijas.
42. Kurijos funkcionavimo tvarką, kompetenciją bei atskirų institucijų kompetencijas apibrėžia reglamentas, patvirtintas Kauno arkivyskupo.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS TRIBUNOLAS

43. Kauno Arkivyskupijos Tribunolas yra pirmos instancijos Tribunolas, kuris, veikdamas Kauno Arkivyskupo vardu, svarsto ir sprendžia jo kompetencijai priklausančias santuokos negaliojimo ir nepanaudojimo bylas, separacijos, ginčo ir baudžiamąsias bei kitas arkivyskupo pavestas bylas.
44. Kauno Arkivyskupijos Tribunolas yra II instancijos tribunolas Vilniaus arkivyskupijos ir Vilkaviškio, Telšių, Šiaulių vyskupijų tribunolams.
45. Kauno Arkivyskupijos tribunolui II instancijos Tribunolas yra Panevėžio vyskupijos Tribunolas.
46. Arkivyskupijos Tribunolui vadovauja teismo vikaras (oficiolas), kuriam padeda viceoficiolas, teisėjai, auditoriai, teisingumo gynėjas, ryšio gynėjas ir notarai.

47. Klebonai, gavę Kauno Arkivyskupijos Tribunolo pavedimus (pvz.: išduoti jungtusių metrikų išrašus; sužadėtinių apklausų anketas arba atlikti šalių ar liudininkų apklausas ir kt.) privalo tai atlikti per penkiolika dienų.
48. Arkivyskupijos tribunolas vadovaujasi Kauno arkivyskupo patvirtintu reglamentu.

KUNIGŲ TARYBA IR KONSULTORIŲ KOLEGIJA

49. Kunigų taryba yra tarsi Kauno arkivyskupo senatas, tai yra kunigų sambūris, atstovaujantis visus arkivyskupijos ir vienuolinių institutų kunigus. Ji, išreikšdama kunigystės ir pasiuntinybės vienybę, Vyskupo dialogą ir bendradarbiavimą su kunigija, turi patariamąjį balsą.
50. Atsižvelgiant į tai, kad kunigų tarybos uždavinys yra padėti vyskupui vyskupijos valdyje, kandidatais į tarybą gali būti tie kunigai, kurie sugeba pastebėti tiek dvasinius, tiek materialinius savo brolių kunigystėje rūpesčius, geba tinkamai atstovauti visus arkivyskupijos kunigus.
51. Kunigų taryba turi Kauno arkivyskupo patvirtintą statutą, kuris apibrėžia kunigų tarybos narių rinkimų normas, kadencijos trukmę, narių skaičių ir veiklos pobūdį, laikantis visuotinės ir dalinės teisės normų.
52. Kauno arkivyskupas laisvai paskiria iš Kunigų tarybos narių Konsultorių kolegiją, susidedančią iš 7 narių penkerių metų kadencijai. Kadencijos metu arkivyskupas neskiria naujų Kolegijos narių, nebent narių skaičius nesiektų minimalaus teisės nustatyto narių skaičiaus.

ARKIVYSKUPIJOS SINODAS

53. Ypatinga pagalbos forma Kauno arkivyskupui vykdant ganytojiškas pareigas yra arkivyskupijos sinodas, kuriame dalyvauja kunigų ir tikinčiųjų pasauliečių atstovai.
54. Arkivyskupijos sinodo tikslas yra gilus tikėjimo, pastoracinės veiklos, dvasingumo, moralumo ir bažnytinės drausmės atnaujinimas. Kad būtų pasiekti Sinodo uždaviniai ir tikslai, jame įpareigojami aktyviai bendradarbiauti visi arkivyskupijos ir joje veikiančių vienuolijų kunigai, vienuoliai ir tikintieji pasauliečiai.
55. Sprendimą apie Sinodo sušaukimą priima Kauno arkivyskupas, išklausęs kunigų tarybos nuomonę bei atsižvelgdamas į arkivyskupijos poreikius.
56. Kadangi Kauno arkivyskupas yra vienintelis įstatymų leidėjas arkivyskupijoje, todėl jis pasirašo Sinodo nutarimus bei dekretus ir juos skelbia.
57. Pasibaigus Sinodui, jo struktūros veikia toliau, siekiant padėti įgyvendinti Sinodo nutarimus bei suformuluoti kituose sinoduose svarstytinas temas.

DEKANATAI

58. Kauno arkivyskupija suskirstyta į septynis dekanatus: Jonavos, Jurbarko, Kauno I, Kauno II, Kėdainių, Raseinių ir Ukmergės, kuriems Kanonų teisės kodekse nustatyta tvarka vadovauja arkivyskupo paskirti dekanai.
59. Dekanatų skaičius, jų ribos, parapijų skaičius dekanate gali būti keičiamas ordinaro dekretu.
60. Arkivyskupas, remdamasis kan. 553 §2 ir kan. 554 §1, dekaną skiria penkeriems metams, išklauses dekanate dirbančių kunigų nuomonę.
61. Pasibaigus kadencijai, arkivyskupas, įvertinęs dekanato veiklą ir dekanato kunigų nuomonę, įgaliojimus gali pratęsti arba skirti naują dekaną.
62. Dekano ir visų dekanato kunigų bičiuliški, Evangelijos nuostatomis grindžiami tarpusavio santykiai yra viena svarbiausių sėkmingos sielovados ir bendruomenės kūrimo sąlygų.
63. Dekanato lygmens sielovados tikslai:
- 63.1. aktyvinti ir koordinuoti sielovadą parapijose;
  - 63.2. padėti parapijoms įsijungti į bendrą arkivyskupijos pastoracinę programą;
  - 63.3. pasidalinti patirtimi ir praktika su kitomis dekanato parapijomis;
  - 63.4. ieškoti naujų bendrų dekanato parapijų veiklos sričių, stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą.
64. Dekanato lygmenyje veikia institucijos, skirtos koordinuoti atskiroms sielovados kryptims: dekanato katechetikos centras, dekanato šeimos centras, dekanato jaunimo centras, dekanato Caritas centras. Esant sielovadiniam motyvui dekanate gali būti įkurti ir kiti centrai.
65. Šios institucijos veikia pagal vietos ordinaro patvirtintus nuostatus, glaudžioje vienybėje su arkivyskupijos lygmenyje veikiančiomis institucijomis skirtomis koordinuoti atskiroms sielovados kryptims, plėtoja ir palaiko savo padalinių ar kontaktinių asmenų tinklą dekanato parapijose, skleidžia informaciją, rengia sielovados bendradarbių tobulinimosi programas, vykdo atitinkamos srities dekanato lygmens projektus.
66. Dekanato lygmens institucijų vadovus renka dekanato parapijų klebonai ir Parapijų Pastoracinių tarybų atskirų sielovados sekcijų vadovai.
67. Dekanato lygmens institucijų vadovus dekanato teikimu tvirtina arkivyskupas. Šių sielovados institucijų vadovai glaudžiai bendradarbiauja su dekanu ir tarpusavyje, keičiasi informacija, sudaro bendrų dekanato renginių planą ir jį įgyvendina.
68. Rekomenduojama kartą metuose rengti dekanato sielovados konferenciją, kurioje kunigai, parapijų pastoracinių tarybų atstovai, sielovados bendradarbiai, dekanate veikiančių vienuolių nariai, katalikiškų organizacijų ir judėjimų lyderiai aptartų aktualius pastoracijos klausimus, pasidalintų tikėjimo ir veiklos patirtimi.
69. Metines savo veiklos ataskaitas dekanato lygmenyje veikiančių institucijų vadovai pateikia dekanui ir arkivyskupijos lygmenyje veikiančių institucijų vadovams.

70. Dekanato sielovadinė veikla vykdoma remiantis centrinės dekanato parapijos, kurios klebonu dažniausiai yra dekanas, struktūra. Su dekanato reikalais susiję dokumentai ir dekanato renginiams skirtos lėšos turi būti laikomos atskirai nuo dekanato parapijos dokumentų.

71. Siekiant aiškaus santykio su vietos viešąja valdžia ir socialiniais partneriais, dekanas ar jo įgaliotas kompetentingas asmuo atstovauja bendriesiems dekanato parapijų, katalikiškų organizacijų ir institucijų reikalams bendradarbiaujant su kitomis (nevyriausybinėmis) organizacijomis ir atitinkamos teritorijos savivaldybės institucijomis, atsakingomis už socialinius, švietimo, kultūros ir jaunimo reikalus.

72. Kiekvieno dekanato centre, parapijos namuose ar klebonijoje, kur reziduoja dekanas, turi būti įrengta raštinė, kur užrakinamoje vietoje saugomas dekanato archyvas.

73. Parapijose, kur dekanato ir parapijos raštinė yra bendroje patalpoje, dekanato archyvas turi būti saugomas atskirai nuo parapijos archyvo, saugioje užrakinamoje vietoje.

74. Dekanato centre privalo būti visa darbu su dokumentais ir informacija reikalinga įrangai ir priemonėms.

75. Dekanato archyve turi būti saugoma:

- 75.1. parapijų bylos;
- 75.2. parapijų priėmimo ir perdavimo aktai;
- 75.3. dekanato parapijų vizitacijų protokolai;
- 75.4. vyskupo parapijų vizitacijų protokolų kopijos;
- 75.5. parapijų ribas nustatančių dekretų kopijos;
- 75.6. parapijų kilnojamojo ir nekilnojamo turto inventorinės knygos kopija;
- 75.7. raštai ir dokumentai, susiję su dekanato sielovados institucijomis;
- 75.8. gaunamų ir siunčiamų raštų segtuvai;
- 75.9. dekanato konferencijų protokolai.

76. Dekanato centras gali turėti referentą – sekretorių, atliekantį dekanato pavestus nurodymus.

77. Dekanato centro sekretorius - referentas rūpinasi raštvedyba, informacijos sklaida ir atlieka kitas dekanato pavestas funkcijas. Referento – sekretoriaus įgaliojimai baigiasi su dekanato pasikeitimu.

78. Konfidencialią informaciją tvarko pats dekanas.

Dekano vizitacija

79. Dekanas, laikantis vyskupijos vyskupo potvarkių, įpareigotas vizituoti savo dekanato parapijas.

80. Pagrindiniai dekanato vizitacijos tikslai:

- 80.1. skatinti ir koordinuoti bendrą sielovados veiklą dekanate;
- 80.2. įvertinti realią parapijų būklę, esant reikalui, informuoti diecezinį vyskupą apie išskylančias problemas ar trūkumus;

- 80.3. rūpintis, kad liturginės apeigos parapijoje būtų atliekamos pagal liturginius nuostatus, ypač liečiančius Eucharistiją, Jos šventimą, garbinimą ir saugojimą, kitų sakramentų teikimą;
- 80.4. rūpintis tinkamu Švč. Sakramento saugojimu ir priežiūra; stebėti, kad rūpestingai būtų prižiūrimas ir saugomas kilnojamas ir nekilnojamas parapijai priklausantis turtas, tinkamai surašomos ir laikomos parapijos knygos, saugomi Kurijos siunčiami raštai;
- 80.5. geriau pažinti parapijoje dirbančių kunigų gyvenimo sąlygas ir pragyvenimo galimybes.
81. Metinę vizitaciją dekanas atlieka kiekvienų metų pirmąjį ketvirtį, su klebonu suderinęs jos laiką.
82. Pagal nustatytos formos anketą dekanas, atlikęs vizitaciją, surašo protokolą, kurį patvirtina parašu bei antspaudu ir atiduoda į Kuriją, o jo kopiją įsega į vizituotos parapijos bylą.
83. Patikrinęs parapijines krikštų, santuokų ir laidotuvių knygas, dekanas padaro atžymas, pasirašo ir uždeda spaudą.
84. Vizitacijos metu pastebėtus trūkumus, savo rekomendacijas dekanas raštiškai įteikia parapijos klebonui, kuris, atsižvelgdamas į sąlygas ir galimybes, stengiasi trūkumus taisyti, rekomendacijas įgyvendinti.
85. Klebonas, jeigu nesutinka su pastabomis ir yra kitos nuomonės, dar kartą aptaria minėtą klausimą su dekanu, arba, klebonui pageidaujant, pateikia klausimą dekanato kunigų susirinkime; neradus sprendimo, galutinį sprendimą priima vietos ordinaras.
86. Visi dekanato parapijų vizitacijos protokolai pristatytini vietos Ordinarui iki pirmo ketvirčio pabaigos, nebent, dėl svarbios priežasties būtų nustatyta kita data.
87. Vizitacija vykdoma pagal vietos ordinaro patvirtintą nustatytos formos klausimyną, kurį parengia dekanų taryba, atsižvelgdama į to laikmečio Bažnyčios prioritetus.
88. Dekanas, vizituodamas parapiją, atkreipia dėmesį į vyskupo vizitacijos metu išskeltas pastabas ir pasiūlymus, išdėstytus rekomendaciniame laiške, gautame iš Kurijos.
89. Dekano vadovaujamą parapiją nustatyta tvarka vizituoja vietos Ordinaro įgaliotas kunigas.
90. Parapijos, kurią tais metais vizitavo vyskupas, dekanas nevizituoja.

Dekanato perdavimas

91. Dekanatą naujai paskirtas dekanas perima, dalyvaujant arkivyskupo įgaliotam Kurijos atstovui, kuris savo parašu patvirtina perduodančio ir priimančio dekanų surašytą perdavimo – priėmimo aktą.

92. Perduodamas dekanatą, buvęs dekanas perduoda:
- 92.1. parapijų bylas;
  - 92.2. dekanato spaudą;
  - 92.3. dekanato kasą;
  - 92.4. gaunamų ir siunčiamų raštų bylas;
  - 92.5. dokumentus, susijusius su dekanate veikiančių centrų (katechetikos, šeimos, jaunimo, Caritas ir pan.) veikla;
  - 92.6. dekanato archyvą;
  - 92.7. kitą dekanatui priklausantį turtą, atlikus jo inventorizaciją.
93. Perdavimo – priėmimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, kurių vienas atiduodamas į Kuriją, o antras saugomas dekanato archyve.
94. Siekiant užtikrinti sielovados tęstinumą, dekanatą perduodantis dekanas, dalyvaujant arkivyskupo įgaliotam kunigui, surengia susitikimą, skirtą naująjį dekaną supažindinti su padėtimi dekanate ir jame veikiančiomis sielovados struktūromis.
95. Naujasis dekanas kartu su dekanato sielovados struktūrų vadovais, pusės metų laikotarpiu aplanko dekanato parapijas, susitikdamas su kiekvienos parapijos kunigais, parapijoje veikiančių organizuotų grupių vadovais arba jų įgaliotais asmenimis.

Dekanatų konferencijos

96. Dekanato konferencija - dekanato dvasininkų susirinkimas, vadovaujamas dekanato.
97. Pagrindiniai dekanato konferencijos tikslai:
- 97.1. dekanato mastu aptarti pastoracijos bei dvasinius klausimus;
  - 97.2. nagrinėti, aptarti ir vietos sąlygoms pritaikyti bendras arkivyskupijos pastoracines nuostatas, kryptis, ieškoti būdų joms įgyvendinti;
  - 97.3. suaktyvinti ir palaikyti bendrą Bažnyčios mintį ir liniją kasdienėje pastoracijoje;
  - 97.4. ieškoti naujų bendrų dekanato parapijų veiklos sričių, stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą, pasidalinti patirtimi;
  - 97.5. sustiprinti dvasininkų bendruomenės ryšius, skatinti nuoširdesnę dvasininkų tarpusavio bendravimą, aptarti išskylančias problemas ir sunkumus, palaikyti tarpusavio vienybę, broliškumo ir maldos ryšius, pasidalinti džiaugsmiais ir rūpesčiais;
98. Dekanato konferencijas rekomenduojama rengti kas mėnesį, vis kitoje parapijoje tokiu būdu siekiant geresnio Bažnyčios teritorinės situacijos pažinimo.
99. Dekanato konferencijos sušaukimas, darbotvarkės sudarymas ir konferencijos vedimas priklauso dekanui, kurį, dėl pateisinamų priežasčių, gali atstovauti vicedekanas ar dekanato įgaliotas kuris nors iš dekanato kunigų.
100. Šioje konferencijoje yra įpareigoti dalyvauti visi dekanato teritorijoje parapijų sielovadoje dirbantys dvasininkai, nepriklausomai nuo jų funkcijų.
101. Visus aukščiau išvardintus asmenis dekanas raštu pakviečia dalyvauti konferencijoje, vėliausiai savaitę prieš jai prasidedant. Kvietime yra nurodoma konferencijos darbotvarkė.

102. Dvasininkai, kurie vengia lankytis konferencijose, yra dėl to išpėjami, o esant reikalui, apie tai informuojamas vietos Ordinaras.

103. Dėl sielovadinių priežasčių, jeigu parapijoje darbuojasi daugiau ganytojų, nuo pareigos dalyvauti dekanato konferencijoje gali būti atleidžiamas budintis parapijos kunigas. Jeigu nedalyvaujama dėl kitų priežasčių, apie tai reikia perspėti dekaną, o priežastis yra įrašoma į protokolą.

104. Dekanato konferencija neturėtų būti griežtai oficialus, formalus, su griežta dienotvarke susirinkimas, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina ar priimami svarbūs sprendimai, bet nuoširdus, broliškas pabendravimas.

105. Dekanato konferencija pasirinktinai pagal galimybes gali prasidėti liturgijos šventimu (Šv. Mišiomis, Valandų liturgijos malda, atitinkančia dienos metą) arba kitomis pamaldomis (Rožančiaus malda, litanija, trumpa Švč. Sakramento adoracija ir pan.). Rekomenduojama trumpa sąžinės sąskaita ir sudaryti galimybę priimti Atgailos sakramentą. Visuomet pasimelstina už mirusius kunigus.

106. Pagrindinės konferencijos dalies metu dalyviai supažindinami su Vyskupijos, dekanato ir Visuotinės Bažnyčios gyvenimo įvykiais. Jos metu turėtų būti aptarinėjami daugiau tos vietos pastoracinius dalykus liečiantys konkretūs klausimai, priimami pasiūlymai, rekomendacijos, pageidavimai savo Ordinarui, ar Vyskupų konferencijai. Svarstomos ir pagal galimybes sprendžiamos vietos parapijų ir kunigų problemos. Po to - einamų reikalų svarstymas, aptarimas, pokalbiai, dalijimasis patirtimi; Advento ir Gavėnios metu dekanate numatomi parapijų rekolekcijų terminai, o taip pat kaimyninės pastoracinės pagalbos formos. Rekomenduojama kviesti skaityti pranešimų įvairių sričių specialistus iš už dekanato ribų. Taip pat galima parengti kokią nors temą asmeniškai, o po to konferencijos metu referuoti ir diskutuoti su dalyviais.

107. Konferencijos pabaigoje aptariama sekančio susitikimo vieta, laikas ir tema, galimi lektoriai.

108. Dekanato konferencijos eiga, bent svarbesni jos momentai, protokoluojami, o ataskaita turi būti pateikta Kurijai.

PARAPIJA

109. Pagrindine organizacinio ir sielovadinio darbo vieta arkivyskupijoje yra parapija, kuria, kaip jos ganytojas, vadovaujant arkivyskupui, rūpinasi jo paskirtas klebonas..

110. Parapija yra Dievo tautos bendruomenė, per kurią Bažnyčia vykdo savo pasiuntinybę. Parapijoje vykdomas Dievo kultas, sielovada, karitatyvinė ir socialinė veikla. Tai pirmoji tikėjimo, maldos ir krikščioniškosios artimo meilės mokykla.

111. Parapija yra pagrindinis ir teisiškai savarankiškas arkivyskupijos pastoracinis vienetas, kuriame vykdoma Bažnyčios misija: skelbiamas Dievo Žodis, švenčiami Sakramentai ir vykdoma artimo meilės tarnystė.

112. Parapijoje tikinčiųjų bendruomenė įgauna apčiuopiamą išraišką. Todėl II Vatikano Susirinkimas sako: "Pasauliečiai teįpranta veikti parapijoje, palaikydami glaudų ryšį su

savo kunigais; teiškėlia jie bažnytinėje bendruomenėje savo ir pasaulio problemas bei žmonių išganymo klausimus, kad būtų svarstomi ir sprendžiami bendromis pastangomis“.

113. Parapija turi tapti konkrečia vieta, kur tikėjimo patyrimas būtų perduodamas kiek galima didesniai parapijiečių ir parapijos teritorijoje gyvenančių žmonių skaičiui.

114. Parapijoje už parapijos sielovadą tiesiogiai atsakingas ordinaro paskirtas klebonas, jam padeda kiti parapijai priskirti dvasininkai ir sielovados bendradarbiai. Spręsdamas svarbiausius pastoracijos klausimus, klebonas bendradarbiauja su parapijos pastoracine taryba, o turto valdymo klausimus aptaria su parapijos ekonomine taryba. Parapijos pastoracinė taryba ir ekonominė taryba veikia pagal ordinaro patvirtintus nuostatus.

115. Visose Kauno arkivyskupijos parapijose, nepriklausomai nuo dydžio ar situacijos, siekiant tinkamo parapijos misijos įgyvendinimo, turi būti:

115.1. švenčiama liturgija, rūpinamasi pamaldų, religinių švenčių, atlaidų organizavimu, tikinčiųjų aktyviu dalyvavimu liturgijoje, choristų, lektorių, ministrantų, adorančių sielovada ir nuolatinio ugdymo, liaudiško pamaldumo, piligriminio kelionių praktikavimu;

115.2. organizuojama vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų katechezė, padedama pasiręsti sakramentiniam gyvenimui ir jį praktikuoti;

115.3. vykdoma karitatyvinė veikla, teikiama dvasinė ir medžiaginė pagalba vargstantiems, organizuojamos labdaros ir savipagalbos akcijos;

116. Stipresnės kaimo, miestelių ir ypač miestų parapijos, atsižvelgdamos į vietos sąlygas, tikinčiųjų situaciją ir vyskupijos prioritetus, vykdo šeimų, vaikų ir jaunimo sielovadą, ligonių, neįgalųjų ir pagyvenusių asmenų sielovadą, piligrimų, dvasinių pašaukimų, nuo Bažnyčios nutolusiųjų sielovadą, suaugusiųjų švietimo, ekumeninę veiklą ir kt.

Klebonas ir vikarai

117. Klebonas yra jam pavestos parapijos ganytojas, vykdamas jam patikėtos bendruomenės sielovadą, vadovaujant arkivyskupui. Jis yra pašauktas dalyvauti Kristaus tarnystėje, kad įvykdytų šios bendruomenės mokymo, šventimo ir vadovavimo pareigas, bendradarbiaudamas su kitais kunigais arba diakonais bei pagal teisės normas padedamas pasauliečių.

118. Klebonus skiria Kauno arkivyskupas. Kandidatai į klebonus privalo turėti atitinkamas savybes ir kompetenciją, pagal teisės normas reikalingą deramam pareigų vykdymui.

119. Tuo atveju, kai parapijos pastoracija yra patikėta vienuolynui arba apaštališkojo gyvenimo bendruomenei, kandidatą į klebonus Kauno arkivyskupui pristato kompetentingas Vyresnysis.

120. Kunigas klebono pareigas gauna ir vykdo nuo parapijos kanoniško užėmimo momento.

121. Prieš užimdamas klebono pareigas naujai paskirtas klebonas yra bažnytinės teisės normų įpareigotas Kauno arkivyskupo arba jo įgalioto asmens akivaizdoje atlikti tikėjimo išpažinimą ir prisiekti, kad savo pareigas vykdys gerai ir ištikimai.

122. Jeigu dekrete kitaip nenumatyta, klebonas parapiją turi perimti per mėnesį laiko nuo skiriamųjų raštų datos.

123. Kiekvieną kartą, kai tai būtina ar reikalinga tinkamai parapijos sielovadai užtikrinti, klebonui gali būti priskirti vienas ar daugiau parapijinių vikarų, kurie įsijungia į ganytojinę tarnystę, kaip klebono bendradarbiai, drauge su klebonu numatydami veiklą bei iniciatyvas ir paklusdami jo vadovavimui.

124. Nebent arkivyskupo įsakmiai būtų nustatyta kitaip, vikaras įpareigojamas padėti klebonui visoje parapijinėje tarnystėje, išskyrus Šv. Mišių aukojimą už parapiją. Esant reikalui, laikydamasis teisės normų, jis taip pat privalo pakeisti kleboną.

125. Vykdydamas sielovadinę veiklą kaimo parapijose klebonas remiasi savanoriška tikinčiųjų pagalba, sudaro tinkamas sąlygas aktyvesniam tikinčiųjų įsitraukimui ir atsakomybės už bendruomenę prisiėmimui.

Sielovados bendradarbiai

126. Didesnėse miestelių ir miestų parapijose, siekiant didesnės sielovados apimties ir tęstinumo, vien klebono, jam padedančių dvasininkų ir savanorių pastangų neužtenka. Nuolatinei veiklai atskirose pastoracijos srityse užtikrinti būtina pasitelkti sielovados bendradarbius, kuriais gali būti parapijų katechetai, referentai, tikybos mokytojai, jaunimo, maldos grupių vadovai ar kiti, tam tikrai veiklai pasirengę asmenys.

127. Parapija yra atsakinga už teisingą sielovados bendradarbių darbo apmokėjimą, savanorių skatinimą, tinkamų darbo ir kvalifikacijos kėlimo sąlygų sudarymą. Sielovados bendradarbiai turi rūpintis savo dvasiniu ir dalykiniu tobulėjimu.

128. Miestų parapijose rekomenduojama įsteigti pastoracijos centrus, kurie padėtų klebonui užtikrinti tinkamą sielovados bendradarbių (katechetikos metodinių centrų, šeimos centrų, Caritas skyrių, jaunimo grupių ir pan.) veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą su parapijos pastoracine taryba.

129. Parapijos yra atsakingos finansuoti parapijos pastoracinę veiklą. Miestelių ir miestų parapijų pastoracinė taryba parengia metų veiklos planą, kuriame numatytiems renginiams, bendradarbiaujant su ekonomine taryba, patvirtinamas atitinkamas biudžetas. Siekiant užtikrinti pastoracinės veiklos nuoseklumą, reikia įtraukti sielovados bendradarbius į veiklos bei finansinių išteklių planavimą. Parapijos sielovados planas drauge su kitais klausimais pristatomas parapijos narių susirinkime. Miestelių ir miestų parapijose šis planas turi būti paviešintas skelbimų lentoje, o esant galimybei ir parapijos internetinėje svetainėje.

130. Rekomenduojama kartą metuose rengti parapijos sielovados konferenciją, kurioje kunigai, parapijos pastoracinės tarybos atstovai, sielovados bendradarbiai, parapijoje veikiančių vienuolių nariai, katalikiškų organizacijų ir judėjimų lyderiai aptartų aktualius pastoracijos klausimus, pasidalintų tikėjimo ir veiklos patirtimi.

131. Parapijos privalo pasirūpinti, kad jų turimos patalpos būtų prieinamos ir tinkamos sielovadinei veiklai. Jei parapija neturi tinkamų patalpų, klebonas rūpinasi, kad katalikiška veikla galėtų vykti kitose, tame mieste, rajone ar miestelyje esanose

patalpose: mokykloje, kultūros centre ar privačiose erdvėse, iš anksto suderinant renginių planą, patalpų naudojimo sąlygas ir tvarką.

132. Vykdamas nuolatinę ir platesnės apimties pastoracinę veiklą, gaunant projektinį finansavimą iš įvairių pasaulietinių šaltinių, rekomenduotina steigti nevyriausybinę organizaciją ir veikti jos pagalba. Tokiu atveju būtina konsultuotis su kompetentinga arkivyskupijos institucija, gauti dekanato rekomendaciją, bei Kauno arkivyskupijos Ordinaro pritarimą.

Parapijos administracinis tvarkymas

133. Kiekvienoje parapijoje, kur reziduoja klebonas, turi būti įrengta raštinė: atskira (oficiali), aprūpinta būtinomis biuro priemonėmis patalpa parapijos namuose, klebonijoje, atskirais atvejais bažnyčioje, kur užrakinamoje vietoje saugomas parapijos archyvas ir priimami interesantai, taip pat nurodytas pamaldų bažnyčioje ir klebono budėjimo laikas, kuris pritaikomas prie parapijiečių gyvenimo sąlygų.

134. Aptarnaujamų parapijų raštinė gali būti įrengta bažnyčios zakristijoje ar kitoje uždaroje patalpoje, kur būtų saugomas užrakintas parapijos archyvas.

135. Aptarnaujamų parapijų archyvas, vietos ordinaro sprendimu, gali būti perkeltas ir į kurią nors kitą dekanato parapiją ar vyskupijos kuriją.

136. Parapijinės knygos ir kiti dokumentai privalo būti tinkamai apsaugoti.

137. Klebonas tiesiogiai atsakingas už parapijinių knygų tinkamą vedimą ir saugojimą.

138. Parapijos raštinėje taip pat turi būti: kryžius, Šv. Tėvo ir vietos Ordinaro portretai, arkivyskupijos ir parapijos žemėlapiai, parapijos ribų nustatymo ir parapijoje švenčiamų atlaidų dekretai.

139. Rekomenduojama, kad parapijos raštinėje būtų šie leidiniai:

- 139.1. Šv. Raštas;
- 139.2. Vatikano II Susirinkimo dokumentai;
- 139.3. Kanonų teisės kodeksas;
- 139.4. Kauno Arkivyskupijos II Sinodo dokumentų rinkinys;
- 139.5. Katalikų Bažnyčios Katekizmas ir katekizmo santrauka;
- 139.6. „Bažnyčios žinios“ - visų metų komplektai.

140. Kiekviena parapija privalo turėti savo antspaudą, kuriuo tvirtinami dokumentai liudijantys tikinčiojo kanoniškąją padėtį, taip pat visi aktai, galintys turėti juridinę vertę.

141. Senos parapijinės knygos, vyskupų laišakai ir kiti dokumentai, turintys istorinę vertę turi būti deramai inventorizuoti ir saugomi. Nesant galimybių sudaryti reikiamas saugojimo sąlygas, dokumentai turėtų būti perduodami pagal aktą, kuris pasirašomas 2 egzemplioriais, iš kurių vienas lieka parapijoje, į arkivyskupijos archyvą, prieš tai padarius autentiškas šio inventoriaus kopijas kurios būtų saugomos parapijos archyve. Šiuos dokumentus draudžiama skolinti ar skelbti be raštiško Ordinaro leidimo.

142. Parapijinės knygos rašomos, vadovaujantis Parapijinių knygų rašymo reglamentu.

143. Kiekvienoje parapijoje privalo būti rašomos ir saugomos šios parapijinės knygos:

- 143.1. Krikštų knyga;
- 143.2. Santuokų knyga;
- 143.3. Laidotuvių knyga;

144. Parapijos archyve taip pat turi būti saugoma:

- 144.1. „Status animarum“ knyga;
- 144.2. Šv. Mišių stipendijų knyga;
- 144.3. Kasos knyga;
- 144.4. Gaunamų ir siunčiamų raštų knyga;
- 144.5. Pirmąją Šv. Komuniją priėmusių knygą;
- 144.6. Sutvirtintųjų knyga;
- 144.7. ligonių lankymo ir suteiktų sakramentų registracijos knyga;
- 144.8. parapijos skelbimų knyga;
- 144.9. parapijos įsteigimo aktas ir jį lydintys dokumentai;
- 144.10. parapijos ribas nustatantis dekretas;
- 144.11. parapijos teisinės registracijos dokumentai;
- 144.12. parapijos turto inventorizacijos byla;
- 144.13. banko sąskaitų išrašai ir kiti buhalteriniai dokumentai;
- 144.14. Pastoracinės ir Ekonominės tarybos posėdžių protokolai;
- 144.15. priešjungtuvinės apklausos anketos;
- 144.16. pagrindiniai dokumentai, susiję su sielovados struktūrų veikla;
- 144.17. vietos Ordinaro, Kurijos ir dekanato siunčiami raštai;
- 144.18. parapijos kronika.

145. Visi iš parapijos siunčiami raštai turi būti registruojami. Visų siunčiamų raštų kopijos turi likti parapijos archyve, rašto turinį atitinkančioje byloje.

146. Visi iš arkivyskupo, kurijos ar kitų Bažnyčios institucijų gaunami raštai turi būti registruojami jiems skirtose knygoje ir saugomi atitinkamame sektuve.

147. Negalima naikinti (parduoti, išleisti, atsikratyti) jokių dokumentų, metrikų knygų ir kitais aktais, ar juos išnešti iš parapijos archyvo. Taip pat negalima pašalinti iš knygų prirašytų puslapių be vyskupijos kurijos leidimo ir pažymos, motyvuojančios pašalinimą su data, parapijos spaudu ir klebono parašu.

148. Archyviniai dokumentai, raštai, knygos ir kita archyvinė medžiaga neskolinama, galima leisti juos tik peržiūrėti vietoje. Skolinamos tik kopijos.

149. Informacija ir dokumentai, siunčiami naudojant šiuolaikines elektronines komunikacijos priemones, priklausomai nuo jų turinio svarbos, gali būti laikomi dokumentais, atitinkančiais juridinių dokumentų statusą, ir turėti išliekamąją vertę bei registruojami priklausomai nuo jų turinio ir svarbos.

150. Esant reikalui elektroninėmis komunikacijos priemonėmis pasiūsta informacija, dokumentai kelių dienų laikotarpyje turi būti perduoti raštu ir patvirtinti parašu bei spaudu. Ji registruojama bei saugoma, laikantis atitinkamų reikalavimų.

151. Parapija gali turėti sekretorių – referentą, turintį tinkamą kompetenciją ir klebono pasitikėjimą.
152. Parapijos sekretorius - referentas rūpinasi raštvedyba, informacijos sklaida ir atlieka kitas klebono pavestas funkcijas.
153. Sekretoriaus – referento įgaliojimai baigiasi su klebono pasikeitimu.
154. Konfidencialią informaciją tvarko pats klebonas.
155. Kiekvienas klebonas, pagal galimybes pats ar per kitą parapijoje dirbantį kunigą privalo kasmet lankyti jam pavestus tikinčiuosius.
156. Lankydamas tikinčiuosius, tesistengia geriau juos pažinti, dalyvauti jų rūpesčiuose ir džiaugsmuose, su meile te pagelbsti ligoniams, su ypatingu rūpesčiu tarsiartina prie neturtingųjų, vargdienių, vienišų ir prie visų, kurie esti įvairiame varge; tepasistengia, kad sutuoktiniai ir tėvai atliktų savo pareigas ir tepasirūpina krikščioniško gyvenimo augimu šeimose.
157. Parapijos lankymo metu kunigas papildo ir patikslina parapijiečių sąrašus, parapijos knygą (*Liber status animarum*) arba kartoteką (suvestą pagal kaimus, gatves, abėcėlę ar pan.)
158. Tikinčiuosius klebonas lanko kiekvienų metų eigoje, atsižvelgdamas į vietos papročius, sąlygas, galimybes bei tikinčiųjų pageidavimus, siekiant, kad kuo daugiau šeimos narių galėtų dalyvauti susitikime su kunigu.
159. Parapijos lankymas vyksta iš anksto suderinus su tikinčiais vietą ir laiką.
160. Lankymo aplinkybes (laiką, pobūdį, aukų klausimą ir t. t.) rekomenduojama aptarti su parapijos Pastoracine taryba.
161. Lankydamas parapijos tikinčiuosius, klebonas gali pasirinkti: lanko vienas, su jį lydinčiu asmeniu ar bažnyčios tarnais, bet visuomet privalo sudaryti sąlygas, kad lankomieji turėtų galimybę pabūti tik su kunigu.
162. Lankymo metu kunigas vilki sutaną arba kitą dvasininko luomą atitinkančią aprangą, laikantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos nuorodų.
163. Visi liturginiai veiksmai, susiję su parapijos tikinčiųjų lankymu, atliekami laikantis liturginių nuostatų, prieš tai tinkamai informavus tikinčiuosius.
164. Namuose, kuriuose yra sergančių arba dėl senatvės ar negalios negalinčių ateiti į bažnyčią žmonių, kunigas tepasiūlo priimti sakramentus (prieš tai suderinus su lankomaisiais).

Parapijos pastoracinė taryba

165. Vietos Ordinaro sprendimu įkurta parapijos pastoracinė taryba siekia šių pagrindinių tikslų:

165.1. padėti klebonui planuoti ir vykdyti parapijinę sielovadą, aptarti bendruomeninio gyvenimo klausimus bei problemas, priimti sprendimus ir rūpintis jų įgyvendinimu;

165.2. koordinuoti ir stiprinti pasauliečių apaštalavimą, telkti įvairias parapijoje veikiančias organizacijas, judėjimus ir iniciatyvas bendrai veiklai tiek parapijos viduje, tiek ir visuomenėje;

165.3. bendradarbiaujant su Ekonominė Taryba planuoti ir tvirtinti parapijos sielovados biudžetą ir aptarti svarbiausius parapijos ūkinės veiklos uždavinius.

166. Parapijos pastoracinės tarybos uždaviniai:

166.1. Drauge su klebonu sudaryti ir aptarti parapijos pastoracinį planą, atsižvelgiant į pagrindinius bendruomenės raiškos būdus - skelbimą, liturgiją ir diakoniją, ir derinant su vyskupijos pastoracijos gairėmis;

166.2. Kurti gyvąją parapijos bendruomenę ir įgyvendinti Bažnyčios pasiuntinystę pasaulyje; pagal sritis ir galimybes padėti ir patarti visais parapijos sielovadą liečiančiais klausimais;

166.3. Patarti ir padėti klebonui srityse, už kurias jis kaip vyskupo siūstas sielovadininkas ir vadovas atsako:

166.3.1. Bendruomenės vienybė ir vienybė su vyskupu bei visuotine Bažnyčia;

166.3.2. Gerosios Kristaus Naujienos skelbimas;

166.3.3. Bažnyčios Liturgijos ir Sakramentų šventimas;

166.3.4. Rūpestis diakoniškąja – karitatyvine veikla;

166.4. Ištirti, atsižvelgti ir derinti skirtingus parapijos tikinčiųjų poreikius ir ieškoti krikščioniškos pagalbos galimybių;

166.5. Inicijuoti ir remti bažnytinių organizacijų, judėjimų grupių susikūrimą parapijoje, atsižvelgti į šių grupių veiklos savarankiškumą, koordinuoti parapijoje vykstančią veiklą, derinant su bendraisiais parapijos poreikiais;

166.6. Plėtoti ir stiprinti ekumeninį bendradarbiavimą;

166.7. stebėti ir aptarti visuomenėje vykstančius procesus ir kasdienio gyvenimo problemas;

166.8 Rūpintis dvasiniu ir dalykiniu savo narių tobulėjimu, dalyvaujant parapijos, dekanato, vyskupijos atitinkamose programose;

166.9. Ieškoti kontaktų su nutolusiais nuo Bažnyčios;

166.10. Dalyvauti formuojant parapijos pastoracinės veiklos biudžetą ir aptariant svarbiausius ūkinės veiklos uždavinius.

167. Parapijos pastoracinė taryba, pagal galimybes, turi atspindėti visos parapijos sudėtį, atsižvelgiant į amžių, profesiją, išsilavinimą, socialinę padėtį ir gyvenamąją vietą. Tankiau apgyvendintuose parapijos vietose ypač miestuose, turėtų būti atstovaujamos atskiros teritorijos (rajonai, didesnės gatvės); kaimiško tipo parapijų parapijos pastoracinę tarybą turėtų sudaryti didesnių kaimų atstovai (maršalkos).

168. Parapijos pastoracinės tarybos narių skaičius priklauso nuo parapijos dydžio ir reikmių, tačiau ne mažiau 10 ir ne daugiau kaip 30 asmenų.

169. Parapijos pastoracinė taryba sudaroma iš narių įeinančių pagal dvasinę tarnystę, o taip pat pakviestųjų ir išrinktųjų narių:

169.1. Nariai pagal dvasinę tarnystę ir pareigas:

169.1.1 klebonas,

169.1.2 kiti parapijos sielovadoje dirbantys kunigai ir diakonai,

169.2. Išrinktieji nariai:

169.2.1. Atsižvelgiant į parapijos dydį galima išrinkti nuo 5 iki 15 narių, kurie tikinčiųjų siūlymu ir klebono teikimu pagal nustatytą rinkimų tvarką gali būti renkami slapto balsavimu.

169.3. Pakviestieji nariai:

169.3.1. Tikybos mokytojas, arba jų atstovas, jei parapijos teritorijoje esančiose mokyklose dirba daugiau tikybės mokytojų;

169.3.2. Parapijos katechetas;

169.3.3. Parapijos referentas (jei toks yra);

169.3.4. Parapijos teritorijoje veikiančio vienuolyno vyresniojo arba jo deleguotas atstovas;

170. Išklauses pagal 169.1 ir 169.2 punktus į parapijos pastoracinę tarybą patekusius narius (pagal šventimus ir pareigas bei išrinktus), klebonas pakviečia dar kitus narius. Tarp jų turėtų būti jaunimo vadovas arba atstovas, parapijoje aktyviau veikiančių katalikiškų organizacijų ir judėjimų vadovai arba jų deleguoti atstovai (jei jie nebuvo išrinkti į parapijos pastoracinę tarybą). Kviesti narius į parapijos pastoracinę tarybą galima per visą parapijos pastoracinės tarybos kadencijos laikotarpį. Pagal 169.3 punktą pakviesti nariai negali viršyti išrinktųjų narių skaičiaus. Klebonas, esant rimtoms priežastims (pvz. pasikeitus klebonui), gali vienus pakviestuosius parapijos pastoracinės tarybos narius pakeisti kitais.

171. Pakviestieji ir išrinktieji parapijos pastoracinės tarybos nariai prieš pradėdami eiti pareigas sekmadienį bažnyčioje po šv. Mišių klebono pakviesti susirinkusios bendruomenės akivaizdoje pasižada sąžiningai eiti savo pareigas.

172. Parapijos pastoracinės tarybos narius gali būti tik praktikuojantis katalikas, kuris:

172.1. Ne jaunesnis kaip 16 m.,

172.2. Gyvena parapijos teritorijoje arba, gyvendamas kitur, daugiausiai laiko praleidžia parapijoje,

172.3. Išpažįsta Bažnyčios tikėjimo mokymą ir tvarką,

172.4. Aktyviai dalyvauja parapijos veikloje ir ją remia,

172.5. Yra pasiryžęs vykdyti parapijos pastoracinės tarybos nariui tenkančias pareigas.

173. Vienu metu galima būti tik vienos parapijos pastoracinės tarybos nariu.

174. Parapijos pastoracinės tarybos nario negali atstovauti kitas asmuo. Tačiau jei ilgesnį laiką kuris nors parapijos pastoracinės tarybos narys negali vykdyti savo pareigų, parapijos pastoracinė taryba gali nuspręsti į jo vietą laikinai pakviesti kitą narį.

175. Parapijos pastoracinės tarybos narys, esantis joje dėl einamų pareigų, baigia savo kadenciją tik nustojęs dirbti sielovadinį darbą parapijoje.

176. Išrinktas ar pakviestas narys anksčiau laiko gali išeiti iš parapijos pastoracinės tarybos tuo atveju, kai jis apie tai raštu praneša parapijos pastoracinės tarybos valdybai.

177. Parapijos pastoracinė tarybos narys netenka įgaliojimų:

177.1. Jei nebeatitinka pagrindinių reikalavimų, reikalingų būti parapijos pastoracinės tarybos nariu;

177.2. Nedalyvauja trijuose iš eilės parapijos pastoracinės tarybos posėdžiuose be pateisinamos priežasties.

178. Netekusysis narystės asmuo apie tai turi būti informuotas raštu.

179. Kuriam nors išrinktam nariui atsistatydinus, jo vietą užima asmuo, rinkimų metu gavęs daugiausiai balsų tarp nepatekusiųjų į parapijos pastoracinę tarybą. Jei keli asmenys buvo surinkę po lygiai balsų, galutinis jų narystės sprendimas paliekamas klebonui. Jei tokių kandidatų nėra, klebonui rekomendavus, iki parapijos pastoracinės tarybos kadencijos pabaigos parenkamas kitas tinkamas asmuo arba paliekamas mažesnis parapijos pastoracinės tarybos narių skaičius.

180. Naujai sudarytą parapijos pastoracinę tarybą patvirtina vietos Ordinaras. Jis taip pat informuojamas apie parapijos pastoracinės tarybos sudėties pasikeitimus.

181. Klebonas kviečia pagal šventimus ir pareigas patekusius bei išrinktus parapijos pastoracinės tarybos narius į pirmą posėdį, kuris turi įvykti ne vėliau kaip praėjus trims savaitėms po rinkimų, jei nebuvo kokių kliūčių pripažįstant teisėtai rinkimų rezultatus. Kitu atveju pirmas posėdis kviečiamas praėjus ne vėliau kaip trims savaitėms po rezultatų pripažinimo. Šitame posėdyje tarybos nariai sutaria dėl kviečiamų narių kandidatūrų bei kito posėdžio parengimo.

182. Ne vėliau kaip po trijų savaitių turi įvykti antras posėdis, kuriame sudaromos pagrindinės parapijos pastoracinės tarybos struktūros. Jas tvirtina vietos Ordinarui. Gavus Ordinaro patvirtinimą, klebonas kviečia parapijos pastoracinės tarybos narius į posėdį ir jam pirmininkauja.

183. Šiame posėdyje išrenkamas parapijos pastoracinės tarybos pirmininko pavaduotojas ir valdyba, atsižvelgiant į svarbiausias parapijos pastoracinės tarybos veiklos sritis ir uždavinius. Taip pat išrenkamas parapijos pastoracinės tarybos sekretorius.

184. Be to, šiame posėdyje turėtų būti aptartas pradinis veiklos planas, užduotys ir prioritetai, sudarytos sekcijos pagal veiklos sritis ir aptartos galimos atskirų sekcijų pirmininkų kandidatūros.

185. Apie parapijos pastoracinės tarybos narius ir jų atsakomybės sritis vėliausiai per dvi savaites klebonas turi informuoti parapijos bendruomenę.

186. Klebonas apie parapijos pastoracinės tarybos veiklos planą informuoja vietos Ordinarą.

187. Parapijos pastoracinės tarybos kadencija – 5 metai.

188. Ordinaro sprendimu parapijos pastoracinės tarybos kadencija gali baigtis anksčiau laiko.

189. Parapijos pastoracinės tarybos veiklai nutrūkus anksčiau laiko, jos užduotis iki kitų rinkimų vykdo tam tikslui vietos Ordinaro paskirti asmenys.

190. Parapijos pastoracinės tarybos rinkimų bei posėdžių tvarka nurodyta arkivyskupo patvirtintuose Parapijų pastoracinių tarybų nuostatuose.

Parapijos ekonominė taryba

191. Kiekvienoje parapijoje klebonas privalo sudaryti parapijos ekonominę tarybą, kurios pagrindinis uždavinys – padėti klebonui vykdyti ekonominę veiklą. (kan. 537).

192. Ekonominę tarybą sudaro ne mažiau, kaip trys parapijos bendruomenės nariai, priklausomai nuo parapijos dydžio, turintys gerą vardą ir, jei įmanoma, ekonominį išsilavinimą ar patirties ūkinėje veikloje, .

193. Parapijos ekonominės tarybos narius parenka parapijos klebonas, prieš tai pasitaręs su parapijos pastoracine taryba.

194. Į parapijos ekonominės tarybos sudėtį negali įeiti klebono giminaičiai

195. Kiekvienas ekonominės tarybos narys turi būti pasirašytinai supažindintas su parapijos ekonominės tarybos statutu.

196. Parapijos ekonominė taryba sudaroma trejiems metams. Terminui pasibaigus kadencija gali būti pratęsta kitiems trejiems metams.

197. Prieš pradėdami vykdyti savo pareigas, parapijos ekonominės tarybos nariai prisiekia klebono ir parapijos bendruomenės akivaizdoje.

198. Klebono sudarytą parapijos ekonominę tarybą tvirtina dekanas. Jei taryba sudaroma parapijoje, kuriai vadovauja dekanas, ją tvirtina arkivyskupijos ordinaras, arba jo įgaliotas asmuo.

199. Parapijos ekonominės tarybos narys kadencijos metu turi teisę atsistatydinti arba gali būti atšauktas klebonui suderinus su dekanu. Šis sprendimas ir priežastys turi būti įrašyti protokole. Jei parapijai vadovauja dekanas, šie klausimai derinami su vietos ordinaru, arba jo įgaliotu asmeniui.

200. Pasikeitus parapijos klebonui ekonominė taryba tęsia savo įgaliojimus iki bus patvirtinta nauja ekonominė taryba.

201. Naujasis klebonas, užėmęs pareigas, per šešis mėnesius pateikia dekanui tvirtinti sudarytą ekonominę tarybą. Dekano vadovaujamos parapijos ekonominę tarybą tvirtina vietos Ordinaras arba jo įgaliotas dvasininkas.

202. Parapijos ekonominė taryba yra patariamasis organas, patariantis ir padedantis klebonui tvarkant ekonominius - finansinius parapijos reikalus:

202.1. Naujų parapijos objektų statybą;

202.2. Senų, naudingų parapijai statinių remontą;

202.3. Finansinių šaltinių parapijos vykdomiems darbams finansuoti paiešką;

202.4. Žemės nuosavybės ir nuomos reikalų tvarkymą;

202.5. Ūkinių projektų rengimą ir įvertinimą;

202.6. Parapijiečių nuomonės apie numatomus projektus tyrimą;

- 202.7. Parapijos biudžeto formavimą;
202.8. Kitus svarbesnius finansinius ir ūkiniuosius parapijos reikalus.

203. Klebonas išklauso tarybos siūlymų ir išsako savo nuomonę.
204. Ekonominė taryba visus sprendimus ir vertinimus priima, posėdžiuose dalyvaujant parapijos klebonui.
205. Parapijos klebono mirties atveju arba jam negalint valdyti parapijos, vadovavimą parapijos ekonominei tarybai perima dekanas, arba vietos ordinaro įgaliotas kunigas, iki bus paskirtas naujas klebonas .
206. Dalyvauti parapijos ekonominės tarybos posėdžiuose gali būti pakviesti kiti parapijoje dirbantys dvasininkai ir kiti sprendžiamų reikalų ekspertai.
207. Parapijos ekonominės tarybos posėdžiai rengiami ne rečiau, kaip du kartus per metus. Esant būtinumui posėdžiai gali vykti dažniau.
208. Ekonominės tarybos posėdžių protokolai ir kiti dokumentai saugomi nuolatinai parapijos archyve.
209. Kilus ginčui tarp parapijos ekonominės tarybos ir jai vadovaujančio klebono, konfliktą sprendžia dekanas, o kaip galutinė instancija – vietos Ordinaras.

Parapijos perdavimas

210. Esant parapijai neužimtai bei tuo atveju, kada klebonas dėl tam tikrų kliūčių negali atlikti pastoracinės tarnystės, parapijos valdymą, prieš paskiriant jai administratorių, perima dekanas.
211. Klebono įgaliojimai baigiasi, naujai paskirtam klebonui perėmus parapiją ir teisiškai pradėjus eiti pareigas.
212. Siekiant išsaugoti parapijos sielovados tęstinumą, rekomenduojama parapiją perduodančiam klebonui surengti susitikimą, skirtą naująjį kleboną supažindinti su parapijoje esama padėtimi ir joje veikiančiomis sielovados struktūromis (pastoracine taryba, bei kitomis parapijoje veikiančiomis institucijomis bei judėjimais), o pačios bendruomenės perdavimą bei priėmimą – drauge švenčiant Eucharistiją.
213. Perduodant - priimant parapiją dalyvauja: parapiją perduodantis klebonas, naujai paskirtas klebonas, dekanas arba kitas vietos Ordinaro įgaliotas kunigas, Pastoracinės tarybos valdyba arba Pastoracinės tarybos bei Ekonominės tarybos atstovai.
214. Parapijos perdavimo - priėmimo protokolas, kiti perdavimo - priėmimo aktai surašomi dviem egzemplioriais, kurių vienas saugomas parapijos archyve, o antras atiduodamas vietos ordinarui. Protokolo kopija įsegama į dekanato centre esančią parapijos bylą.
215. Parapiją perduodantis klebonas pateikia:

- 215.1. visus parapijos dokumentus, susijusius su parapijos ir jai priklausančios nuosavybės teisine registracija;
- 215.2. parapijines knygas;
- 215.3. parapijos antspaudą;
- 215.4. kilnojamų ir nekilnojamų materialinių vertybių dokumentus;
- 215.5. kasos knyga;
- 215. 6. banko dokumentus ir kitus buhalterinius dokumentus;
- 215.7. parapijos archyvą;
- 215.8. pagrindinius dokumentus susijusius su sielovados grupių veikla;
- 215.9. kitus dokumentus ir knygas;

216. Parapijos dokumentai perduodami susegti atskirose bylose, segtuvuose pagal atitinkamas grupes ir iš anksto paruoštą perduodamų dokumentų sąrašą.

217. Parapijos kasa perduodama – priimama, remiantis įrašais parapijos kasos knygoje.

REKTORATAI

218. Rektoratais vadinamos neparapijinės ir nesusietos su kokia nors vienuoline bendruomene ar apaštališkojo gyvenimo bendrija, kurioje atliekamos religinės apeigos, bažnyčios, kurioms teisėtai vadovauja vyskupijos vyskupo skirtas kunigas, vadinamas rektoriumi.

219. Rektoratų bažnyčiose Ordinaro leidimu tikinčiųjų arba konkrečių tikinčiųjų grupių labai gali būti vykdomos tam tikros parapijos funkcijos.

220. Bažnyčios rektorius vadovaudamasis ordinaro potvarkiais ir laikydamasis teisėtų statutų ir įgytųjų teisių rūpinasi, kad liturginės apeigos būtų atliekamos pagal liturginius nuostatus, ypač liečiančius Eucharistiją, Jos šventimą ir garbinimą, kitų sakramentų teikimą, kad išipareigojimai būtų vykdomi tiksliai, kad turtas būtų valdomas ir saugomas sąžiningai, taip pat rūpinasi šventų daiktų ir pastatų priežiūra ir švara.

221. Arkivyskupas asmeniškai ar per įgaliotą asmenį pastoracinės vizitacijos metu ar iškilus poreikiui, gali vizituoti neparapijines bažnyčias. Vizitacija atliekama pagal bendras parapijos vizitacijai taikomas nuostatas.

222. Neparapijinės bažnyčios, kuriose sielovada yra patikėta vienuolijos nariams, vizituojamos, laikantis sutartyje tarp vyskupijos vyskupo ir kompetentingo vienuolijos vyresniojo aiškiai apibrėžtų susitarimų, nepažeidžiant vyresniųjų teisių.

223. Vietos Ordinaras, esant pagrindui, savo išmintingu sprendimu, gali nušalinti bažnyčios rektorių, net ir tada, kai jis buvo kitų išrinktas ar pasiūlytas, išlaikant kan. 682 §2 reikalavimus.

224. Kunigas rektorius pareigas gauna ir vykdo nuo neparapijinės bažnyčios kanoniško užėmimo momento.

225. Rektoriaus įgaliojimai baigiasi, naujai paskirtam rektoriumi perėmus neparapijinę bažnyčią ir teisiškai pradėjus eiti pareigas.

226. Siekiant išsaugoti neparapijinėje bažnyčioje vykdytos sielovados tęstinumą, rekomenduojama jį perduodančiam rektoriui surengti susitikimą skirtą naujų rektorių supažindinti su čia esama padėtimi ir joje veikiančiomis sielovados struktūromis, bei sielovados ypatumais.
227. Perduodant - priimant neparapijinę bažnyčią, dalyvauja: ją perduodantis rektorius, naujai paskirtas rektorius, dekanas arba kitas vietos Ordinaro įgaliotas kunigas.
228. Perduodant neparapijinę bažnyčią, kuri vyskupijoje patikėta vienuolinio instituto ar apaštališkojo gyvenimo bendrijos kunigui, kartu su vietos Ordinaro paskirtu atstovu dalyvauja suinteresuoto instituto ar bendrijos įgaliotas asmuo, bei tikinčiųjų bendruomenė.
229. Neparapijinės bažnyčios perdavimo - priėmimo protokolas, kiti perdavimo - priėmimo aktai surašomi dviem egzemplioriais, kurių vienas saugomas neparapijinės bažnyčios archyve, o antras atiduodamas vietos Ordinarui. Protokolo kopija įsegama į dekanato centre esančią neparapijinės bažnyčios bylą.

KAPELIONŲ TARNYSTĖ KAUNO ARKIVYSKUPIJOJE

230. Siekiant geriau užtikrinti atskirų bendruomenių, tikinčiųjų grupių, organizacijų (vienuolių, moksleivių, jaunimo, ligonių, turinčių priklausomybes, kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose esančių ir pan.) sielovadą kanonų teisės nustatyta tvarka yra skiriami kapelionai.
231. Arkivyskupijos ribose kapelionus teisėtai skiria ir atleidžia vietos Ordinaras (plg. kan. 965), atsižvelgdamas į skiriamojo kunigo kompetenciją bei savo nuožiūra išklausydamas atskirų bendruomenių ir ypatingų tikinčiųjų grupių vadovų nuomonę.
232. Pasirašant kapeliono tarnybos sutartis ir skiriant kapelioną turi būti numatyta darbo vieta, kurioje būtų sudarytos bent minimalios darbo ir gyvenimo sąlygos bei galimybė saugiai laikyti dokumentus ir vedamas knygas, užtikrintas kitas reikalingas inventorius.
233. Jei kapeliono tarnystė ar įstaigos koplyčia likviduojama, visas Bažnyčiai priklausantis archyvas ir inventorius perduodamas Kurijai.
234. Kapelionas, naudodamasis jam suteiktomis galiomis suteikęs sakramentus, priėmusiajam įteikia pažymą apie suteiktus sakramentus, patvirtintus parašu ir tos įstaigos kapeliono antspaudu, išskyrus tuos atvejus, kai informacija yra neskelbtina dėl tarnybos vietos specifikos (pvz.: kardomojo kalinimo ar laisvės atėmimo vietos) - pastaruoju atveju naudojamosi parapijos antspaudu. Suteikti sakramentai atžymimi sakramentų knygose, kurios saugomos įstaigoje, kapeliono darbo kabinete arba kitoje kapeliono numatytoje saugioje vietoje.
235. Kiekvienų metų sausio mėnesį kapelionas asmeniškai raštu atsiskaito vietos ordinarui už praėjusių metų sielovadinę ir finansinę veiklą.
236. Kapelionas veda kasos knygą, vadovaudamasis bendrosiomis kasos knygos vedimo normomis.

237. Kapeliono tarnybos dokumentai rašomi pagal tuo metu galiojančius raštvedybos reikalavimus ir tvirtinami parašu, įrašant pilną vardą, pavardę ir naudojant oficialų spaudą.
238. Esant pagrįstai priežasčiai vietos Ordinaras gali atšaukti kapelioną nuo pareigų ir paskirti kitą.
239. Naujai paskirtas kapelionas pradeda eiti pareigas, gavęs vietos Ordinaro paskyrimą ir teisiškai perėmęs pareigas.
240. Kapeliono tarnybos perdavime – priėmime dalyvauja vietos Ordinaro įgaliotas kunigas, kuris savo parašu patvirtina perdavimo – priėmimo aktą.
241. Perdavimo – priėmimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, kurių vienas paliekamas kapeliono raštinėje, o kitas atiduodamas į Kuriją.
242. Kapelionas perimdamas pareigas kartu perima ir visus su jų specifika ir atlikimu susijusius dokumentus, archyvą, bei kilnojamą ir nekilnojamą turtą vadovaudamasis bendrosiomis kilnojamojo ir nekilnojamojo turto perdavimo – priėmimo nuostatomis, pagal iš anksto parengtus sąrašus.
243. Siekiant išvengti nesusipratimų ir užtikrinti sielovados tęstinumą, tarnybą perduodantis kapelionas, dalyvaujant vietos Ordinaro ir atstovaujamos bendruomenės įgaliotiems asmenims, surengia susitikimą, skirtą naująjį kapelioną supažindinti su vietos padėtimi ir darbo specifika bei galiojančiomis vidaus taisyklėmis.
244. Perėmęs pareigas kapelionas apie tai raštiškai informuoja vietos Ordinarą.
245. Karo kapelionams galioja Kariuomenės ordinariato įstatymai.

KUNIGŲ GYVENIMAS IR TARNYSTĖ

Kunigo nuolatinis ugdymas

246. Sinodas atkreipia visų Kauno arkivyskupijos kunigų dėmesį, kad baigus kunigų seminariją, jų dvasinis, intelektualinis ir pastoracinis formavimas nesibaigia. Visi kunigai įpareigoti nuolatiniam intelektualiniam ir dvasiniam formavimui, kad galėtų tinkamai perskaityti laiko ženklus ir vaisingai vykdyti savąją tarnystę.
247. Kunigo nuolatinio ugdymu rūpinasi Kauno Arkivyskupo dekretu patvirtinta šiam darbui pasirengusių, kompetentingų asmenų komisija, kuri numato ir organizuoja kunigų formacijos struktūrą bei jos funkcionavimo principus. Ši nuolatinio ugdymo programa turi būti prieinama visiems kunigams, pritaikyta jų galimybėms, amžiui, gyvenimo sąlygoms bei pastoracinėms pareigoms.
248. Senyvo amžiaus kunigai taip pat yra nuolatinio formavimo dalyviai, kad giedrai ir raminausiai atliktų kunigijoje savo vaidmenį. Jie pašaukti tapti gerais kitų kunigų mokytojais ir auklėtojais.

249. Kunigai ypatingai skatinami dalyvauti visuose nuolatinio ugdymo arkivyskupijos kunigų susirinkimuose bei konferencijose teologiniais, liturgijos, kanonų teisės ir sielovados klausimais.

250. Kad žinios, pateikiamos nuolatinio kunigų ugdymo susirinkimuose, būtų efektyviau įsisavinamos, o dalyvavimas konferencijose ir paskaitose būtų vaisingesnis, Sinodas rekomenduoja pranešėjams parengti pristatytos medžiagos santraukas bei nurodyti literatūrą, kuria buvo remiamasi.

251. Dekanatų dvasios tėvai, paskirti Kauno Arkivyskupo skiriamuoju dekretu, turi aktyviai dalyvauti nuolatiniame arkivyskupijos kunigų gyvenimo atnaujinimo darbe. Visų pirma dvasinio vadovo pareigas jie privalo atlikti tarp dekanato kunigų, tačiau gali atsiliepti ir į paskiro kunigo asmeninį prašymą.

252. Žmogiškasis kunigų ugdymas vyksta nuolat puoselėjant žmogiškąją teisingumą, sąžiningumą, gailestingumą bei žmogiškąją jautrumą, kuris leistų jam suprasti žmonių poreikius, išigilinti į jų reikalus, mokėti priimti visus žmones ir megzti su jais dialogą. Todėl kunigui svarbu bendrauti su žmonėmis ir dalyvauti jų kasdieniniame gyvenime. Tačiau šis bendravimas turi būti pagrįstas sveika branda ir psichine pusiausvyra.

253. Nuolatinis dvasinis kunigo ugdymas turi reikštis kasdienio gyvenimo atnaujinimu, nuolat ieškant Jėzaus, nes Kristaus sekimo ir dalyvavimo Jo gyvenime slėpinys yra neišsemiamas.

254. Savo dvasiniam gyvenimui kunigai turi stiprintis nuo dvejojo stalo: Šventojo Rašto ir Eucharistijos. Būdami Dievo Žodžio tarnai, jie kasdien turi skaityti ir klausyti Dievo Žodį ir mokyti Jo kitus. Dievo Žodžio skelbimas yra svarbiausia kunigo misija, esminė jo pašaukimo dalis. Tačiau garbingiausia kunigo veikla yra Eucharistinės aukos atnašavimas. Šiame viso krikščioniško gyvenimo šaltinyje ir viršūnėje kunigas pilniausiai realizuoja savo bendrystę su Kristumi ir vidinę bendruomenės narių bendrystę. Per vadovavimą tai didžiai tikėjimo paslapčiai ir autentišką jos išgyvenimą kartu su bendruomene kunigo pašaukimas ir jo tarnavimas įgauna savo giliausią esminį mastą. Todėl Eucharistijos šventimas visada bus svarbiausias kunigo gyvenimo įvykis, o pamaldumas Eucharistijai – jo autentiškumo kriterijus Dievo ir žmonių akimis. Kunigo dėmesingumas šiam Bažnyčios sakramentui taip pat yra išreikštas Švenčiausiojo Sakramento tiek individualioje, tiek bendruomeninėje adoracijoje.

255. Kadangi ir patį kunigą apsiaučia silpnybės, tegul jis noriai artinasi prie sakramentinio vienijimosi su Kristumi ir broliais, jausdamas savo nuodėmingumą ir ribotumą. Kunigo išpažintis yra geriausia Viešpaties jam suteikta pamoka, rodanti, kaip jis pats turėtų perduoti gailestingąją Jo meilę. Taigi kunigui rekomenduojama bent kartą per mėnesį švęsti atgailos sakramentą ir pagal galimybes turėti pastovų nuodėmklausį.

256. Kiekvienas kunigas įpareigotas kasmet dalyvauti trijų dienų uždaroje rekolekcijoje. Vietą ir laiką numato Kauno Arkivyskupas. Esant rimtai priežasčiai, rekolekcijose galima dalyvauti kitoje vietoje ir kitu metu, tačiau tuomet į Kuriją turėtų būti pristatoma pažyma apie dalyvavimą jose.

257. Šventimų metu dvasininkai prisiima išipareigojimą kalbėti Liturgines Valandas. Kalbėdami brevijorių, jie daro tai Bažnyčios, besimeldžiančios už visą jai patikėtą tautą ir net už visą pasaulį, vardu.

258. Kunigai privalo rasti laiko Švenčiausiojo Sakramento adoracijai, Šventojo Rašto sskaitymui, asmeninei maldai, mąstymui, rožinio maldai, dvasiniam skaitymui, ir kitoms religinėms praktikoms.

259. Dvasiniam kunigo formavimui tarnauja kunigų dvasiniai susitikimai, ypač Advento ir Gavėnios metu, o taip pat dekanato kunigų susitikimai. Sinodas primygtinai ragina, kad ir kiti kunigų susitikimai (vardinių proga, kunigystės šventimų metinės ir pan.) būtų ugdančio pobūdžio.

260. Kunigas dalyvauja pranašiškoje Jėzaus misijoje ir yra įtrauktas į Bažnyčios, kaip tiesos mokytojos, slėpinį. Todėl visą gyvenimą turi būti tęsiamas ir gilinamas jo intelektualinis ugdymas. Kunigas privalo nuolat gilinti Švento Rašto žinias bei tęsti Šventosios Doktrinos studijas, grindžiamas Šventuoju Raštu, Bažnyčios Tėvų mokymu, susirinkimų ir Popiežių dokumentais, išvengdamas pagoniškų doktrinų ir netikro mokslo. Teisės nustatytu laiku jis turėtų dalyvauti konferencijose, susirinkimuose bei seminaruose, skirtuose pastoracijai, teologijos, o taip pat kitiems mokslams, kurie tamptriai siejasi su teologiniais, kad tai padėtų vykdyti pastoracinę kunigo misiją.

261. Kunigai turi visiškai pasišvęsti sielovadinei veiklai, kuriai juos šaukia Viešpats. Tai įmanoma tik tada, kai kunigas nuolat atnaujina pastangas formuoti savo gyvenimą pagal Jėzaus Kristaus, Gerojo Ganytojo, pavyzdį. Kunigo vidinio gyvenimo ir aktyvaus jo gyvenimo tarnaujant žmonėms integraciją grindžia pilnas vienijimasis su Juo.

Kunigų gyvenimo ir elgesio normos

262. Ganytojai turi rūpintis palaikyti gyvą ryšį su tikinčiais pasauliečiais, kad geriau pažintų jų poreikius ir problemas. Kunigo buvimas tarp pasauliečių turi būti sielovadinio pobūdžio. Jo bendravimas su pasauliečiais turi pasižymėti mandagumu ir geranoriškumu. Dėl savo tarnystės kunigai visada turi garbingai atstovauti patį Kristų.

263. Sielovadinė kunigo tarnystė siekia kurti Dievo Tautos vienybę. Taigi reikalingos visokeriopos pastangos ją palaikyti ir stiprinti bei vengti to, kas veda į tikinčiųjų bendruomenės skilimą ar nesutarimus.

264. Celibatas, priimtas kaip ypatinga Dievo dovana, leidžia kunigui pilnai atsiduoti Dievo ir žmonių tarnystei ir yra Viešpaties Kristaus gyvenimo būdo sekimas. Ta dovana reikalauja nuolatinio asmeninio budrumo, reikiamo kuklumo bei visų priemonių, kurios atitolintų kunigui gresiančius sunkumus.

265. Susitikimas su Viešpačiu, einant evangelinių normų keliu, vyksta ir per kunigišką klusnumą. Toks klusnumas veda į brandžią Dievo vaikų laisvę. Todėl kunigas noriai, atsakingai ir su visiška meile priima Šventojo Tėvo ir savo Ordinaro valią. Klusnumo ir pagarbos Vyskupui išraiška yra ir sąžiningas tikinčiųjų informavimas apie vyskupijos vadovybės išleistus paliepimus ir potvarkius bei nuoširdus jų vykdymas.

266. Kunigui dera gerbti liturgiją bei jos normas. Liturgija yra Jėzaus Kristaus kunigiškojo darbo pakartojimas, viršūnė, į kurią krypsta Bažnyčios veikla, ir kartu šaltinis, iš kurio plaukia visa jos galia. Todėl šioje srityje kunigas savo nuožiūra negali nieko pridėti, atimti ar keisti. Liturgiją tvarkyti priklauso vien tik Bažnytinei Vyresnybei: Apaštalu Sostui ir, teisės ribose, vyskupui.

267. Jei tai reikalinga rūpinantis visuotinės Bažnyčios gėriu, žinant ir sutinkant Kauno Arkivyskupui, kunigas turi būti pasirengęs imtis bendrus Bažnyčios reikalus apimančių uždavinių – tarnauti misijose, moksle, sielovadoje ar administruoti.

268. Įprastas kunigo drabužis yra sutana, kurią derėtų dėvėti, atliekant visas liturgines ir katechezės pareigas. Kitais atvejais dvasininkas turėtų dėvėti kostiumą su kunigiška apykakle. Ypatingais atvejais – kaip antai, dirbant fizinį darbą, kelionėje, ekskursijoje, esant sanatorijoje ar ligoninėje ir pan. – dvasininkai gali dėvėti pasaulietiškus drabužius.

269. Sinodas primena kan. 286 reikalavimus, kurie draudžia dvasininkams užsiimti prekyba ar verslu tiek asmeniškai, tiek per kitus, tiek savo, tiek kitų asmenų naudai be raštiško jų Ordinaro sutikimo.

270. Dvasininkai negali priklausyti partijoms ir politinėms grupuotėms.

271. Be Kauno arkivyskupo sutikimo dvasininkas negali kelti bylos pasaulietiniame teisme.

272. Nuo pirmųjų kunigystės metų kiekvienas kunigas privalo sudaryti testamentą pagal civilinės teisės reikalavimus, dviem egzemplioriais, vieną pateikiant Kurijai, ir atnaujinti jį kas penkeri metai. Sudarant testamentą, reikia tiksliai nurodyti, kurios materialinės gėrybės yra privati kunigo nuosavybė.

Bendruomeninė kunigų tarnystė

273. Vatikano II Susirinkimas moko, kad Kristus nori matyti savo Bažnyčią kaip bendruomenę (*communio*) su Petru priešaky. Kiekviena dalinė yra Bažnyčia suformuota pagal visuotinės Bažnyčios pavyzdį. Taigi Kauno Arkivyskupijos Bažnyčia taip pat turi būti autentiška krikščionių bendruomenė. Viena iš būtinų sąlygų tam yra vyskupijos kunigų jungimasis į tikrą kunigišką šeimą, kurią sutvirtina sakramentinė brolybė.

274. Bendruomeninį kunigiškos šeimos pobūdį arkivyskupijoje geriausiai atskleidžia Didžiojo Ketvirtadienio šv. Krizmos Mišios, kai visi arkivyskupijos kunigai susitinka su savo Vyskupu Kauno arkikatedroje. Taip pat bendruomeninis kunigiškos šeimos pobūdis atsiskleidžia diakonato ir kunigystės šventimuose.

275. Kiekvienos kunigo šventimų metinės, ypač kunigiški jubiliejai, būtent šventimų 25-mečio ir 50-mečio, suteikia galimybę pagilinti kunigišką bendruomeniškumą. Sinodas skatina kunigus dalyvauti šiose šventėse, kad pabrėžtų kunigų vienybę ir parodytų kunigams deramą pagarbą ir dėkingumą.

276. Ypatingai broliškus saitus atskleidžia sergančių brolių ir altaristų apsupimas rūpesčiu. O saitus, kurie siekia anapus laikinumo ribų, liudija prisiminimas kunigų,

išėjusių į “Tėvo namus”. Pagal arkivyskupijos paprotį, kiekvienas kunigas yra įpareigotas paaukoti bent vienas šventas Mišias už kiekvieną mirusį Kauno arkivyskupijos kunigą.

277. Kunigai turi prisiminti ir tuos, kurie paliko kunigų gretas. Išmintingai palaikant ankstesnius saitus, galima jiems padėti išsaugoti vienybę su Dievu ir Bažnyčia.

278. Kunigiškos vienybės ir meilės išraiška yra ir rūpestis laikytis deramo gyvenimo stiliaus. Rūpinantis bendruoju gėriu, kunigų bendruomenė turi pareigą išpėti tuos kunigus, kurie suklysta arba pasiduoda silpnybei.

279. Kuriant kunigų bendruomenę, svarbų vaidmenį turi atlikti pagrindinės vyskupijos struktūros, kaip antai: kurija, kunigų taryba ar dekanų taryba.

280. Reikšmingą vaidmenį arkivyskupijoje atlieka dekanatų kunigų bendruomenės. Jos brandinamos per įvairias sielovadines ir materialios tarpusavio pagalbos formas dekanato ribose, pavyzdžiui, padedant klausyti išpažinčių rekolekcijų ir parapijos atleidų metu ir pan.

281. Sinodas atkreipia dėmesį į toje pačioje parapijoje dirbančių kunigų bendruomenę, kurios vienybę įgyvendina kasdieninis, solidariai vykdomas jų sielovados darbas, atsižvelgiant į pareigas ir kompetenciją.

Socialiniai-buitiniai kunigų gyvenimo klausimai

282. Pasaulio, kuris visas savo viltis sudeda į pinigus ir medžiaginį saugumą, akivaizdoje kunigo ūkinis ir socialinis gyvenimas neturėtų išsiskirti perdėta prabanga ir tuo papiktinti tikinčiuosius.

283. Vatikano II Susirinkimas nurodo, kad kunigai turi gauti teisingą atlygį, nes to reikalauja teisingumas. Nustatant atlygį, dera atsižvelgti į užduoties pobūdį bei vietos ir laiko sąlygas. Visiems kunigams atlygis už darbą turi būti pakankamas ne tik pragyventi, bet ir knygoms, priemonėms, būtinoms sielovadoje, pirkti, o taip pat paramai stokojantiems suteikti. Sinodas primena kunigams, kad materialinės gėrybės, kurios yra atlygis už jų darbą, paliktos jų dispozicijai, tačiau atsižvelgiant ir į visos Bažnyčios reikalus.

284. Seminarijos auklėtinis gavęs šventimus yra įkardinuojamas į atitinkamą vyskupiją ar vienuoliją, kurios savo ruožtu privalo rūpintis dvasininko išlaikymu ne tik jam darbingam esant, bet ir ligoje, nelaimėje ar senatvėje.

285. Kunigai pragyvena iš tikinčiųjų aukų, skiriamų už švenčiamas Mišias ir kitus religinius patarnavimus, k.a.: laidotuves, santuokas krikštus ir kt.. Kunigui susirgus, šis išlaikomas pagal Paramos kasos nuostatas.

286. Aukos dydis už neterminuotas Mišias negali būti didesnė nei nustatyta Lietuvos Vyskupų konferencija ar vietos Ordinaras.

287. Tikintieji taip pat gali skirti auką kunigo pragyvenimui, kaip jis aplanko tikinčiųjų namus. Tačiau yra draudžiamas toks tikinčiųjų namų lankymas („kalėdojimas“), kurio metu surenkamos aukos, bet nevykdoma sielovada.

288. Priimant auką, skiriamą už aukojamas šv. Mišias ar kitus religinius patarnavimus, vengtinas bet koks dvasininko elgesys, tam kad būtų skiriama didesnė auka. Auka tuo ir skiriasi nuo mokesčio, kad ji yra laisva.

289. Pageidautina, kad auka aukotojo akivaizdoje būtų įrašyta į aukų knygą.

290. Jei to reikalaus bendrieji arkivyskupijos poreikiai, siūlant kunigų tarybai, Kauno arkivyskupas turi teisę reikalauti iš kunigų, taip pat vienuolių, dirbančių vyskupijoje, papildomos finansinės paramos.

291. Kunigai, dirbantys bažnytinėse institucijose (Kurijoje, Kunigų seminarijoje) gauna mėnesinį atlyginimą, atsižvelgiant į pareigas, mokslinį laipsnį ir stažą.

292. Sinodas mano, kad reikalinga organizuoti pagalbą mažoms ir skurstančioms parapijoms. Specialaus arkivyskupijos fondo sukūrimo projektą turėtų parengti kunigų ir ekonominė taryba.

293. Iš broliškos meilės ir teisingumo išplaukia akivaizdi pareiga apgaubti ypatingu rūpesčiu tuos kunigus, kurie dėl amžiaus ar kitos priežasties (pvz., ligos) buvo pervesti į poilsio statusą. Pagrindinis kriterijus yra amžiaus riba, kuri, pasibaigus 75-iesiems metams, leidžia savo noru paskelbti apie pasitraukimą nuo vykdomų funkcijų. Sinodas nurodo, kad Kauno Arkivyskupui priėmus atsistatydinimą, kunigai – kiek jaučiasi pajėgūs – vykdytų sielovados tarnystę, nors ir mažesniu mastu, ir būtų naudingi savo sielovadine patirtimi.

294. Be pensijos iš valstybinės kasos kunigai emeritai gali gauti pensijinį priedą iš vyskupijos pensijų fondo, jei jį nustato kunigų ir ekonominė taryba. Kunigai, užsitarnavę teisę į pensiją ir ją gaunantys iš kitos vyskupijos (ypač kunigai, deleguoti dirbti į užsienį), neturėtų reikalauti pensijinio priedo iš savo vyskupijos.

295. Kunigai emeritai turi turėti savo atstovą arkivyskupijos Kunigų Taryboje.

296. Pagal visuotinės teisės nuostatas, sergantį kunigą turi globoti vietinis dekanas. Globa suprantama ne tik kaip būtina pagalba, bet ir kaip preliminarinė profilaktika. Be to, to paties dekanato kunigai privalo parodyti asmeninį rūpestį sergančiais kunigais.

297. Sinodas primena kan. 280 reikalavimus, kurie nurodo kunigams tam tikrą bendro gyvenimo formą. Visi sielovadoje dirbantys kunigai turėtų gyventi tinkamai įrengtoje klebonijoje. Tuo rūpinasi klebonas, padedant vikarams. Specifinius sprendimus nustato savo dekretais Kauno arkivyskupas. Namams tvarkyti galima priimti tik rimtus asmenis, kuriuos parapijiečiai laiko nepriekaištingais ir kurie yra laisvi nuo bet kokių įtarimų. Neturint Kauno arkivyskupo sutikimo, parapijos namuose nedera priimti nuolat gyventi ir priregistruoti pasauliečių, kurie nedirba parapijoje.

298. Tarnybinių išvykų išlaidos turi būti padengtos iš bažnyčios kasos.

299. Kiekvienam Kauno arkivyskupijos kunigui, nežiūrint kokios rūšies tarnybą ar funkcijas jis atlieka, priklauso vieno mėnesio trukmės poilsio atostogos. Atostogų laiko paskyrimas yra tiesioginio aukščiau stovinčio asmens kompetencijoje (pvz., vikarui –

klebono, klebonui – dekanı). Kunigas, planuojantis atostogauti už Lietuvos ribų, atostogų laiką derina su tiesioginiu aukščiau stovinčiu asmeniu.

300. Kiekvienas kunigas – tiek klebonas, tiek vikaras – turi teisę į vieną laisvą nedarbo dieną per savaitę, kuria jis naudojasi, suderinęs laiką su kitais parapijoje dirbančiais kunigais. Tačiau naudojantis laisva diena, būtina garantuoti tikintiesiems tinkamą sielovadinį rūpestį pagal principą “aukščiausias įstatymas privalo būti sielų išganymas”.

301. Sulaukęs 75 metų amžiaus arba ištikus negaliai, klebonas su ordinaru aptaria tolimesnes savo gyvenimo sąlygas.

302. Jei kunigas dėl sveikatos negali eiti sielovadininko pareigų ir jam yra reikalinga slauga, vietos ordinaras numato paramą pragyvenimui ir slaugai.

303. Kauno arkivyskupija yra įsteigusi “Paramos kasą”, kurios vienas iš tikslų yra pavienių kunigų, negalinčių atlikti tiesioginių savo pareigų dėl ligos, senatvės ar turinčių finansinių sunkumų, finansinis rėmimas.

304. Kunigų bendruomenė turi rūpintis sukurti tinkamas gyvenimo ir buitines sąlygas kunigams emeritams, neturintiems nuosavo būsto. Ypač skubu garantuoti nuolatinę globą neįgaliems kunigams.

305. Kauno arkivyskupija gali sudaryti bendradarbiavimo sutartį su šiuo metu veikiančiomis slaugos įstaigomis, turinčiomis gerą vardą ir teikiančiomis aukštą paslaugų kokybę.

306. Kauno arkivyskupijos kurija bendradarbiauja su parapijomis, kurios jau turi veikiančius senelių slaugos namus ir gali rūpintis kunigais, kuriems reikalinga slauga.

307. Kauno arkivyskupijos kurija vietos ordinaro sprendimu gali steigti kunigų slaugos namus prie parapijų, kurios turi laisvų pastatų tinkančių tokiai veiklai.

308. Jei tam neprieštaruoja giminės, Sinodas rekomenduoja mirusį kunigą laidoti tos parapijos šventoriuje arba kapinėse, kurioje jis paskutiniuosius metus vykdė sielovados tarnystę. Laidotuvių liturgijoje skatinami dalyvauti arkivyskupijos kunigai kartu su Kauno arkivyskupu arba jo delegatu.

PAŠAUKIMŲ KUNIGYSTEI BRANDINIMAS PARAPIJOS BENDRUOMENĖJE

309. Kiekvienas krikščioniškas pašaukimas ir ypač pašaukimas kunigystei, kyla iš Dievo ir yra Dievo dovana. Ji duodama ne už Bažnyčios ribų, bet Bažnyčioje ir per Bažnyčią. Todėl pašaukimų sielovada tenka visai Dievo tautos bendrijai, tačiau tiesiogiai – šeimai, parapijai ir vyskupijai.

310. Pirmasis už pašaukimus kunigystei yra atsakingas vyskupijos vyskupas. Jis sykiu yra bendrosios ir pašaukimų sielovados vadovas, organizatorius ir koordinatorius. Jo vardu kunigystės pašaukimų sielovadą tvarko Kauno arkivyskupijos kunigystės pašaukimų taryba.

311. Rūpestis kunigystės pašaukimais ypatingu būdu tenka taip pat kunigams bei Dievui pašvęstiems asmenims.

312. Tinkamiausia aplinka, kurioje pabunda ir vystosi kunigystės pašaukimas, yra šeima. Šią pasiuntinybę šeima vykdo, auklėdama vaikus Dievo ir artimo meilės dvasia, šeimos nariams bendrai meldžiantis, dažnai priimant šventuosius sakramentus, aktyviai dalyvaujant parapijos gyvenime, reiškiant pagarbą Bažnyčiai ir kunigams, pritariant gimstančiam pašaukimui bei jį puoselėjant.

313. Pašaukimų ugdymo darbą šeimose turėtų darniai papildyti mokykla. Mokymo ir auklėjimo programa, branginanti tiek krikščioniškas, tiek bendražmogiškas vertybes, turėtų padėti jaunuoliams pasirinkti tinkamą gyvenimo kelią, neišskiriant pašaukimo kunigystei.

314. Rūpestis kunigystės pašaukimais turėtų būti jaučiamas kiekvienos parapijos bendruomenės gyvenime ir veikloje. Pašaukimų vystymąsi parapijoje ypač palaiko sielovados grupės, susirenkančios maldai ir Dievo žodžio apmąstymui, o taip pat įsijungiančios į apaštalinę parapijos darbą.

315. Siekiant žadinti pašaukimus kunigystei, kunigai įpareigojami:

315.1. rengti kasmetinę Maldos savaitę už pašaukimus, į ją įtraukiant ne tik atskirus asmenis, bet ir atskiras bažnytines bendruomenes;

315.2. rengti Pašaukimų sekmadienį, dalyvaujant atstovams iš Seminarijos;

315.3. pirmą mėnesio ketvirtadienį į šventas Mišias už pašaukimus kviesti taip pat vaikus ir jaunimą;

315.4. Švenčiausio Sakramento adoracijos metu dažnai melstis už pašaukimus į kunigystę ir už kunigus;

315.5. vystyti sielovadą, kuri skatintų pašaukimus kunigystei (pvz., ministrantų ir jaunimo sambūriai, pasauliečių grupės, sąjūdžiai, draugijos ir kt.);

315.6. rengti parapijose ministrantų dieną;

315.7. tinkamus kandidatus nukreipti į vyskupijos organizuojamus renginius;

315.8. visuose jaunimo auklėjimo ir katechezės tipuose atsižvelgti į pašaukimų temą;

315.9. tarp jaunuolių žadinti apaštalinę dvasią ir atsakomybę už Bažnyčią jausmą, skiriant konkrečias užduotis;

315.10. skatinti tėvus nekliudyti veikti pašaukimo malonei savo vaikuose;

315.11. parapijose rengti patrauklius seminaristinio, kunigiško, vienuoliško ir misijinio gyvenimo pristatymus;

315.12. informuoti tikinčiuosius apie gyvenimą Kunigų seminarijoje rengiant kasmetinę Atvirų durų dieną;

315.13. rodyti dėmesį pašaukimams per kunigystės primicijas, jubiliejus, o taip pat kunigų laidotuves.

KANDIDATŲ Į KUNIGUS UGDYMAS SEMINARIJOJE

316. Už kunigystės pašaukimų ugdymą yra tiesiogiai atsakingas vyskupijos vyskupas.

317. Kitas svarbus kunigystės ugdymo aplinką formuojantis veiksnys yra seminarijos bendruomenės struktūra. Kunigų seminarija savo struktūrą organizuoja pagal normas, pateiktas dokumente *Ratio Institutionis Sacerdotalis pro Lituania*.

318. Kauno arkivyskupas nustato visa, kas būtina arba rekomenduojama tinkamam seminarijos vadovavimui bei plėtrai, taip pat stebi, kad būtų ištikimai laikomasi jo arba Apaštalų Sosto nustatytų normų. Jis turėtų padėti kunigams ir tikintiems pasauliečiams įsisąmoninti, jog seminarija yra vyskupijos širdis, ir visų pareiga padėti jai savo pagalba.

319. Kauno arkivyskupo paskirtas seminarijos rektorius yra tiesiogiai atsakingas už visą seminarijos gyvenimą.

320. Rektorius privalo rūpintis, kad seminarijos dėstytojai ir vadovybė, išlaikydami glaudžią dvasios ir veikimo vienybę, drauge su aliumnais kurtų tokią bendruomenę, kuri atitiktų Kristaus maldą: “kad jie būtų viena”.

321. Seminarijos rektorius ir ugdytojai privalo rūpintis seminarijos plėtote, palaikydami glaudžius ir nuolatinius ryšius su vyskupu bei aliumnais, siekti nuolat tobulinti ugdymo metodus.

322. Ypač didelis dėmesys seminarijoje turėtų būti skiriamas tiek kiekvieno ugdytinio, tiek visos bendruomenės dvasiniam brendimui, atpažįstant Dievo valią ir tiriant pašaukimą. Svarbus vaidmuo čia tenka Seminarijos dvasios tėvui, kuris būtų tikras tikėjimo liudytojas, žinantis įvairias dvasinio vadovavimo formas. Dvasios tėvas įveda aliumnus į vidinį gyvenimą, atskleisdamas jiems dvasingumo turtus ir būdus jiems įgyti.

323. Vyskupijos vyskupas taip pat skiria nuodėmklausius, reguliariai, nustatytu laiku vykdančius savo tarnystę.

324. Seminarijoje turi būti studijų dekanas ir pakankamas dėstytojų skaičius. Dekanas yra atsakingas už studijų programos vykdymą. Visi dėstytojai turi būti tinkamai pasirengę savo misijai tiek pedagogine, tiek pastoracine prasme. Jų kvalifikacija taip pat turi būti patvirtinta akademinio laipsniu. Jie glaudžiai ir darniai bendradarbiauja su rektoriumi ir kitais ugdytojais, prisiimdami bendrą atsakomybę už aliumnų ugdymą.

325. Ypatingą dėmesį seminarija skiria kandidatų parinkimui. Į seminariją galima priimti tik tuos kandidatus, kurių valios nusiteikimas ir dvasiniai polinkiai rodo, kad jie visam laikui atsidės išskirtinei Bažnyčios tarnybai. Kandidatai į kunigystę privalo turėti teisingą intenciją, pasižymėti tinkamomis dvasinėmis, moralinėmis ir intelektualinėmis savybėmis, fizine ir psichine sveikata, gebėjimu deramai atlikti kunigystės pašaukimo pareigas.

326. Seminarijos bendruomenės gyvenimas remiasi tomis nuostatomis, kurios padeda pažinti ir tobuliau suprasti kunigo pašaukimą ir gyvenimą.

327. Atsižvelgiant į sudėtingą šių dienų aplinkos religinį-kultūrinį kontekstą, kunigiškajam pašaukimui ištirti skiriamas vienu metų parengiamasis kursas.

328. Parengiamuoju laikotarpiu ypatingai stengiamasi šalinti kandidatų žmogiškojo bei dvasinio ugdymo spragas, suteikti jiems galimybę geriau pažinti kunigybę ir jos reikalavimus, kunigo vidinio gyvenimo principus ir pašaukimo malonę.

329. Seminarija, kaip bažnytinė auklėjimo bendruomenė, palydėdama būsimuosius kunigus pašaukimo keliu, padeda jiems apsvarstyti šventimų sakramentą ir jam pasirengti. Ištyrusi kandidatą žmogiškuoju bei evangeliniu požiūriu, jam baigus filosofines bei teologines studijas, vadovaudamasis bendru vadovybės pritarimu, seminarijos rektorius rekomenduoja kandidatą vyskupui diakono, o vėliau kunigo šventimams.

330. Arkivyskupijoje yra Skyrimų ir šventimų komisija, kurią sudaro Ordinaro paskirti kunigai. Komisija kolegialiuose susitikimuose aptaria kiekvieną kandidatą, besirengiantį diakono ar kunigo šventimams ir apie jo tinkamumą sprendžia balsuodama.

PAŠVĖSTOJO GYVENIMO INSTITUTŲ NARIŲ DALYVAVIMAS ARKIVYSKUPIJOS GYVENIME

331. Bažnyčios charizmą ir tarnysčių įvairovėje ypač išsiskiria Dievui pašvęstas gyvenimas, kuris priklauso Bažnyčios šventumui ir ją praturtina. Tai vyrų ir moterų bendruomenės, kurios šiandien parodo Jėzaus iš Nazareto gyvenimo būdą – skaistų, neturtingą ir klusnų – ir taip tampa būsimosios tikrovės ženklu.

332. Arkivyskupijos tikinčiųjų bendruomenei yra svarbu gerbti ir branginti evangelines vertybes, kurias iškelia pašvęstieji: skaistumas dėl Dangaus karalystės, žemiškųjų gėrybių atsisakymas, savo valios palenkimas bendruomenės tikslams, bendruomeninis Dievo garbinimas, tarnavimas vargšams, dėmesys atstumtiesiems. Pašvęstasis gyvenimas yra iššūkis individualizmui, dvasios maištui ir nežabojamam seksualumui.

333. Kiekvienas pašvęstasis ir kiekviena vienuolinė bendruomenė turi padėti tikintiesiems įsisąmoninti ir įgyvendinti savo krikščioniškąjį pašaukimą, būti nuolatinio atsinaujinimo pašaukime ženklu.

334. Pašaukimai į pašvęstąjį gyvenimą yra visos tikinčiųjų bendruomenės rūpestis. Vienuolis išauga iš visuomenės ir pagal pašaukimą turi tarnauti visuomenei. Todėl ganytojai drauge su visa parapija turi džiaugtis kiekvienu gimstančiu kunigo ar vienuolio pašaukimu, kaip parapijos religinio gyvenimo vaisiumi, ir kurti klimatą, kuris brandintų pašaukimus. Tikintieji kviečiami melstis už Dievui pašvęstuosius, kad būtų ištikimi Kristui ir savo pavyzdžiu bei apaštalavimu kitus prie jo patrauktų.

335. Bažnyčia vertina kontempliatyvų gyvenimą ir laiko jį gyvybiškai svarbiu. Todėl Sinodas primena kontempliatyviųjų vienuolių vaidmenį Kūdikėlio Jėzaus Teresės žodžiais: “pasaulis, nori jis to ar nenori, turi pajusti iš jų sklindantį puikų aromatą, kuris valo nuolat žmonių kvėpuojamą užnuodytą orą”.

336. Sinodas tikisi, jog apaštalinės vienuolijos, įgyvendindamos savo įkūrėjų tikslus ir atsižvelgdamos į šio laikmečio poreikius bei sąlygas, sieks autentiško dvasinio gyvenimo bei vaisingumo išradinumo ir iniciatyvos apaštalinėje veikloje.

337. Sinodas kviečia visus vienuolius laikytis vietos Ordinaro nurodymų bei, išsaugant autentišką instituto charizmą, imtis tų darbų, kurie susiję su Ordinaro rekomenduota

sielovadine bei socialine veikla. Ordinaras rūpinasi, kad jo arkivyskupijoje esančios vienuolijos gyventų pagal Kanonų teisės nurodymus.

338. Apaštalinų vienuolijų vyresnieji, tardamiesi su Ordinaru, įkurdins savo narius tose parapijose, kur jie galės dirbuotis pagal pašaukimo pobūdį ir nebus atitraukti nuo bendruomeninio gyvenimo.

339. Vienuolių ir parapijoje dirbančių arkivyskupijos kunigų bendradarbiavimas turi remtis geranoriškumu, žmogišku jautrumu, pagarba ir tarpusavio pagalba, siekiant visuotinio gėrio. Vienuoliai ir arkivyskupijos kunigai raginami palaikyti nuolatinis ryšius, panaudojant įvairias tam tinkamas progas (bažnytinės ir asmeninės šventės, apaštaliniai susitikimai ir pan.).

340. Sinodas kviečia moterų ir vyrų vienuolijų vyresniuosius koordinuotai veiklai arkivyskupijoje.

341. Yra svarbu, kad vienuoliai dirbtų parapijos katechizacijoje su įvairiomis socialinėmis grupėmis.

342. Arkivyskupijos seminaristai turi būti supažindinami su pašvęstojo gyvenimo pobūdžiu, vaidmeniu bei verte, o auklėjant vienuolinį jausmą, turi būti ugdoma tinkama pagarba kunigo asmeniui ir tikinčiųjų bendruomenei.

PASAULIEČIŲ BENDRADARBIAVIMAS ARKIVYSKUPIJOS SIELOVADOJE

343. Tikintieji pasauliečiai, krikštu pašauktieji gyventi pagal evangelinį mokymą, turi teisę į krikščionišką auklėjimą, vedantį į žmogiškojo asmens brandumą ir drauge į išganymo paslapties pažinimą bei teisingą jos išgyvenimą.

344. Kiekvienas pakrikštytasis turi teisę gauti tikėjimo mokslą, auklėjimą ir paramą tikėjimui bei krikščioniškam gyvenimui.

345. Bendruomenėms rekomenduojama kreipti ypatingą dėmesį į suaugusiųjų ugdymą. Reikėtų išlaikyti santykį tarp dėmesio vaikams, jaunuoliams ir suaugusiems. Suaugusiųjų sielovada turi būti svarbi bendruomenės pastoracinio plano dalis.

346. Suaugusieji – raktinė grupė, formuojanti vaikus, jaunimą ir visą tikėjimo bendruomenės gyvenimą, jiems atsidūrus tikėjimo bendruomenės centre, visa bendruomenė tampa besimokančia, keičiančia save ir pasaulį.

347. Suaugusiųjų sielovada, remiantis autentiškai ir neiškraipytai skelbiama vienatine Evangelijos žinia, turi išlaikyti vienybę su visa Dievo tauta, kartu atspindėti savo vietinę situaciją, idant išganymo žinia būtų pateikiama taip, kad atsiliptų į žmonių poreikius.

348. Suaugusiųjų katechezė yra pagrindinė, nes skirta asmenims, kuriems tenka didžiausia atsakomybė ir kurie gali krikščioniškąją Naujieną išgyventi pačia tobuliausia forma. Siekiant, kad katechezė būtų veiksminga, ji turėtų vykti nuolatos. Bažnyčios dokumentuose katechezė įvardijama kaip viso Evangelizacijos proceso dalis.

349. Suaugusiųjų katechezė skirta elementariai, visapusiškai ir sistemiškai gilinti per krikštą gautą tikėjimą, o taip pat padėti žmogui siekti pilnatviškos brandos Kristuje.

350. Evangelizacija yra pirminis Evangelijos skelbimas tiems, kurie jos dar nėra girdėję, arba pakartotinė evangelizacija, skirta ją užmiršusiems.

351. Formalus (studijos universitete, kolegijoje, t.y. tos, kurios suteikia formalų išsilavinimą, atitinkantį valstybės pripažintus mokslo standartus) ir neformalus (kursai, seminarai, stovyklos ir pan.) religinis ugdymas teikia sisteminius bei specializuotus kursus, neapsiriboja pamatiniais tikėjimo elementais.

352. Tikėjimą į Dievą sustiprinti gali neformalios progos (proginės paskaitos, minėjimai, atlydai, piligriminės kelionės ir pan.), fragmentiškai ir atsitiktinai pasitaikančios kasdieniame suaugusiųjų gyvenime.

353. Viena svarbiausių suaugusiųjų mokymosi formų yra savo patirties įvardijimas, įsisaugojimas, sąmoningas kritinis apmąstomasis pokalbis.

354. Bendruomenės turėtų kurti priimančias, atviras ir laisvas erdves, kur atėjęs žmogus galėtų išsakyti savo giliausius rūpesčius, klausimus, problemas, kur kiekvieno pažeidžiamumas būtų gerbiamas.

355. Nuolatiniam suaugusiųjų religiniam švietimui turi pasitarnauti išsamiai parengti pamokslai/homilijos, parapijinės rekolekcijos; taip pat bendruomenėse, atliepiančios konkrečias vietas poreikius, rengiami teminiai seminarai, kursai. Parapijos kunigai ir atsakingi pastoraciniai bendradarbiai įpareigojami domėtis ir nuolat informuoti, raginti, o neretai (bent atstovams) sudaryti sąlygas dalyvauti dekanato, vyskupijos, visos Lietuvos mastu suaugusiesiems rengiamose programose. Nepalikti suaugusiųjų tik mėgėjiškai savišvietai.

356. Suaugusiųjų sielovada reiškia ir būtina:

356.1. kalbėti tokia tikėjimo kalba, kurią suprastų skirtingą išsilavinimą turintys suaugusieji;

356.2. kurti daugiau prieinamesnių vietų, kur nuo Bažnyčios nutolusieji būtų svetingai sutinkami, dalyvavusieji katechumenato ar kurio nors kito krikščioninimo programoje suaugusieji galėtų tęsti savo tikėjimo kelionę Bažnyčios bendruomenėje;

356.3. ieškoti ugdymo programų, atliepiančių žmonių grupių vietinius ir kultūrinius poreikius;

356.4. atsakingai traktuoti liaudiškąjį pamaldumą, į katechezę įtraukiant Evangeliją atspindinčius aspektus;

356.5. nuosekliomis dvasininkų ir Bažnyčios institucijų pastangomis stengtis pasiekti suaugusiuosius, atliepiant jų poreikius;

356.6 perteikiant Gerąją Naujieną, atkreipti dėmesį į vyrų ir moterų psichologinius skirtumus.

357. Suaugusiųjų tikėjimas pirmiausia bręsta ne mokantis sąvokų, bet dalijantis krikščionių bendruomenės, kurios nariais būdami jie duoda kitiems ir iš kitų gauna, gyvenimu.

358. Suaugusieji yra atsakingi už krikščioniškų vertybių įgyvendinimą. Parapijų kunigai ir pastoracinės tarybos įpareigoti atpažinti, skatinti ir remti pasauliečių geras iniciatyvas.

Katalikų bendruomenių, judėjimų ir organizacijų, maldos grupių sielovada

359. Bažnyčioje egzistuoja susivienijimai, kuriuose tikintieji, tiek dvasininkai, tiek pasauliečiai, tiek dvasininkai ir pasauliečiai kartu, bendromis pastangomis siekia tobulesnio gyvenimo, rūpinasi viešu kultu arba krikščioniškuoju mokymu, arba užsiima kitais apaštalavimo darbais, kaip evangelizavimo iniciatyvos, gailestingumo ir meilės darbai, laikinosios tvarkos gaivinimas krikščioniškąja dvasia.

360. Tikintieji turi teisę privataus tarpusavio susitarimo keliu įkurti susivienijimus, kuriais siekiama Bažnyčios teisėje numatytų tikslų.

361. Bažnyčia nepripažįsta jokio privataus tikinčiųjų susivienijimo, jei prieš tai kompetentinga valdžia neištyrė jo statuto ir neišsakė savo nuomonės.

362. Visi, tiek vieši, tiek privatūs tikinčiųjų susivienijimai, nežiūrint, koku titulu ar vardu vadintųsi, privalo turėti savo statutą, kuriame nurodomas susivienijimo tikslas arba socialinė priežastis, būstinė, valdymas ir dalyvavimo susivienijime sąlygos, statute nurodomas ir veiklos pobūdis, atsižvelgiant į galimą naudą pagal laiko ir vietos sąlygas. Statutas, atsižvelgiant į laiko ir vietos poreikius, numato veikimo formas ir kitus reikalavimus.

363. Kiekvienas klebonas turi žinoti, kurios bendruomenės, judėjimai, organizacijos ar maldos grupės yra jo parapijoje, kad padėtų jiems įgyvendinti jų misiją ir nenuklysti nuo Bažnyčios mokymo. Jis gali skirti vikarą ar kitą kunigą bendradarbiauti su jomis ar prašyti ordinario paskirti jų kapelionu.

364. Parapijos klebonas yra atsakingas, kad informacija apie Kauno Arkivyskupijoje veikiančias bendruomenes, judėjimus, organizacijas, maldos grupes ar centrus pasiektų parapijos bendruomenę; taip pat yra atviras parapijoje besisteigiančioms pasauliečių organizacijoms ar iniciatyvoms.

365. Klebonai, arba vietos ordinario įgalioti kunigai, turi skatinti, kad organizacijų, maldos grupių, bendruomenių ar judėjimų vadovai bei kapelionai tobulintų darbo įgūdžius.

366. Kauno Arkivyskupijoje esančios katalikiškos žiniasklaidos priemonės turi būti atviros skleisti informaciją apie organizacijų, bendruomenių, maldos grupių ar judėjimų veiklą. Organizacijos turi teikti informaciją arkivyskupijos žiniasklaidai.

367. Kauno arkivyskupijoje esantys susivienijimai (bendruomenės, judėjimai, organizacijos, maldos grupės) turėtų būti aktyvios bei prisidėti prie bendrų Kauno Arkivyskupijos mastu rengiamų pastoracinių projektų.

Asmeninis ir bendruomeninis pašaukimas siekti šventumo ir dalyvavimas Bažnyčios pasiuntinybėje

368. Visi tikintieji, pagal savo galimybes, privalo skirti savo jėgas gyventi šventą gyvenimą, bei rūpintis Bažnyčios augimu ir jos nuolatiniu šventėjimu.

369. Svarbiausias ir esminis sielovados tikslas yra vesti tikinčiuosius į tvirtą dvasinį gyvenimą, pagrįstą krikščioniškosios doktrinos principais.

370. Pasauliečių pašaukimas šventumui reiškia kvietimą gyventi pagal Dvasią, įsitraukus į laikinąją tikrovę ir dalyvaujant žemiškoje veikloje. Didžiulę reikšmę turi tikinčiųjų pasauliečių gyvenimo vientisumas. Jie turi siekti šventumo įprastinėmis profesinio gyvenimo sąlygomis, atsiliepdami į savo pašaukimą, kasdienius užsiėmimus.

371. Tikram sielovadiniam ugdymui parapijų bendruomenėse reikalinga:

371.1. autentiška pedagogika maldos klausimais;

371.2. įtikinama ir veiksminga katechezė, iškelianti:

371.2.1. sekmadieninį ir kasdienį Eucharistijos šventimą;

371.2.2. bendruomeninę ir asmeninę Švenčiausiojo Sakramento adoraciją;

371.2.3. dažną ir individualią Atgailos sakramento praktiką;

371.2.4. dvasinį vadovavimą/palydėjimą;

371.2.5. pamaldumą Marijai;

371.2.6. sekimą šventaisiais;

371.2.7. asmeninį įsipareigojimą, atliekant kasdienes bendruomenės ir individualias pareigas;

371.2.8. tinkamą šeimos sielovadą ir nuoseklų politinį bei socialinį angažavimąsi.

372. Siekiant asmeninio ir bendruomeninio šventumo, remiantis apaštališkuoju laišku *Novo Millennio Ineunte*, rekomenduojama propaguoti septynis sielovados prioritetus:

372.1. šventumą;

372.2. maldą;

372.3. sekmadieninį Švenčiausiosios Eucharistijos šventimą;

372.4. Atgailos sakramentą;

372.5. malonės primatą;

372.6. Dievo Žodžio klausymąsi;

372.7. skelbimą.

Pasauliečių ir kunigų bendradarbiavimas

373. Klebonai ir kiti vyskupijos bei vienuolijų kunigai tenepamiršta, kad teisę ir pareigą apaštalausti turi visi tikintieji, ar jie būtų dvasininkai ar pasauliečiai, ir kad Bažnyčios ugdyme pasauliečiai turi savo dalį. Tegul jie visi kartu broliškai veikia Bažnyčioje ir stropiai rūpinasi apaštalavimu.

374. Pasauliečiai veikia parapijoje, palaikydami glaudų ryšį su savo kunigais.

375. Pasauliečiai turėtų įsitraukti į Bažnyčios tarnybas bei uždavinius tiek, kad neliktų apleistos jų šeimos, specifinės profesinės, visuomeninės, ekonominės, kultūrinės ir politinės srities pareigos, budėti, kad nenukentėtų asmeniniai įsipareigojimai.

376. Būtinai nuoširdus kunigų, vienuolių ir pasauliečių bendradarbiavimas, švenčiant liturgiją, skelbiant Dievo žodį, katechizuojant, pasauliečiams patikint įvairias tarnystes ir užduotis.

377. Bažnyčios apaštalavime, skatinant vienybės dvasią, būtina stengtis, kad būtų pasiektas bendras tikslas ir išvengta kenksmingo lenktyniavimo. Visi apaštalaujantieji tebrangina vieni kitus, vieni prie kitų derinasi, išlaikydami sau būdingą veikimą.

378. Parapijos klebonas tekviečia tinkamus pasauliečius bendradarbiauti pastoraciniame darbe, o pasauliečiai pagal galimybes teatsiliepia.

379. Pasauliečiai į parapijos veiklą įsijungia, laikydamiesi šių bendradarbiavimo formų:

379.1 etatiniai ir samdomi darbuotojai (vargonininkai, parapijos referentai, ūkvedžiai, valytojos, zakristijonai, gėlininkai, choro vadovai ir kt.) įdarbinami pagal galiojančius valstybės įstatymus;

379.2 norintys įsitraukti į bažnyčios veiklą visuomeniniais pagrindais su klebonu sudaro savanoriško darbo sutartis (stovyklų vadovai, ekskursijų organizatoriai, stovyklų virėjos ir pan.);

379.3 trumpalaikiai konkrečiai pagalbai (talkos, pasirengimas šventėms ir pan.) sutartys nesudaromos.

380. Sudarant sutartis su pasauliečiais, jose turi būti apibrėžtas darbo turinys ir darbo sąlygos.

381. Klebonas atsakingas už darbuotojų bei savanorių darbo sąlygas, taip pat už psichologinę/dvasinę atmosferą.

382. Iškilus nesutarimams tarp klebono ir parapijoje dirbančių pasauliečių darbo ir bendradarbiavimo klausimais, kreipiamasi į aukštesnes bažnytines instancijas.

Pasauliečių pareigos ir uždaviniai bažnytinėse institucijose

383. Pasauliečiai gali vykdyti įvairias tarnystes, pareigas ir funkcijas, jiems derančias liturgijoje, tikėjimo perdavime ir sielovadinėse Bažnyčios struktūrose, bet jos turi būti suderintos su jų savitu pasaulietišku pašaukimu, kitokiu negu pašaukimas sakramentinei tarnybai.

384. Reikiamų savybių turintys pasauliečiai gali būti skiriami nuolatinei lektorių ir akolitu tarnystei. Ten, kur bažnyčiai trūksta tinkamų tarnų, o jie reikalingi, net lektorais ir akolitais neesantys pasauliečiai, laikydamiesi atitinkamų teisinių nuostatų, gali atlikti kai kurias jų pareigas, būtent, žodžio tarnystę, vadovauti liturginėms maldoms ir dalyti šventąją Komuniją.

385. Katalikai pasauliečiai pagal atitinkamus teisės nuostatus gali prisidėti prie vadovavimo Bažnyčioje šiais būdais:

- 385.1 dalyvauti dalinių Bažnyčių susirinkimuose;
- 385.2. dalyvauti vyskupijos sinode;
- 385.3. dirbti sielovados tarnybose;
- 385.4. drauge su kitais asmenimis rūpintis parapijos sielovada;
- 385.5. bendradarbiauti ekonominių reikalų tarybose;
- 385.6. būti bažnytinių teismų nariais.

386. Tikintiesiems pasauliečiams Bažnyčioje skirti šie uždaviniai:

- 386.1. Liudyti Kristų, skelbiant autentišką Bažnyčios mokymą;
- 386.2. Išlaikyti ryšį su Bažnyčios Ganytojais;
- 386.3. Vienybėje su parapijų ganytojais kurti gyvą tikinčiųjų bendruomenę.
- 386.4. Prisiimti atsakomybę būti iniciatyviais, kūrybingais, atsižvelgiant į laiko ženklus, įsitraukti į Bažnyčios misiją.

Kauno arkivyskupijos šeimų sielovada

387. Šeimų sielovada yra vienas iš svarbiausių Kauno arkivyskupijos sielovados uždavinių, nes tiek asmens, tiek žmogiškosios bei krikščioniškosios visuomenės gerovė glaudžiai susijusi su vedusiųjų ir šeimų bendruomenių gerove, o prie pagrindinių šeimos uždavinių priklauso ir bažnytiniai uždaviniai: šeima yra pašaukta kurti Dievo karalystę istorijoje, dalyvaudama Bažnyčios gyvenime ir jos pasiuntinybėje.

388. Šeimų sielovados iniciatorius ir vykdytojas Kauno arkivyskupijoje yra vietos Ordinaras, veikiantis per savo įsteigtas struktūras ir sielovadininkus.

389. Šeima, būdama sielovados objektas, kartu yra ir jos subjektas, todėl pagrindinis vaidmuo vykdant šeimų sielovadą tenka pačiai šeimai, kuri visas gyvenimo sritis planuoja pagal Dievo ir Bažnyčios įsakymus, krikščioniškai auklėja vaikus, brandina tikėjimą ir skaistumą, kad visi šeimos nariai subręstų kaip krikščionys. Vėliau šeima dalinasi dvasine meile ir materialine pagalba su kitoms šeimoms.

390. Kiekviena parapijinė bendruomenė turi atsakomybę rūpintis šeimų sielovada.

391. Kauno arkivyskupijoje veikia Šeimų centrai, kurie, remdamiesi katalikiškos moralės principais, padeda vykdyti šeimų sielovadą, ugdyti ir palaikyti šeimas bei skleisti gyvybės kultūrą.

Šeimos centrų struktūra

392. Į Kauno arkivyskupijos Šeimos centrų sudėtį įeina Kauno arkivyskupijos Šeimos centras, dekanatų Šeimos centrai, parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrai ir parapijų pastoracinių tarybų Šeimos sekcijos.

393. Arkivyskupijos Šeimos centrą steigia ar jo veiklą nutraukia vietos Ordinaras.

394. Arkivyskupijos dekanatų Šeimos centrus steigia ar jų veiklą nutraukia vietos Ordinaras dekanato ir arkivyskupijos Šeimos centro teikimu.

395. Arkivyskupijos parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrus steigia ar jų veiklą nutraukia vietos Ordinaras klebono ir arkivyskupijos Šeimos centro teikimu.

396. Kauno arkivyskupijos Šeimos centras koordinuoja dekanatų ir parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrų veiklą.

397. Parapijų Šeimos sekcijos veiklą palaiko ir kontroliuoja parapijos klebonas.

398. Kauno arkivyskupijos Šeimos centro direktorių skiria ir atleidžia Ordinaras, dekanatų Šeimos centrų vadovus - dekanai, parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrų vadovus-klebonai.

399. Kauno arkivyskupijos Šeimos centro direktorius centro darbuotojų kandidatūras tvirtinti teikia Ordinariui, dekanatų Šeimos centrų vadovai centro darbuotojų kandidatūras tvirtinti teikia dekanams, parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrų vadovai - klebonams.

400. Kauno arkivyskupijos Šeimos centro direktorius metų pradžioje vietos Ordinariui pateikia veiklos ataskaitą už praėjusius metus.

401. Kauno arkivyskupijos dekanatų Šeimos centrų vadovai kalendorinių metų pradžioje veiklos ataskaitą už praėjusius metus pateikia dekanui ir Kauno arkivyskupijos šeimos centrui, o parapijų/pastoracinių centrų vadovai atsiskaito parapijos klebonui.

402. Kauno arkivyskupijos Šeimos centrų darbuotojai turi būti:

402.1. praktikuojantys katalikai, kurių gyvenimo būdas atitinka Bažnyčios mokymą;

402.2. tinkamos kompetencijos darbuotis šeimų sielovadoje;

402.3. žinantys ir besivadovaujantys darbe Katalikų Bažnyčios mokymu;

402.4. savo darbo srities specialistai.

Kauno arkivyskupijos Šeimos centro vykdoma veikla

403. Kauno arkivyskupijos Šeimos centras vykdo šią veiklą:

403.1. numato arkivyskupijos Šeimos centrų veiklos strategiją ir uždavinius;

403.2. apjungia, koordinuoja ir talkina dekanatų ir parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrų veiklai;

403.3. bendradarbiauja su dekanatų ir parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrais, rengiant sužadėtinius Sakramentinei santuokai;

403.4. organizuoja dekanatų ir parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrų darbuotojams ir savanoriams kvalifikacijos kėlimo kursus;

403.5. ieško finansavimo šaltinių ir rengia projektus;

403.6. inicijuoja, vykdo ir koordinuoja arkivyskupijos Šeimos centruose vykdomas šeimų sielovados programas;

403.7. teikia pagalbą (supervizijas) Šeimos centrų darbuotojams, individualiai konsultuojant ir vedant grupinius užsiėmimus;

403.8. inicijuoja ir palaiko savitarpio paramos grupių veiklą Kauno arkivyskupijoje;

403.9. formuoja katalikišką jaunimo požiūrį į lytiškumą, meilę, šeimą, gyvybę;

403.10. ugdo visuomenės pilietiškumą organizuojant renginius, akcijas, saugant ir ginant šeimos, žmogaus orumo ir gyvybės vertybes;

403.11. bendradarbiauja su Lietuvos Šeimos centru, dalyvauja Lietuvos šeimos centrų Tarybos ir darbo grupių veikloje;

403.12. palaiko ryšius su valstybinėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, arkivyskupijos institucijomis ir krikščioniškais šeimų judėjimais bei grupėmis;

403.13. leidžia ir platina spaudinius šeimai aktualiais klausimais, bendradarbiaujant su Lietuvos Šeimos centru;

Kauno arkivyskupijos dekanatų ir parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrų vykdoma veikla

404. Kauno arkivyskupijos dekanatų ir parapijų/pastoracinių centrų Šeimos centrai vykdo šią veiklą:

404.1. bendradarbiaujant su arkivyskupijos Šeimos centru rengia sužadėtinius Sakramentinei santuokai;

404.2. įveda sužadėtinius, kaip būsimą šeimą, į parapijos gyvenimą;

404.3. organizuoja jaunų šeimų (susuokusių parapijoje) susitikimus;

404.4. vykdo šeimų sielovados programas;

404.5. organizuoja šeimų, mokymo ir savitarpio paramos grupes;

404.6. organizuoja šventes, akcijas, renginius šeimoms;

404.7. padeda parapijos šeimoms probleminiais ir kriziniais atvejais;

404.8. Bendradarbiauja su katalikiškų šeimų judėjimais ir grupėmis.

Sutuoktinių sielovada

405. Ganytojiškas rūpestis šeima praktiškai reiškia, kad visų bažnytinės bendruomenės narių uždavinys – padėti sutuoktiniams suprasti ir išgyventi naująjį savo pašaukimą ir pasiuntinybę. Kad šeima kaskart labiau taptų meilės bendruomene, būtina, kad visi jos nariai būtų remiami ir parengti atsakingai spręsti naujas problemas, su kuriomis susidurs, kad galėtų patarnauti vienas kitam ir aktyviai dalyvauti šeimos gyvenime.

406. Labai svarbu, kad sutuoktiniai su Katalikų Bažnyčios mokymu susidurtų ne tik tada, kai juos ištinka krizė. Veiksmingiausias ir visiems prieinamas būdas perduoti krikščioniškas vertybes yra šeimos pagalba kitai šeimai.

407. Sutuoktinių sielovadai pasitarnauja:

407.1. pamokslai, homilijos;

407.2. rekolekcijos šeimoms ir sutuoktiniams;

407.3. šeimų maldos grupės;

407.4. tėvų katechezė, rengiant vaikus sakramentams;

407.5. šeimų stovyklos, šventės šeimoms;

407.6. individualios konsultacijos, seminarai, paskaitos, šeimų susitikimai.

408. Rekolekcijas, paskaitas, seminarus, šventes, stovyklas, maldos ir savitarpio paramos grupes organizuoja arkivyskupijos Šeimos centrai, pastoracijos centrų Šeimos sekcijos, šeimų judėjimai, vienuolijos ir kitos arkivyskupijos institucijos vykdančios šeimų sielovadą. Tėvų katechezė vykdoma parapijose. Už tinkamą katechetinį tėvų ir vaikų

parengimą atsakingas parapijos klebonas. Individualias šeimų konsultacijas teikia specialistai, turintys ordinaro įgaliojimą užsiimti šia praktika.

Jaunų šeimų sielovada

409. Jaunos šeimos, gyvenančios sekuliarioje, egoizmą skatinančioje visuomenėje, užkluptos naujos atsakomybės dažnai yra nepajėgios tinkamai krikščioniškai išspręsti pirmųjų santuokinio gyvenimo išbandymų ir krizių. Po santuokos išryškėjus sunkiems sutuoktinių charakterių bruožams ar ydoms ir nepajėgiant aukotis, kritiškai savęs vertinti, jaunai šeimai labai padėtų išmintingas ir brandus palaikymas. Dėl ekonominių ir kitokių priežasčių jaunos šeimos neretai gyvena su tėvais ir nesugeba tinkamai bendrauti nei tarpusavyje, nei su tėvų šeima. Todėl yra labai svarbu paremti jaunas šeimas padedant joms atsiskirti ir įgyvendinti skirtingus savo šeimos uždavinius. Čia į pagalbą gali ateiti kitos krikščioniškos šeimos, kurios ilgiau gyvena santuokoje ir yra sukaupusios pakankamai išminties, kad galėtų tinkamai krikščioniškai paremti kitas šeimas.

410. Jaunų šeimų sielovada pasitarnauja:

- 410.1. šeimų susitikimai;
- 410.2. rekolekcijos jaunoms šeimoms;
- 410.3. seminarai, paskaitos;
- 410.4. natūralaus šeimos planavimo mokymas;
- 410.5. „Besilaukiančios poros (mamos)“ grupės;
- 410.6. jaunų šeimų stovyklos;
- 410.7. individualios konsultacijos.

411. Parapijos bendruomenė prisiima atsakomybę, įvedant jauną šeimą į parapijos gyvenimą. Naudinga rengti jaunų šeimų, susituokusių parapijos bažnyčioje, susitikimus, šventes, stovyklas Už tėvų ir krikštėvių katechezę, rengiant vaikus krikštui atsakingas parapijos klebonas. Individualias konsultacijas teikia specialistai, turintys ordinaro įgaliojimą užsiimti šia praktika.

Šeimų sielovada sunkiais atvejais

Mišrios šeimos

412. Mišrios šeimos gali būti sudarytos tarp katalikų ir krikštytų nekatalikų, taip pat tarp katalikų ir nekrikštytųjų. Santuokos tarp katalikų ir kitų krikščionių turi daug elementų, kuriuos reikia įvertinti ir ugdyti, turint omenyje tą indėlį, kurį jos gali suteikti ekumeniniam judėjimui. Tai ypač akivaizdu tais atvejais, kai abu sutuoktiniai ištikimai atlieka savo religines pareigas. Bendras krikštas ir malonė leidžia tų santuokų partneriams pagrįsti ir argumentuoti jų moralinių ir dvasinių vertybių vieningumą.

413. Santuokoje tarp katalikų ir nekrikštytųjų nekrikštytasis sutuoktinis gali išpažinti kitą religiją, ir jo įsitikinimus reikia vertinti pagarbiai, pagal II Vatikano Susirinkimo Deklaraciją *Nostra aetate* apie santykius su nekrikščionių religijomis, tačiau dažnai tokių santuokų nekrikštytasis asmuo neišpažįsta jokios religijos.

414. Pirmiausia reikia atkreipti dėmesį į katalikiškosios pusės teisę laisvai praktikuoti tikėjimą ir iš čia kylančią pareigą rūpintis, kad vaikai būtų pakrikštyti ir auklėjami katalikiškai.

415. Svarbiausia, kad katalikiškoji pusė stiprintų savo tikėjimą, kaskart brandžiau jį suprastų ir praktikuotų.

416. Reikia visais būdais remti kataliką sutuoktinį, kad šeimoje savo katalikišku gyvenimu jis galėtų liudyti tikėjimą.

Gyvenimas kartu nesusituokus

417. Dažniausiai gyvenimą nesusituokus skatina bent keletas pagrindinių veiksnių: kai santuoka nėra įmanoma dėl prieš tai buvusios santuokos, dėl psichologinių priežasčių, baimės įsipareigoti, materialinių priežasčių.

418. Išskirtinos šios pagrindinės gyvenimo nesusituokus formos:

418.1. Partnerystė. Tai savanoriškas vyro ir moters susitarimas bendrai gyventi, turint tikslą sukurti šeimyninius santykius. Partnerystę įregistruoja ir išregistruoja civilinės metrikacijos įstaigos. Daugelis žmonių partnerystę norėtų pateisinti, išskeldami tam tikrus tokių santykių privalumus. Savo ruožtu Bažnyčia, atsižvelgdama į galutines, pirmines, iš tikėjimo kylančias normas, tokių ryšių negali pripažinti.

418.2. Gyvenimas susidėjus. Tai analogiškas partnerystei atvejis, tik jis nėra registruotas teisiškai. Dažnai toki gyvenimą renkasi labai jauni arba jau išsiskyrę žmonės dėl visiško nesusiorientavimo ir vengdami bet kokios atsakomybės. Bažnyčia tokių ryšių nepripažįsta ir kviečia keisti savo gyvenimo situaciją.

418.3. Bandomasis laikotarpis iki vedybų. Jį nulemia baimė įsipareigoti, mada ir tikėjimo silpnumas. Tai galima apibūdinti kaip nederamą „eksperimentavimą“ žmonėmis. Žmogaus orumas reikalauja besąlyginės meilės, grįstos pasitikėjimo ryšiu, o ne „pabandyti“. Bažnyčia, savo ruožtu atmeta bet koki „eksperimentavimą“.

418.4. Laisvi ryšiai. Tai ryšiai, kurių nepripažįsta jokios institucijos – nei civilinės, nei religinės.

419. Ganytojų ir vietinės bendruomenės rūpestis pažinti – kiekvieną atskirai – tokias situacijas ir konkrečias jų priežastis, taktiškai ir pagarbiai bandyti suartėti su taip gyvenančiais ir padėti jiems reguliuoti situaciją.

420. Pirmiausia reikia rūpintis užkirsti kelią tokiems ryšiams atsirasti. Svarbu suvienyti katechetų, jaunimo ir Šeimos centrų bendras pastangas, padedant jaunuoliams suprasti Santuokos sakramento žmogišką ir antgamtinę realybę. Labai svarbu pasakyti žmonėms tiesą apie jų gyvenimą, o kartu su meile ir neatstumiant pasiūlyti pagalbą šiais atvejais.

Katalikai, sudarę tik civilinę santuoką

421. Katalikų, gyvenančių tik civilinėje santuokoje, padėties negalima sulyginti su ta, kai žmonės gyvena visai nesusituokę, nes čia bent kiek įsipareigojama laikinam ar, galimas daiktas, pastoviam gyvenimui, nors dažnai tam sprendimui nėra svetima skyrybų perspektyva. Tokios poros, norėdamos, kad jų santuoką viešai pripažintų valstybė, pasirengusios ne tik siekti naudos, bet ir prisiimti įsipareigojimus. Nepaisant to, ši situacija Bažnyčiai nepriimtina.

422. Turi būti dedamos ganytojiškos pastangos, kad šie asmenys sureguliuotų savo gyvenimą pagal krikščioniškus principus.

423. Nors tuos sutuoktinius reikia vertinti su didele meile ir sudominti juos krikščioniškų bendruomenių gyvenimu, deja, Bažnyčios ganytojai negali leisti jiems priimti Sakramentus, jie negali tapti krikštatėviais ir Sutvirtinimo sakramento tėvais.

Gyvenantieji atskirai ir išsiskyrusieji, kurie nesudarė naujos civilinės santuokos

424. Įvairūs motyvai gali suardyti teisėtai sudarytą santuoką, kurios atstatyti dažnai nebeįmanoma.

425. Gyvenimą atskirai tenka laikyti paskutine priemone, kai jau joks išmintingas veikimas bus nevaisingas. Palikto sutuoktinio dažna dalia – vienatvė ir kiti sunkumai, ypač jeigu jis nekaltas. Analogiškas atvejis ir išsiskyrusio sutuoktinio, kuris, gerai suprasdamas, kad teisėta santuoka nesuardoma, nebesituokia antrą kartą, o pasišvenčia tik savo šeimyninėms pareigoms bei krikščioniško gyvenimo įpareigojimams.

426. Bažnytinė bendruomenė turi ypač remti paliktąjį sutuoktinį, rodyti jam pagarbą, solidarumą, supratimą, kad jis pajėgtų atleisti ir būtų pasirengęs vėl iš naujo pradėti buvusį santuokinį gyvenimą.

427. Sutuoktinio, kuris nesituokia antrą kartą, ištikimybė ir krikščioniškumas įgyja ypatingą liudijimo pasauliui ir Bažnyčiai vertę, ir Bažnyčia tuo labiau turi teikti jam nuolatinę pagalbą ir meilę, nesudarydama jokių sunkumų priimti sakramentus.

428. Šeimos centrai, judėjimai, parapijinė bendruomenė gali vykdyti išsiskyrusiųjų sielovadą, suburdami išsiskyrusiųjų grupes. Tokiai grupei vadovauja sielovados specialistas ir kunigas.

Katalikai, kurie buvo priėmę Santuokos sakramentą, išsiskyrė ir sudarė naują civilinę santuoką.

429. Reikia atsiminti, kad yra skirtumas tarp tų, kurie stengėsi išsaugoti pirmąją santuoką ir visai neteisingai buvo palikti, ir tų, kurie suardė teisėtą santuoką dėl sunkios savo kaltės. Pagaliau yra ir tokių, kurie iš naujo susituokė, kad galėtų išauklėti vaikus, o jų sąžinė subjektyviai įsitikinusi, jog galutinai iširusi ankstesnė santuoka niekada nebuvo teisėta.

430. Jei yra rimtų priežasčių, dėl kurių pirmoji santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, sielovados darbuotojai turi suteikti informaciją apie galimybę kreiptis į bažnytinį teismą dėl ankstesnės santuokos pripažinimo negaliojančia.

431. Išsiskyrusieji, kurie sudarė naują santuoką, neturi jaustis atskirti nuo Bažnyčios. Jie turi būti skatinami klausytis Dievo Žodžio, dalyvauti Šv. Mišiose, ištvėringai melstis, aktyviau įsijungti į bendruomeninę meilės ir teisingumo veiklą, krikščioniškai auklėti vaikus, ugdyti atgailos dvasią ir rūpintis atgailos darbais, tuo būdu nuolat prašant Dievo malonės.

432. Tačiau Bažnyčia iš naujo patvirtina savo nuostatą, kuri remiasi Šventuoju Raštu, neleisdama priimti eucharistinės Komunijos išsiskyrusiems, kurie sudarė naują santuoką. Jiems negali būti leista priimti Komunią nuo to momento, kai jų gyvenimo būdas objektyviai prieštarauja meilei tarp Kristaus ir Bažnyčios. Be to, yra ir kitas motyvas:

leidimas priimti jiems Eucharistiją galėtų suklaidinti tikinčiuosius ar versti juos abejoti Bažnyčios mokymu apie santuokos neišardomumą.

433. Draudžiama dėl kokių nors motyvų ar priežasčių iš naujo besituokiantiems išsiskyrusiems teikti kokias nors bažnytines apeigas, nes tokiu būdu tai sudarytą naujos sakramentinės santuokos įspūdį ir galėtų suklaidinti, tarsi teisėtai sudaryta santuoka gali būti išardyta

434. Išsiskyrusiems ir gyvenantiems naujame civiliniame ryšyje tikrai išimtiniais atvejais gali būti leista priimti sakramentus. Šiuos atvejus ir išimtis numato ir nagrinėja Katalikų Bažnyčios Kanonų teisė.

Neturintieji šeimos

435. Deja, labai daug žmonių negali remtis šeima. Vis dėlto jiems visiems yra prieinama „geroji šeimos naujiena“. Tiems, kurie neturi natūralios šeimos, dar plačiau atverti duris privalo didžioji šeima – Bažnyčia, kuri vėliau sudaro konkrečias šeimas – vyskupijas, parapijas, pagrindines bažnytines bendruomenes ir apaštališkąjį judėjimą. Šiame pasaulyje nėra nė vieno be šeimos: Bažnyčia yra namai ir šeima visiems, ypač tiems, kurie vargsta ir yra prislėgti.

Šeimų konsultacijos

436. Pilna ir tinkama šeimų sielovada yra negalima be tikinčių pasauliečių dalyvavimo. Jų apaštalavimas šioje srityje yra nepakeičiamas.

437. Šeimų konsultacijos teikiamos Kauno arkivyskupijos Šeimos centre, dekanatų ir parapijų Šeimos centruose. Šeimos konsultavimo apimtis priklauso nuo pasirengusių konsultuoti profesionalų kiekio ir šeimų problemų sudėtingumo.

438. Sudėtingais atvejais konsultacijas vykdo pasirengę profesionalai arkivyskupijos Šeimos centre. Arkivyskupijos šeimos centras rūpinasi mažesniuose centruose dirbančių savanorių – konsultantų parengimu ir palaikymu bei kvalifikacijos kėlimu. Kauno arkivyskupijos Šeimos centre turi būti teikiamos kompetentingos psichologo, socialinių darbuotojų, natūralaus šeimos planavimo ar kitų specialistų konsultacijos.

439. Šeimų konsultantai privalo turėti tinkamą profesinį pasirengimą, pasižymėti kompetencija ir gauti tam darbui ordinaro leidimą.

440. Atsižvelgiant į šio laikmečio iššūkius, daugeliui šeimų reikalinga kunigo konsultacija. Todėl reikia užtikrinti, kad šeimos kunigo konsultacija būtų prieinama Šeimos centre, nes dauguma šeimų dėl labai sudėtingų problemų nėra pasirengę iš karto kreiptis į kunigą.

441. Sielovadiniuose skelbimuose kelis kartus į metus reikia priminti tikintiesiems, kur yra arkivyskupijos Šeimos centras, kokias paslaugas jis teikia ir kokiomis valandomis veikia. Informacija apie Šeimos centro vietą ir darbo laiką turi būti pateikta parapijų skelbimų lentose.

442. Esant galimybei parapijose taip pat gali būti teikiamos šeimų konsultacijos. Konsultacijų vieta turi būti atskiroje patalpoje, su patogiu įėjimu ir pagalbiniemis patalpomis. Raštinė ir katechezių auditorija tam tikslui netinka.

443. Asmenys, teikiantys šeimų konsultacija parapijose konsultacijas, turi turėti tinkamą kvalifikaciją ir ordinaro leidimą. Šių asmenų parengimu rūpinasi parapijos Šeimos centro vadovas ir klebonas. Mokymo išlaidas padengia parapija.

444. Arkivyskupijos šeimos centras nuolat stebi ir konsultuoja dekanatų ir parapijų konsultuojančius asmenis, metuose bent kartą organizuoja konsultacijų aptarimą bei mokymus.

Bendruomenių organizavimas

445. Parapija teikia ryškų bendruomeninio apaštalavimo pavyzdį, kad ir kokios būtų žmonių skirtybės, visa suimdama į viena ir jungdama į Bažnyčios visumą.

446. Norint lengviau pasiekti apaštalavimo tikslus, šeimoms gali būti naudinga telktis į kokius nors sambūrius. Pasauliečiai gali apaštalauti arba individualiai, arba susibūrę į įvairias bendruomenes bei draugijas. Hierarchijos uždavinys yra skatinti pasauliečių apaštalavimą, nustatyti jo principus bei teikti jam dvasinę pagalbą, kreipti jo veiklą į Bažnyčios bendrąjį gėrį ir prižiūrėti, kad būtų laikomasi mokymo ir tvarkos.

447. Katalikiškas šeimas parapijose reikia paskatinti jungtis į grupes, kuriose jos, remiant ir padedant dvasininkui, ne tik pačios tobulės, bet taip pat padėtų ir kitoms šeimoms išgyvenančioms įvairius sunkumus. Sinodas įpareigoja klebonus, kad, pasitarę su dekanais, parinktų tinkamus asmenis, kurie galėtų vadovauti šeimų grupėms. Grupių vadovai darbai parengiami arkivyskupijos Šeimos centre.

448. Taip pat reikia skatinti savitarpio paramos grupių kūrimąsi prie parapijų, kaip kad Anoniminių alkoholikų (*AA*) ir jų artimųjų (*Al-Anon*), išsiskyrusių, besilaukiančių mamų (porų), išgyvenančiųjų netektį ir pan. Šioms grupėms turėtų būti suteikta tinkama patalpa. Arkivyskupijos Šeimos centras ir parapijos klebonai turi atkreipti dėmesį į šių grupių veiklą, kad jos nepatektų į Naujojo Amžiaus (*New Age*) ideologijos pinkles.

Gyvybės apsauga

449. Teisė gyventi yra pagrindinė žmogaus teisė. Teisė gyventi - tai teisė gimti ir teisė egzistuoti iki natūralios mirties. Žmogaus gyvybė kyla iš Dievo, tai visada yra jo dovana, dalijimasis jo gyvybės alsavimu. Iš čia kyla žmogaus gyvybės šventumas ir neliečiamumas, todėl šiandienos mokslas, nors ir pasiekęs neregėtas aukštumas, negali priskirti sau gyvybės kūrėjo vaidmens.

450. Sinodas pabrėžia, kad gyvybės nuo jos prasidėjimo momento iki natūralios mirties gynimas visur, kur jai gresia pavojus ir kur ji engiama, yra aukščiausia etinė pareiga. Kad susiformuotų tam tikras požiūris, turi drauge veikti šeima, tėvai, mokykla, mokytojai, dvasininkai. Visų bendromis jėgomis reikia padėti formuoti vertybių sistemai. Šių dienų pasaulyje išivyravusios vertybės yra pliuralistinės. Visų rūpestis - padėti jas suformuoti ne chaotiškai, o pagal sistemą ir kryptį, todėl būtina apjungti arkivyskupijos šeimos, jaunimo, katechetikos centrų bendras pastangas.

Gyvybės kultūros sklaida

451. Gyvybės kultūra pirmiausia perteikiama ir formuojama šeimoje, gimdant ir auginant vaikus, puoselėjant individualią ir bendruomeninę malda, dalyvaujant politiniame ir socialiniame gyvenime dėl šeimos viešųjų interesų atstovavimo, rūpinantis seneliais, neįgaliaisiais ir šeimos nariais, kurie atsidūrė didesniame varge, įvaikinant ir globojant tėvų pamestų ar sunkiose situacijose atsidūrusius vaikus, bendradarbiaujant tėvams su mokytojais ir ugdytojais dėl vaikų auklėjimo ir lytiškumo ugdymo klausimų.

452. Parapijos klebonas inicijuoja Gyvybės kultūros sklaidos grupes, kurios nariai moko natūralaus šeimos planavimo, suteikia žinių apie kūdikio vystymąsi iki gimimo, paaiškina apie aborto žalą, konsultuoja ar nukreipia į arkivyskupijos Šeimos centrą krizinio nėštumo atvejais, dirba su jaunimo grupėmis lytiškumo ugdymo ir jaunimo rengimo šeimai srityje.

453. Parapijos lygmenyje klebonas organizuoja šiuos renginius:

- 453.1. Negimusio kūdikio dieną (Lapkričio 23 d.);
- 453.2. Gyvybės dieną (paskutinį balandžio sekmadienį);
- 453.3. Šeimos dieną (sausio 1 d. arba gegužės 15 d.).

454. Visos parapijos rūpinasi aktyviai dalyvauti Šeimos dienos renginiuose Šiluvos atlaiduose.

455. Šeimos centrai padeda klebonui organizuoti ir palaikyti gyvybės sklaidos grupių veiklą, dalyvauja, minint Šeimos dieną, kasmet paskutinį balandžio sekmadienį kviečia kartu švęsti Gyvybės dieną.

456. Gyvybės dienos tikslas – padėti atskiriems asmenims, šeimoms, Bažnyčiai ir visuomenei pripažinti žmogaus gyvybės prasmę ir vertę visais jos etapais ir visomis sąlygomis. Ta diena minima pamaldomis, renginiais, susitikimais, paskaitomis, pokalbiais apie svarbias gyvybės išsaugojimo problemas kuo platesniuose visuomenės sluoksniuose.

Gyvybės kultūros sklaida sunkiais atvejais

457. Abortas yra tiesioginis pagrindinės žmogaus teisės – teisės į gyvybę – pažeidimas. Vaikas nuo pradėjimo momento yra būtybė apdovanota kūnu ir nemirtinga siela. Pradėto vaiko nužudymas yra nusikaltimas prieš vaiką, tautą, žmoniją ir visų pirma prieš Dievą – Gyvybės Tvėrėją. Nėštumo nutraukimo įteisinimas yra ne kas kita, kaip suaugusiam žmogui įstatymo vardu duotas įgaliojimas atimti gyvybę negimusiam žmogui, taigi tam, kuris negali apsiginti. Kartais šis klausimas pateikiamas kaip moters teisė laisvai apsispręsti dėl gyvybės, kuri jau joje prasidėjusi, kurią ji jau nešioja išsčiose: atseit ji turi turėti teisę rinktis - gimdyti vaiką, taigi duoti gyvybę pradėtam vaikui ar ją atimti. Negali būti nė kalbos apie pasirinkimo teisę, kai įveltas aiškus moralinis blogis.

458. Sinodas kviečia visus pradėtos gyvybės gynybai. Tam pasitarnauja konkrečios pagalbos suteikimas ir gyvybei palankios viešosios nuomonės formavimas. Atsakomybę už pradėtą gyvybę turi prisiimti ne tik tėvai ir šeima, bet taip pat ir valstybė, tauta ir Bažnyčia, o ypač dvasininkai, gydytojai, sveikatos darbuotojai, mokytojai ir auklėtojai.

459. Kauno arkivyskupijos šeimos centre teikiamos konsultacijos moterims (šeimoms) išgyvenančioms krizę dėl nėštumo ar aborto. Šias konsultacijas teikiantys asmenys turi turėti tinkamą kvalifikaciją ir ordinaro leidimą.

460. Parapijinės bendruomenės taip pat turi suteikti besilaukiančioms motinoms įvairiapusę pagalbą ir kiek įmanoma remti motiną, kad ji priimtų sprendimą gimdyti.

SOCIALINĖ IR KARITATYVINĖ VEIKLA KAUNO ARKIVYSKUPIJOJE

461. Už Kauno arkivyskupijos karitatyvinę ir socialinę veiklą yra vietos Ordinaras, veikiantis per įsteigtas struktūras. (Caritas, pagalbos organizacijas, dienos centrus, globos įstaigas, hospisus ir kt.).

462. Kauno arkivyskupijos socialinė ir karitatyvinė veikla organizuojama remiantis katalikiškos moralės nuostatomis ir principais ir siekiama tiesa ir meile kurti tikrųjų vertybių siekiančią visuomenę, gaivinti krikščioniška morale paremtus žmonių tarpusavio santykius, ugdyti žmonių solidarumą, gailestingumą nelaimingiesiems ir klystantiems.

463. Kauno arkivyskupijos Caritas taryba nustato socialinės ir karitatyvinės veiklos gaires, kurios atitinkamu momentu ir laikmečiu yra pačios svarbiausios ir aktualiausios gyvenimo iššūkiams.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS CARITAS

464. Kauno arkivyskupijos Caritas vykdo šias funkcijas:

464.1. koordinuoja savo veiklą ir siekius drauge su Lietuvos Caritas;

464.2. reprezentuoja arkivyskupijos mastu Caritas veiklą kartu su kitomis institucijomis šalyje bei užsienyje;

464.3. vykdo informacinę ir švietėjišką veiklą: organizuoja mokymus, konferencijas, seminarus, o taip pat publikuoja karitatyvinę informaciją.

465. Arkivyskupijos Caritas steigėjas yra vietos Ordinaras.

466. Kauno arkivyskupijos Caritas tarybą sudaro arkivyskupas, generalvikaras, dekanai, vicedekanoi, kalėjimų, gydymo, švietimo įstaigų kapelionai. Taryba 2 kartus per metus renkasi vietos ordinaro šaukimu.

467. Revizijos komisiją prie vietos Caritas skiria vietos ordinaras, iškeldamas uždavinį – vykdyti turto, ūkinės veiklos ir finansinės veiklos knygų kontrolę. Revizija atliekama vieną kartą metuose, ne vėliau kaip po 3 mėnesių, pasibaigus kalendoriniams metams. Revizijos komisija pateikia ataskaitą vietos ordinarui.

468. Pagrindinis ramstis arkivyskupijos Caritas veikloje yra parapijų Caritas, kurių veikla apibrėžta arkivyskupijos Caritas įstatais.

469. Parapijų Caritas veiklą kontroliuoja arkivyskupijos Caritas direktorius, o parapijos lygmenyje formaliai atsakingas klebonas, faktiškai veikiantis per savo pavaduotoją pasaulietį.

470. Vienas iš arkivyskupijos Caritas uždavinių – ieškoti išteklių savo tikslams realizuoti. Caritas turi vykdyti viešas rinkliavas, organizuoti labdaros akcijas ir aukcionus, o taip pat dalyvauti tokiuose renginiuose, kaip Ligonijų dienos, Slaugytojų dienos, pagalbos akcijos ir kt.

471. Arkivyskupijos Caritas gali priimti privačias aukas, verslininkų ir fondų lėšas, dovanas, tiek pinigais, tiek natūra. Caritas gali vykdyti ūkinę veiklą: gamybą, prekybą, paslaugą, mokymus, o taip pat steigti fondus.

472. Caritas uždaviniams vykdyti galimas bendradarbiavimas su užsienio organizacijomis. Tai turi būti abipusis vaisingas bendradarbiavimas.

473. Caritas gali ne vien tik priimti paramą ir labdarą iš užsienio, bet ir ją teikti.

Socialinė ir karitatyvinė veikla dekanato lygmenyje

474. Dekanato lygmenyje už karitatyvinę veiklą atsakingas dekanas arba kitas tam vyskupo skirtas kunigas arba kita dekanato kunigas. Jis savo veikloje glaudžiai bendradarbiauja su parapijų klebonais, bei parapijų Caritas atstovais.

475. Dekanato Caritas vadovas koordinuoja parapijų Caritas veiklą, teikia informaciją teikimas, organizuoja tarpparapijines karitatyvines akcijas.

Parapijos Caritas veikla

476. Parapijų Caritas yra pagrindiniai arkivyskupijos Caritas židiniai.

477. Parapijoje už socialinės ir karitatyvinės veikos organizavimą atsakingas klebonas. Jis skiria ir atleidžia parapijos Caritas reikalų vedėją, suderinęs su arkivyskupijos Caritas direktoriumi.

478. Parapijos Caritas darbuotojai yra nuolatinių darbuotojų statusą turintys asmenys ir savanoriai. Tačiau atsižvelgiant į iškilusią būtinybę, gali būti steigiama darbo grupei neatidėliotinai pagalbai teikti, jeigu reikia pasitelkiami specialistai.

479. Parapijos lygmenyje Caritas veikla apima pagalbos poreikių ir galimybių atpažinimą, pagalbos formų įvardijimą, parapijiečių telkimą karitatyviniam darbui, galimybių ir lėšų ieškojimą karitatyvinei veiklai vystyti.

480. Bendradarbiavimą su arkivyskupijos Caritas ir kitų parapijų Caritas.

481. Parapijos Caritas dažniausiai teikia materialią pagalbą: drabužiais, apavu, maistu. Taip pat atskirais atvejais finansuojamas karšto maisto vaikams, vargingoms šeimoms ir vargstantiems asmenims gaminimas.

482. Parapijos Caritas taip pat dalyvauja organizuojant atostogas vaikams ir jaunimui. Didesnėse parapijose kartais teikiama teisinė, medicininė pagalba ir slaugomoji pagalba, o kartais – nedidelės apimties paslaugos (higienos paslaugos). Tokia veikla atveria plačias galimybes tiems, kurie savo darbu norėtų patarnauti kitiems.

483. Kiekvienas parapijos teritorijoje gyvenantis asmuo turi turėti galimybę pateikti informaciją apie stokojančius ir reikalingus pagalbos žmones. Todėl parapijos Caritas veikla turėtų būti vystoma teikiant prioritetą tarpinstituciniam bendradarbiavimui.

484. Parapijos Caritas skyriuje renkama ir kaupiama informacija apie visas jos teritorijoje veikiančias socialines institucijas. Esant reikalui asmuo gali būti nukreipiamas pagalbai.

EKUMENIZMAS

485. Ekumenizmas - tai pastangos išreikšti krikščionių vienybę bendru tikėjimu ir rasti institucinių bendro liudijimo bei tarnavimo pasauliui formų ir pasiekti išoriškai regimą Bažnyčios vienybę.

486. Ekumenizmas gimsta iš suvokimo, kad susiskaldymas tarp krikščionių ir Bažnyčių iš esmės prieštarauja Jėzaus Kristaus norėjimui vienybei, yra papiktinimas pasauliui ir trukdo liudyti Evangeliją. Taigi ekumenizmas yra kelias, į visišką vienybę tų krikščionių bažnyčių, kurios atpažįstamos iš bendro Trinitarinio Tikėjimo ir bendro (galiojančio) Krikšto.

487. Visų ekumeninių pastangų išankstinė sąlyga yra tai, kad visos atsiskyrusios Bažnyčios nelaikytų kitų Bažnyčių egzistavimo blogybe, su kuria būtina kovoti akinant pavienius narius atsiversti bei reikalaujant atsisakyti savo paveldo.

488. Ekumenizmas nėra savo bažnytinės tapatybės ir savo Tikėjimo atsisakymas. Kiekvienas indiferentizmas privalo būti aiškiai pasmerktas, nes jis būtų tikros ekumeninės dvasios griuvėsiai. Remdamiesi šia neatšaukiama preliminaria sąlyga katalikai gali atsiverti kitiems broliams krikščionims ir kalbėtis su jais.

Ekumeninio bendradarbiavimo formos

489. Mūsų įpareigojimas vienybei tikrai yra būtinas, bet visiška vienybė tarp mūsų yra Viešpaties darbas: tai dovanota vienybė. Iš čia kyla maldos būtinybė.

490. Kauno arkivyskupijoje metiniai ekumeninės maldos susitikimai rengiami maldų krikščionių vienybei savaitės metu (sausio mėn. 18 - 25 d.).

491. Proginiai ekumeninės maldos susitikimai gali būti rengiami ir kitu laiku pagal poreikius, gavus ordinaro leidimą.

492. Sakramentinio bendravimo išėjimo taškas yra galiojantis krikštas.

493. Eucharistinis bendravimas yra neįmanomas, išskyrus stačiatikius ir tik mirties pavojaus atveju.

494. Mirties pavojuje nesant galimybei pakviesti stačiatikių dvasininką, katalikų kunigas stačiatikiui gali suteikti ligonių sakramentą.

495. Sutvirtinimo Sakramentas Rytų Bažnyčiose yra suteikiamas su Krikšto Sakramentu ir dėl to niekada negali būti kartojamas;

496. Skirtingų konfesijų porų paruošimas Santuokai ir dalijimasis su jomis šeimynine patirtimi tebūnie paremti Dievo Žodžiu, o jiems pasirengti tepadedą abiejų konfesijų ganytojai.

497. Ligoninėse, globos namuose ar senelių namuose ir panašiose įstaigose katalikų kapelionai turi kitų Bažnyčių atsakinguosius įspėti apie jų tikinčiųjų buvimą, kad šie galėtų šiuos žmones aplankyti ir atnešti jiems dvasinę ir Sakramentinę pagalbą, suteikti galimybę pasinaudoti koplyčia.

498. Kunigas, prašomas palaidoti žmogų priklausiusį kitai krikščioniškai bažnytinei bendruomenei, pagal galimybes tepraneša atitinkamam kompetentingam asmeniui, kad šis galėtų suteikti reikalingą patarnavimą.

LITURGINIAI METAI

499. Bažnyčia per ištisus metus atskleidžia visą Kristaus slėpinį nuo Įsikūnijimo ir Gimimo iki Žengimo į dangų, iki Šventosios Dvasios atsiuntimo ir su palaiminga viltimi laukiamo antrojo Viešpaties atėjimo. Taip minėdama atpirkimo slėpinus, Bažnyčia juos tarsi pakartoja, kad tikintieji, juose dalyvaudami, semtūsi iš atveriamo Viešpaties galybės bei nuopelnų lobyno ir būtų pripildyti išganymo malonės. Liturginiai metai įvairiais požiūriais atskleidžia vieną ir tą patį Velykų slėpinį. Tai ypač matyti žvelgiant į šventes ar iškilmes, skirtas Įsikūnijimo paslapčiai, kurios primena mūsų išganymo pradžią ir brandina mumyse Velykų paslapties vaisius.

500. Panašiai kaip savaitę pradeda ir vainikuoja sekmadienio šventimas, visuomet turintis velykinį pobūdį, taip Viešpaties Kančios ir Prisikėlimo Velykų tridienis išskyla kaip visų liturginių metų viršūnė.

501. Į šį metinį ciklą Bažnyčia yra įtraukusi dienas, kurios su ypatinga meile mini palaimintąjį Dievo Motiną Mariją, neatsiejamai sujungtą su jos Sūnaus išganomąja veikla. Minimi taip pat ir kankiniai bei kiti šventieji, kurie pašlovino Kristų čia žemėje ir dabar be perstojo šlovina Jį danguje, nuolatos mus užtardami. Šventųjų šventės skelbia Kristaus įstabius darbus per jo tarnus ir rodo tikintiesiems sektinus pavyzdžius, tačiau jos neturėtų nustelbti atpirkimo slėpinių minėjimo, t.y. Viešpaties švenčių. Todėl liturginės dienos skirstomos pagal svarbą į sekmadienius, iškilmes, šventes, minėjimus ir šiokiadienius. Kauno arkivyskupijoje liturgija tvarkoma pagal visuotinį Romos ir dalinių arkivyskupijos kalendorių.

SEKMADIENIS

502. Sekdama apaštalų tradicija, prasidėjusia pačiu Kristaus prisikėlimu, Bažnyčia kas septintą savaitės dieną švenčia Velykų slėpinį. Sekmadienis pagrįstai vadinamas Viešpaties diena. Tai diena, kai švenčiama Kristaus pergalė prieš nuodėmę ir mirtį, pirmosios kūrinijos atbaigimas Kristuje ir naujosios kūrinijos pradžia. Tai diena, kai dėkinga adoracija prisimenama pirmoji pasaulio diena ir veiklia viltimi žvelgiama į „paskutiniąją dieną“, kurią Kristus šlovingai sugrįš ir visa padarys nauja.

503. Kristaus mokiniams pavesta nepainioti sekmadienio šventimo, kuris turėtų būti autentiškas Viešpaties dienos pašventinimas, su „savaitgaliu“, kuris iš esmės laikomas tik poilsio bei pramogų laiku. Todėl krikščionys ypač skatinami išsiugdyti gilesnę

sekmadienio sampratą, idant net ir sunkiomis sąlygomis galėtų jį išgyventi visiškai paklusdami Šventajai Dvasiai.

504. Pareiga pašventinti sekmadienį realizuojasi pirmiausia dalyvaujant Eucharistijoje ir su krikščionišku džiaugsmu bei broliškumu ilsintis.

505. Tikintieji privalo dalyvauti Mišiose, nebent jie negalėtų to padaryti dėl rimtos priežasties. Laikas, tinkamas sekmadienio pareigai atlikti, prasideda jau šeštadienio vakare, sulig Pirmąja sekmadienio Vakarine Liturgine Valanda. Tad išvakarių Mišios yra jau „šventadienio Mišios“, todėl jų liturgija yra tokia pati kaip sekmadienio, įpareigojanti celebrantą sakyti homiliją ir su tikinčiaisiais kalbėti visuotinę maldą. Sekmadienį švenčiama Eucharistija, savaiame suprantama, kaip tokia nei skiriasi nuo tos, kuri švenčiama kurią nors kitą dieną, nei gali būti atskirta nuo liturginio bei sakramentinio gyvenimo visumos. Siekiant, kad šventimas išsaugotų šventišką pobūdį, didelis dėmesys skiriamas susirinkimo giedojimui. Taip pat visomis jėgomis reikėtų stengtis, kad visi dalyviai – vaikai ir suaugusieji – jaustųsi užkalbinami, skatinant juos visiškai įsitraukti į liturgijos siūlomas aktyvaus dalyvavimo formas. Itin pagirtinos iniciatyvos, kuriomis parapijų bendruomenės, įtraukdamos visus Eucharistijos sekmadienio dalyvius – kunigus, patarnautojus ir tikinčiuosius – savaitę rengiasi Mišioms ir iš anksto apmąsto Dievo žodį, kuris bus skelbiamas.

506. Sekmadienio susirinkimas yra puiki vienybės vieta, kur Bažnyčia jungiasi į vieną tautą, suburtą Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Todėl rekomenduojama tose pačiose Mišiose dalyvauti tėvams kartu su vaikais. Taip pat siūloma, kad į parapijos, kaip „eucharistinės bendruomenės“ sekmadienio Mišias rinktųsi joje veikiančios grupės, sąjūdžiai, susivienijimai ir nedidelės vienuolių bendruomenės. Nedera skatinti Mišių nedidelėms grupėms, nes jos atitraukia kunigus nuo pagrindinės tarnystės parapijoje ir trikdo bažnytinės bendruomenės gyvenimą bei vienybę.

507. Kai Eucharistijos šventimas parapijoje nėra įmanomas, Bažnyčia siūlo šaukti sekmadieninį susirinkimą be kunigo, vadovaujantis Šventojo Sosto išleistais ir Vyskupų Konferencijos pritaikytais potvarkiais bei nurodymais.

508. Tikintieji, kurie dėl ligos, neįgalumo ar kitos rimtos priežasties negali dalyvauti, turėtų širdimi kiek įmanoma geriau susivienyti su Mišių šventimu iš tolo, pirmenybę teikdami tai dienai numatytiems skaitiniams bei maldoms iš Mišiolo, taip pat per Eucharistijos troškimą. Tokiais atvejais televizijos ar radijo transliacijos, nors ir nėra sekmadienio pareigos įvykdymas, tačiau yra vertinga pagalba, pirmiausia tada, kai ją papildo ypatingieji tarnautojai, atnešantys ligoniams Eucharistiją, taip pat perduodantys visos bendruomenės sveikinimą bei solidarumą.

509. Stengiantis išryškinti sekmadienio Eucharistijos svarbą reikia pasirūpinti, kad liaudiškos bei kultūrinės tradicijos neužgožtų sekmadienio prasmės.

510. Viešpaties diena teisingai išgyvenama tik tada, kai ją visą ženklina dėkingas bei aktyvus Dievo darbų atminimas. Kiekvieną Kristaus mokinį tai įpareigoja ir kitiems, už liturginio vyksmo ribų išgyvenamiems dienos momentams – šeimos gyvenimui, socialiniams santykiams, poilsio bei atsipalaidavimo laikotarpiams – suteikti pobūdį, kuris padėtų Prisikėlusiojo ramybei bei džiaugsmui išnirti įprastinio gyvenimo audinyje.

KITOS LITURGINĖS DIENOS

511. Iškilnės laikomos svarbiausiomis liturginėmis dienomis. Jos pradamos švęsti išvakarėse Pirmąja Vakarine Liturgine Valanda, kai kurios iškilnės turi ir vigilijos Mišias, aukojamas išvakarėse. Velykų ir Kalėdų iškilnės turi dar ir savo aštuondienius. Iškilnių dienomis neleidžiama aukoti jokių įvairiems reikalams skirtųjų, apeiginių, votyvinių ir gedulinių Mišių.

512. Šventė yra žemesnio laipsnio už iškilnę diena, kuri trunka nuo ryto iki vakaro, todėl neturi Pirmosios Vakarinės. Liturginių švenčių dienomis neleidžiama aukoti įvairiems reikalams skirtųjų, votyvinių Mišių. Gedulinės Mišios leidžiamos tik laidotuvių ir su sąlyga, kad šiomis dienomis savo metu būtų ir šventadienio Mišios.

513. Minėjimas - tai dar žemesnio laipsnio liturginė diena, dažniausiai skirta pagerbti šventuosius. Minėjimai būna privalomi ir laisvi. Liturginis jų šventimas jungiamas su tą pačią dieną pasitaikančiu šiokiadienių šventimu pagal Romos Mišiolą ir Valandų Liturgijos pateikiamas taisyklės. Kai privalomi minėjimai pasitaiko gavėnioje, juos galima švęsti tik kaip laisvus. Privalomo minėjimo dienomis neleidžiama aukoti įvairiems reikalams skirtųjų, votyvinių ir kasdienių gedulinių Mišių. Laisvo minėjimo dienomis Mišios pasirenkamos visiškai laisvai.

514. Po sekmadienio einančios dienos vadinamos šiokiadieniais, kai nepasitaiko iškilnių, švenčių ar privalomų minėjimų. Šiokiadieniai yra prasminga Bažnyčios liturginė kelionė gilyn į Kristaus Slėpinį, padedant nuosekliai išdėstytiems Šv. Rašto skaitinių ciklams.

LITURGINIAI LAIKOTARPIAI

VELYKŲ CIKLAS

515. Velykų šventimo centras yra Didysis Velykų tridienis, Bažnyčios liturginių metų vainikas, jam pasirengiama keturiasdešimties dienų gavėnios laikotarpiu, po to džiaugiamasi penkiasdešimt dienų, kurios vadinamos Velykų laikotarpiu.

GAVĖNIOS LAIKOTARPIS

516. Gavėnia - tai pasiruošimo Velykoms laikas, tai takas, kuriuo Bažnyčia keliauja į šventąją Velykų viršūnę. Gavėnia trunka nuo Pelenų trečiadienio iki Didžiojo Ketvirtadienio Paskutinės Vakariinės Mišių. Šis laikotarpis turi dvejopą – krikšto priminimo arba pasirengimo jam ir atgailos pobūdį. Katechumenai išrinkimo apeigomis, ištyrimu ir katecheze parengiami švęsti įkrikščioninimo sakramentus; tikintieji, dėmesingai klausydami Dievo žodžio ir atsidėdami maldai, atgaila rengiasi atnaujinti krikšto pažadus.

517. Gavėnios laikotarpis turi išlaikyti atgailos pobūdį. Atgailos dorybė ir praktika išlieka būtina velykinio pasirengimo dalis. Iš širdies atsivertimo turi kilti išorinė atgailos praktika – tiek kiekvieno krikščionio, tiek visos bendruomenės. Todėl per gavėnią reikia organizuoti atgailos pamaldas, kurios padėtų jiems pasirengti Atgailos ir Sutaikinimo sakramentui. Per gavėnią ypač tinka švęsti šį sakramentą bendruomeniškai. Pabrėžtina ir malda už nusidėjėlius, įterpiant šią intenciją į visuotinę maldą.

518. Nuo gavėnios pradžios iki Velykų vigilijos visose pamaldose, net per šventes ar iškilmes, praleidžiama „Aleliuja“. Himnas „Garbė Dievui aukštybėse“ giedamas ar kalbamas tik per iškilmes, šventes ir kitas iškilmingai laikomas negavėnines pamaldas. Gavėnios metu altoriai nepuošiami gėlėmis, o muzikos instrumentais galima tik akompanuoti giesmėms. Tai atitinka šio laikotarpio atgailos pobūdį.

519. Trečiadienį prieš pirmąją gavėnios sekmadienį, vadinamą Pelenų trečiadieniu, tikintieji, priimdami pabarstymą pelenais, įžengia į laikotarpį, skirtą jų sielų nuskaistinimui. Šis atgailos ženklas, kilęs iš biblinės tradicijos, išreiškia žmogaus kaip nusidėjėlio būseną – žmogus siekia išoriškai išpažinti savo kaltę Viešpačiui ir kartu išreiškia savo vidinį atsivertimą, vedamas vilties, kad Viešpats gailestingas. Pelenus, kurie gaunami sudeginus praėjusiais metais šventintas verbas, palaiminti ir barstyti galima tiek per Mišias, po homilijos, tiek ne Mišių metu. Pastaruoju atveju šios apeigos pradedamos Žodžio liturgija ir užbaigiamos tikinčiųjų malda. Pelenų diena yra visai Bažnyčiai privaloma atgailos diena, kurios metu laikomasi abstinencijos ir pasninko.

520. Pirmasis gavėnios sekmadienis ženklina metinio gavėnios kelio pradžią. Šio sekmadienio Mišiose turėtų būti tam tikrų išskirtinių elementų, pabrėžiančių momento svarbą, pavyzdžiui, įžangos procesija su šventųjų litanijomis.

521. Ketvirtąją gavėnios sekmadienį vadinamą „Laetare“, taip pat iškilmių bei švenčių dienomis tinka papuošti gėlėmis altorių ir leidžiama groti vargonais bei muzikos instrumentais.

522. Pagal paprotį, nuo V gavėnios sekmadienio galima šydu uždengti kryžius. Šis uždengimas vyksta pagal Liturginio kalendoriaus nuorodas. Kryžiai paliekami uždengti iki Viešpaties kančios minėjimo Didįjį penktadienį pabaigos.

523. Maldingos praktikos ypač tinkamos gavėnios laikui, kaip antai Kryžiaus kelias, Graudūs verksmai, turi puoselėti liturgijos dvasią ir būti jos persmelktos, kad tikinčiųjų širdis būtų galima lengviau nuvesti į Velykų Kristaus slėpinį. Todėl neleistina per Mišias giedoti Graudžius verksmus ar Kalvarijos Kalnus ir eiti Kryžiaus Kelią nei bendrai, nei pavieniui. Labai rekomenduojama išlaikyti ir puoselėti paprotį suburti vietinę Bažnyčią Romos „stočių“ pavyzdžiu.

DIDŽIOJI SAVAITĖ

524. Didžioji savaitė prasideda Verbų sekmadieniu ir vainikuojama Didžiuoju tridieniu. Šią savaitę Bažnyčia švenčia išganymo slėpinius, Kristaus įvykdytus paskutinėmis žemiškojo gyvenimo dienomis, pradedant mesijiniu įžengimu į Jeruzalę.

525. Didžiosios savaitės dienoms, pradedant nuo Didžiojo pirmadienio iki Didžiojo ketvirtadienio, teikiama pirmenybė bet kurio kito šventimo atžvilgiu. Šiomis dienomis netinka švęsti krikšto nei sutvirtinimo sakramentų.

526. Viešpaties kančios arba Verbų sekmadienis sujungia Kristaus karališko triumfo pranašystę ir jo Kančios paskelbimą. Viešpaties įžengimo į Jeruzalę atminimas pagal senovinį paprotį švenčiamas iškilminga procesija: tikintieji giesmėmis ir gestais mėgdžioja žydų vaikus, išėjusius pasitikti Viešpaties ir giedojusius jam „Osana“. Procesija gali būti rengiama tik vieną kartą prieš gausiausiai žmonių lankomas Mišias, net

jei tai šeštadienio ar sekmadienio vakaro Mišios. Kitose Mišiose Viešpaties įžengimas paminimas iškilminguoju arba paprastuoju atėjimu. Lietuvoje procesija daroma aplink bažnyčią arba jos viduje, apeigos prieš ją atliekamos presbiterijoje. Šioje procesijoje tikintieji nešasi verbas, kurios palaiminamos prieš procesiją. Netinka verbas šventinti be Mišių. Procesija ir apeigos prieš ją atliekamos, kaip aprašyta Romos Mišiole. Be minėtos iškilmingos procesijos, yra dar dvi kitos šventimo formos. Tai - iškilmingas atėjimas, kai neįmanoma rengti procesijos bažnyčios išorėje ir paprastas atėjimas tose Mišiose, kur nenumatytas iškilmingas atėjimas.

527. Ten, kur nėra galimybės švęsti Mišių, turi būti švenčiamos Dievo žodžio apeigos Viešpaties mesijinio įžengimo ir kančios tema – arba šeštadienio vakare, arba sekmadienį patogiu laiku.

528. Ypač iškilmingai perteikiamas Kančios pasakojimas. Jis gali būti giedamas ar skaitomas vaidmenimis, tai yra trijų skaitovų, atliekančių Kristaus, pasakotojo ir liaudies vaidmenis. Kančią skelbia kunigai, diakonai arba pasauliečiai skaitovai; pastaruoju atveju Kristaus vaidmuo rezervuojamas kunigui. Kančia skelbiama be žvakių ir smilkymų; žmonės nesveikinami, ant knygų nedaromi kryžiaus ženklai; tik diakonai prašo kunigų palaiminimo, kaip prieš Evangeliją. Dėl tikinčiųjų dvasinio gėrio dera perskaityti visą Kančios istoriją, taip pat ir ankstesnius skaitinius. Paskelbus Kančios istoriją reikia pasakyti homiliją.

529. Didžiosios savaitės pirmadienį, antradienį ar trečiadienį tinka parapijose surengti bendruomenines Atgailos ir Sutaikinimo sakramento pamaldas su asmenine išpažintimi ir išrišimu. Rekomenduojama bendrai švęsti Didžiojo penktadienio bei Didžiojo šeštadienio Skaitinių valandą (Aušrinę) ir Rytmetinę.

530. Didžiojo trečiadienio paskutinėse Mišiose konsumuojamas visas Švč. Sakramentas, reikiamą skaičių Ostijų paliekant ligoniams. Šioms Ostijoms laikyti surandama garbinga vieta kurioje nors šoninėje navoje.

531. Didžiojo ketvirtadienio ryte vyskupas su savo presbiteratu koncelebruoja Krizmos Mišias, kuriose konsekruojama šventoji Krizma ir palaiminami aliejai. Tuo išreiškiama kunigų bendrystė su savo vyskupu vienintelėje Kristaus kunigystėje ir tarnystėje. Koncelebruojantys su vyskupu kunigai susirenka į šias Mišias iš įvairių vyskupijos vietų, parodydami, jog yra vyskupo liudytojai ir bendradarbiai konsekruojant Krizmą, panašiai kaip yra jo pagalbininkai ir patarėjai kasdieninėje tarnystėje. Po homilijos vyksta kunigystės pažadų atnaujinimas. Tikintieji taip pat raginami dalyvauti šiose Mišiose ir priimti Eucharistijos sakramentą.

532. Nauja Krizma ir katechumenų aliejus naudojamas Velyknaktį švenčiant įkrikščioninimo sakramentus. Siūloma pasitikti ir priimti atnešamus į parapijas šventuosius aliejus. Tai galima daryti prieš Viešpaties Vakarienės Mišias arba kitu tinkamu laiku. Ši praktika padės mokyti tikinčiuosius patepimo šventaisiais aliejais ir Krizma praktikos ir atskleisti jos padarinius krikščioniškame gyvenime.

DIDYSIS VELYKŲ TRIDIENIS

533. Didžiausius žmonių atpirkimo slėpinius Bažnyčia kasmet švenčia nuo Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišių iki Prisikėlimo sekmadienio Antrosios Vakarinės. Šis

laikotarpis tinkamai vadinamas „Nukryžiuoto, palaidoto ir prisikėlusio Kristaus tridieniu“. Jis vadinamas „Velykų tridieniu“, nes tuomet sudabartinamas ir įgyvendinamas Velykų slėpinys, tai yra Viešpaties perėjimas iš šio pasaulio pas Tėvą.

534. Per pirmąsias dvi tridienio dienas tęsiamas šventas Velykų pasninkas, kurio metu pagal pirminę tradiciją Bažnyčia pasninkauja, nes „iš jos atimtas Sužadėtinis“. Didįjį penktadienį dera laikytis pasninko ir abstinencijos; rekomenduojama pratęsti pasninką ir Didįjį šeštadienį, kad Bažnyčia pakilia ir atvira dvasia ateitų į Prisikėlimo sekmadienio džiaugsmus.

535. Velykų tridieniui švęsti reikia, kad pakaktų tarnautojų ir ministrantų, kurie būtų pasirengę ir žinotų savo vaidmenį celebravime. Ten, kur neįmanoma suburti pakankamai dalyvių, ministrantų ir giedotojų, Velykų tridienio apeigos nešvęstinos; tada tikintieji tegu susiburia kokioje nors didesnėje bažnyčioje. Tada, kai keletas mažų parapijų yra patikėtos vienam kunigui, jų tikintiesiems irgi derėtų, jei tai įmanoma, burtis pagrindinėje bažnyčioje ir ten dalyvauti apeigose. Pageidautina, kad mažos vienuolinės bendruomenės, tiek dvasininkų, tiek pasauliečių, taip pat kitos pasauliečių bendruomenės dalyvautų Velykų tridienio šventime didesnėse bažnyčiose. Tačiau jei klebonas aptarnauja dvi ar kelias parapijas, kuriose pakankamai daug tikinčiųjų, kurie galėtų dalyvauti ir įmanoma reikiamai parengti iškilmingas apeigas, klebonui leidžiama, laikantis kiekvienu atveju numatytų normų, pakartoti Velykų tridienio apeigas.

536. Tikinčiųjų, taip pat patarnautojų ir celebruojančio kunigo giedojimas ypač svarbus švenčiant Didžiąją savaitę, pirmiausia Velykų tridienį, kadangi tai suteikia šioms dienoms iškilmingumo, taip pat todėl, kad giedami tekstai tampa labiau iškalbingi. Tačiau, jeigu jie nepajėgūs giedoti, teskaito, kad būtų išlaikyta tinkama pagarba šventiesiems tekstams.

537. Tabernakulis iki Velyknakčio Mišių turi būti tuščias. Ne pamaldų metu jis turėtų būti atidaras. Lemputė nedega. Visą tridienį Šv. Komunija tikintiesiems dalijama tik liturgijos metu. Kitu metu Komuniją dalinti draudžiama. Ligoniams ją galima nešti bet kuriuo metu.

Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišios Viešpaties vakarienės atminimui

538. Didžiojo ketvirtadienio vakaro Mišių šventimu Bažnyčia pradeda Velykų tridienį ir primena Paskutinę vakarienę, kurios metu Viešpats Jėzus paaukojo Dievui Tėvui savo kūną ir kraują duonos ir vyno pavidalais ir davė juos apaštalams priimti, taip pat įsakė jiems ir jų kunigystės įpėdiniais juos aukoti. Visas dėmesys skirtinas tose šventosiose Mišiose iškiliai minimiems slėpiniams: Eucharistijos ir kunigystės įsteigimui, taip pat Viešpaties duotam broliškos artimo meilės įsakymui; šie momentai paaiškintini homilijoje.

539. Viešpaties vakarienės Mišios celebruojamos vakare, po 16 val. Koncelebruoti gali visi kunigai, ir tie, kurie tą dieną jau yra koncelebravę Krizmos Mišiose arba celebravę Mišias tikinčiųjų labui. Pagal seną Bažnyčios tradiciją tą dieną draudžiama celebruoti Mišias, kuriose nedalyvauja žmonės. Vadovaudamasis pastoraciniais motyvais vietos ordinaras bažnyčiose ar koplyčiose gali leisti aukoti kitas Mišias vakare ir, jei to reikia, ryte, tačiau tik dėl tų tikinčiųjų, kurie jokiū būdu negali dalyvauti vakaro Mišiose. Tačiau būtina rūpintis, kad tos Mišios nebūtų aukojamos privatiems asmenims ar nedidelėms ypatingoms grupėms ir kad nedarytų žalos pagrindinėms Mišioms.

540. Giedant himną „Garbė Dievui aukštybėse” skambinama varpais; pabaigus himną, varpai nutyla iki Velykų vigilijos. Pagal tradiciją iki Velykų vigilijos nutyla ir vargonai. Giedama be akompanimento.

541. Po homilijos gali būti kojų plovimo apeigos. Jomis norima labiau įprasinti Paskutinės Vakarienės minėjimą, kur Kristus yra tas, kuris atėjo „ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti” ir kur Jis paliko artimo meilės įsakymą. Kojas plauna celebruojantis kunigas dvylikai parinktų vyrų. Atnašų procesijoje gali būti nešamos vargšams skirtos aukos, surinktos gavėnios metu kaip atgailos vaisiai, žmonėms giedant tinkamą giesmę.

542. Pageidautina, kad diakonai, akolitai ar specialieji tarnautojai Komunijos momentu nuo altoriaus imtų Eucharistiją nešti ligoniams ir neįgaliesiems, priimantiems ją namuose. Šitaip ligoniai gali artimiau jungtis su Eucharistiją švenčiančia Bažnyčia.

543. Po Komunijos maldos sudaroma procesija ir Švenčiausiasis Sakramentas, skirtas rytojaus Komunijai, nešamas per Bažnyčią iki tos vietos, kur jis bus laikomas. Negalima atlikti Švenčiausiojo Sakramento perkėlimo apeigų, jei toje pačioje bažnyčioje Didįjį penktadienį nebus švenčiama Viešpaties kančios liturgija. Švenčiausiasis Sakramentas laikytinas uždarytame tabernakulyje. Joku būdu nedera jo išstatyti monstrancijoje. Po Mišių altorius nudengtinas. Jeigu dar nebuvo uždengti iki šiol, tai dabar uždengiami kryžiai.

544. Švenčiausiojo Sakramento saugojimui parengtina koplyčia, kuri papuoština taip, kad nuteiktų maldai ir meditacijai. Griežtai siūlytinas asketiškumas, atitinkantis tų dienų liturgijos dvasią, vengiant bet kokių nesaikingumų ir šalinant juos. Jeigu tabernakulis paprastai laikomas atskirtoje nuo pagrindinės navos koplyčioje, joje dera įrengti Švenčiausiojo Sakramento laikymo ir adoracijos vietą. Tabernakulis neturi priminti kalėjimo; apskritai vengtina pati sąvoka „kalėjimas”. Koplyčia, kur perkeliamas Švenčiausiasis Sakramentas, rengtina ne vaizduoti Viešpaties suėmimą ar laidotuves, bet saugoti Eucharistinę duoną, kuri kaip Komunija bus dalijama Didįjį penktadienį.

545. Po Viešpaties vakarienės Mišių tikintieji kvieštini tam tikrą vakaro dalį praleisti bažnyčioje adoruojant Švenčiausiąjį Sakramentą. Baigiant žmonėms skirstytis, tabernakulis uždaromas. Nuo vidurnakčio adoruojama privačiai, be išorinio iškilmingumo, nes prasidėjo Viešpaties kančios diena.

Viešpaties kančios Didysis penktadienis

546. Didysis penktadienis yra visai Bažnyčiai privaloma atgailos diena, pažymima pasninku ir abstinencija. Tą dieną pagal seną tradiciją Bažnyčia necelebruoja Eucharistijos. Šią dieną griežtai draudžiama švęsti sakramentus, išskyrus Atgailos ir Sutaikinimo bei Ligonų patepimo. Laidotuvių apeigos atliekamos be giesmių, be vargonų ir be varpų. Garbinimo vietoje prie Švč. Sakramento dega tik dvi žvakės. Adoruojama tik privačiai.

547. Viešpaties kančios apeigas dera atlikti 15 val. ar vėlesniu laiku, tačiau ne vėliau kaip dvidešimt pirmą valandą. Šios liturgijos centras – Kryžiaus garbinimas. Niekam nevalia keisti iš seniausios Bažnyčios tradicijos kilusios Viešpaties kančios liturgijos tvarkos. Lietuvoje dar pridedama ir ketvirtoji dalis – procesija į Kristaus kapą, kuris paruošiamas iš anksto (jis negali būti rengiamas didžiajame altoriuje).

548. Kryžiaus pagerbimui parinktas pakankamai didelis ir dailus kryžius. Pateiktinas tik vienas kryžius: to reikalauja ženklo tikrovė. Pasirenkama vienas iš dviejų Mišiole pateiktų Kryžiaus parodymo būdų. Šios apeigos atliktinos su deramu šiam mūsų išganymo slėpiniui iškilumu: tiek pakvietimas pagerbti kryžių, jį atidengus, tiek žmonių atliepas turi būti giedamas. Dera laikytis pagarbios tylos po kiekvieno tikinčiųjų priklaupimo, celebrantui stovint ir laikant iškeltą kryžių. Asmeninis Kryžiaus pagerbimas yra svarbiausias šių apeigų elementas. Kryžius pateiktinas taip, kad prie jo prieiti ir jį pagerbti galėtų kiekvienas tikintysis; tik susibūrus labai daug tikinčiųjų, galima taikyti bendro pagerbimo apeigas.

549. Komunijos metu konsumuojami visi komunikantai, paliekant tik viatikui.

550. Po Komunijos Švenčiausiasis Sakramentas šydu uždengtoje monstrancijoje procesijos būdu nešamas į Kristaus kapą, kur po giesmės tyliai adoruojamas. Jei naktį nėra adoracijos, tai, tikintiesiems išsiskirsčius, Švč. Sakramentas nuo kapo nuimamas. Ostija nunešama į vietą, kur laikomi konsekruoti komunikantai viatikui. Adoracija gali būti tęsiama iki Didžiojo šeštadienio 15 - 17 val., jeigu yra pakankamai kapą lankančių žmonių ir adoruotojų. Jeigu žmonių nėra, monstrancija išnešama. Atėję žmonės tegul meldžiasi ir mąsto prie Kristaus kapo. Tinkamoje vietoje tebūnie paguldytas kryžius, kad tikintieji galėtų pagarbinti jį. Jis pašalinamas tik Didįjį Šeštadienį, ruošiantis Vigilijos Mišioms.

551. Miestų ar miestelių gatvėse ar aikštėse galima organizuoti Kryžiaus kelio procesiją. Vadovaujantis pastoraciniais motyvais nedera atsisakyti ir kitų šiai dienai tinkančių maldingų praktikų, bet jų atlikimo laikas parinktinai taip, kad būtų visiškai aišku, jog liturginis celebravimas savo esme toli pranoksta šias maldingas praktikas.

Didysis šeštadienis

552. Didįjį šeštadienį Bažnyčia budi prie Viešpaties kapo, apmąstydamą jo kančią ir mirtį bei nužengimą į pragarus ir malda bei pasninku laukdamą Viešpaties prisikėlimo. Altoriui esant nudengtam, ji griežtai susilaiko nuo Mišių aukos. Šventąją Komuniją galima duoti tik viatiko pavidalu. Draudžiama švęsti Santuokos ir kitus, išskyrus Atgailos ir Ligonijų patepimo, sakramentus. Prieš Velykų nakties pamaldas monstrancija iš Kristaus kapo išnešama, mirusio Viešpaties atvaizdas uždengiamas.

VELYKOS

Velykų vigilija šventąją naktį

553. Pagal senovinę tradiciją ši naktis yra „budėjimas Viešpaties garbei“ ir šią naktį švenčiama vigilija, primenanti šventąją Viešpaties prisikėlimo naktį, yra tarsi „visų šventųjų vigilijų motina“ Ši naktis pagal labai seną tradiciją yra Viešpačiui pašvęstoji. Todėl tikintieji, Evangelijos pamokyti, su žiburiais rankose, tebūna panašūs į žmones, laukiančius grįžtančio šeimininko, kad parvykęs rastų juos budinčius ir susodintų prie stalo.

554. Velyknakčio Mišios yra pagrindinės Viešpaties prisikėlimo – Velykų Mišios ir todėl švenčiamos naktį. Jos prasideda ne anksčiau, kaip saulei nusileidus ir baigiamos prieš išauštant sekmadienio rytui.

555. Šventoriuje užkuriamas pakankamai didelis laužas naujai ugniai pašventinti. Jo liepsna turi būti tokia, kad iš tikrųjų išsklaidytų tamsą ir nušviestų naktį. Parengtina Velykų žvakė, kuri ženklo tikrumo labui neturi būti pagaminta iš dirbtinių medžiagų; ji privalo būti viena ir kasmet nauja, pakankamai didelė, visada tokia, kad galėtų priminti, jog Kristus yra pasaulio šviesa. Butaforiniai paschalai, su įstatomomis žvakėmis ar aliejaus indais, nenaudojami. Šventinant ugnį ir, vėliau, vandenį, kryžius nenešamas, nes jį atstoja Velykų žvakė.

556. Antrąją Vigilijos dalį sudaro skaitiniai iš Šventojo Rašto. Jais apsakomi šlovingi išganymo istorijos darbai, ramiai tikinčiųjų apmąstomi padedant tylos pauzei, atliepiamajai psalmei ir kunigo maldai. Kur tik įmanoma, tebūna skaitomi visi skaitiniai, laiduojant Velykų vigilijos, turinčios trukti tam tikrą laiką, pobūdį. Vadovaujantis pastoraciniais motyvais skaitinių skaičių galima sumažinti; tokiu atveju turi išlikti bent trys skaitiniai iš Senojo Testamento, Įstatymo ir Pranašų knygų; niekuomet nevalia atsisakyti skaitinio iš Išėjimo knygos 14 skyriaus su ten esančia giesme. Pageidautina, kad kunigas ar diakonas padėtų tikintiesiems tą prasmę suvokti trumpu paaiškinimu. Kartojant šiuos įvairius elementus laikomasi ritmo, prisidedančio prie tikinčiųjų dalyvavimo ir jų maldingumo. Reikia budriai stebėti, kad atliepiamosios psalmės nebūtų pakeistos populiariomis giesmelėmis.

557. Po Senojo Testamento skaitinių giedamas himnas „Garbė Dievui aukštybėse“, skambinama varpais, užgroja vargonai; skaitoma Pradžios malda ir taip pereinama prie Naujojo Testamento skaitinių. Perskaitomas apaštalo mokymas apie krikštą, įskiepijantis mus į velykinį Kristaus slėpinį. Po to visi atsistoja, ir kunigas tris kartus užgieda „Aleliuja“, laipsniškai vis paaukštindamas toną, žmonėms tai atkartojant. Galiausiai skelbiamas Viešpaties prisikėlimas iš Evangelijos, kuri yra tarsi visos Žodžio liturgijos viršūnė. Evangelijos skaitymo metu galima naudoti smilkalus, tačiau be žvakių. Po Evangelijos turi būti bent trumpa homilija.

558. Trečioji Vigilijos dalis yra Krikšto liturgija. Šiuo sakramentu švenčiamas Kristus ir mūsų perėjimas – Pascha. Tai gerai išreiškiama tose bažnyčiose, kuriose yra krikštyklos, o dar labiau - teikiant krikštą suaugusiems ar vaikams. Krikšto vanduo parapijų bažnyčiose laiminamas ir tais atvejais, kai krikštijamųjų nėra. Jei laiminama ne krikštykloje, bet pačioje presbiterijoje, krikšto vanduo po palaiminimo nuneštinas į krikštyklą, kur jis bus laikomas visą Velykų laiką. Tada, kai krikštijamųjų nėra ir krikšto vanduo nelaiminamas, krikštas atmenamas palaiminant žmonių šlakstymui skirtą vandenį. Litaniją visi gieda stovėdami. Po to atnaujinami krikšto pažadai. Keletą išangos žodžių taria celebruojantis kunigas. Tikintieji atsako į jiems užduodamus klausimus, stovėdami ir rankose laikydami degančias žvakes. Po to jie pašlakstomi vandeniu: taip veiksmis ir žodžiais primenamas jų gautasis krikštas.

559. Eucharistijos šventimas sudaro ketvirtą Vigilijos dalį ir yra jos viršūnė, kadangi Eucharistija tikriausia prasme yra velykinis sakramentas, Kryžiaus aukos atminimas ir prisikėlusio Kristaus buvimas čia ir dabar, įkrikščioninimo užbaigimas ir išankstinis gėrėjimasis amžinosiomis Velykomis. Eucharistinė liturgija neturi vykti paskubomis: visos apeigos ir žodžiai turi būti kuo išraiškingesni: visuotinė malda, kurios metu naujai pakrikštytieji jau kaip tikintieji vykdo karališkąją kunigystę, atnašų procesija, kurioje dalyvauja ir naujai pakrikštytieji, jei jų yra, galiausiai eucharistinė Komunija, kuri yra pilnatviško dalyvavimo švenčiamame slėpinyje momentas.

560. Kur norima po Velyknakčio adoruoti Švč. Sakramentą kape per naktį ar vieną kitą valandą prieš Velykų ryto pamaldas, jis išstatomas monstrancijoje, ir Kristaus atvaizdas kape neatidengiamas, ir giedamos ne gavėnios ir kančios, bet Eucharistijos arba Velykų giesmės, skaitomi atitinkami Šv. Rašto tekstai bei maldos arba adoruojama tyliai. Prieš adoraciją Kristaus kapas puošiamas Prisikėlusio Kristaus statulėle ar kitais Prisikėlimo ženklais.

561. Kas celebruoja ar koncelebruoja Velykų vigilijos Mišias, Velykų dieną gali dar kartą celebruoti; tas pats galioja ir tikintiesiems dėl Komunijos priėmimo. Jei pastoraciniu atžvilgiu naudinga, tą pačią naktį arba rytoj po rytinių pamaldų šventinami velykiniai valgiai.

Velykų diena

562. Kadangi pagrindinės Kristaus Prisikėlimo Mišios buvo švęstos naktį, tai Velykų ryto Mišias netiktų aukoti anksčiau 8 val. Velykų ryto pamaldos atliekamos tradiciniu būdu celebrantui iškilmingai ateinant prie kapo (prisikėlimo vietos). Celebrantui atėjus tiktų paaiškinti tikintiesiems, jog naktį švęstose Mišiose buvo paminėtas Kristaus Prisikėlimas, o dabar, kaip pirmieji Jėzaus mokiniai ir prie kapo atėjusios moterys, džiaugsimės ir minėsime Viešpaties prisikėlimą. Po procesijos kryžius su uždėta ant jo raudona stula padedamas altoriaus dešinėje, o prisikėlusio Kristaus statulėlė – altoriaus kairėje, bet ne ant altoriaus.

563. Velykų žvakė, kurios tinkama vieta yra prie ambonos, iki Sekminių uždegtina per visus bent kiek iškilmingesnius liturginius šio laiko šventimus: per Mišias, Rytmetinę ar Vakarinę Liturginę Valandą. Po Sekminių Velykų žvakės nedera nei užžiebt, nei laikyti presbiterijoje. Ji pagarbiai saugotina krikštykloje, kad švenčiant krikštą nuo jos būtų uždegamos naujai krikštijamųjų žvakės. Laidotuvių liturgijoje Velykų žvakė statytina netoli karsto, tuo parodant, jog krikščionio mirtis yra jo perėjimas – Pascha.

Velykų laikotarpis

564. Velykų šventimas tęsiasi Velykų laikotarpiu. Penkiasdešimt dienų nuo Velykų sekmadienio iki Sekminių sekmadienio džiaugsmingai švenčiamos kaip viena šventė, kaip „Didysis sekmadienis“. Pirmosios aštuonios šio laiko dienos sudaro Velykų aštuondienį ir švenčiamos kaip Viešpaties iškilmės. Tą savaitę neleidžiamos gedulinės ir kitos Mišios, išskyrus laidotuvių. Mišių pabaigoje, po „Telydi jus...“ pridėjami du „Aleliuja“.

565. Šio laiko sekmadieniai vadinami Velykų sekmadieniais; jiems tenka pirmenybė visų Viešpaties švenčių ir visų iškilmių atžvilgiu. Velykų sekmadieniais neleidžiamos laidotuvių Mišios. Iškilmės, pasitaikančios šiais sekmadieniais, iš anksto švenčiamos šeštadienį. Kasdieninės gedulinės Mišios šiuo laikotarpiu neleidžiamos.

566. Dera, kad vaikai Pirmąją komunią priimtų II-VI Velykų sekmadieniais. Labai rekomenduotina ypač Velykų aštuondienio metu nešti šventąją Komunią sergantiesiems ir neįgaliesiems.

567. Keturiasdešimtąją dieną po Velykų švenčiamas Kristaus Žengimas į dangų (Šeštinės). Lietuvoje Šeštinės keliamos į VII-ąją Velykų sekmadienį. Kristaus Žengimui į dangų paminėti prieš pagrindines Šeštinių Mišias esti procesija. Joje dalyvaudami

tikintieji drauge su apaštalais palydi dangun žengiantį Atpirkėją. Po pagrindinių Mišių išnešama Prisikėlusiojo statulėlė, nuo kryžiaus nuimama raudona stula.

568. Šventas penkiasdešimties dienų Velykų laikotarpis baigiasi Sekminėmis, kai prisimenamas Šventosios Dvasios atsiuntimas apaštalams, Bažnyčios pradmenys ir jos misija visų kalbų ir tautų žmonėms. Skatintinas ilgesnis Sekminių vigilijos Mišių celebravimas. Ši vigilija - tai ištvėringa malda priešais akis turint apaštalus ir mokinius, kurie, laukdami Šventosios Dvasios, vieningai laikėsi maldoje su Jėzaus Motina Marija. Prieš pagrindines Sekminių dienas Mišias esti procesija. Antrąją Vakarine Liturgine Valanda baigiasi liturginis Velykų laikotarpis.

KALĖDŲ CIKLAS

569. Po metinio Velykų paslapties šventimo Bažnyčia neturi nieko svarbesnio už Kristaus Gimimo ir pirmųjų apsireiškimų pagarbų minėjimą Kalėdų laiku. Pasirengimas Kalėdoms vyksta advento laikotarpiu.

Adventas

570. Adventas – tai ne tik pasiruošimas minėti Dievo Sūnaus pirmąjį atėjimą į žemę, bet ir prisiminimas, jog reikia laukti Kristaus antrojo atėjimo pasaulio pabaigoje. Tai – maždaug keturių savaitių vilties ir maldingo bei džiugaus laukimo metas.

571. Adventas prasideda Pirmąją Vakarine to sekmadienio, kuris esti lapkričio 30 d. arba jai artimiausias, ir baigiasi prieš Kristaus Gimimo Pirmąją Vakarinę. Pirmuoju advento sekmadieniu pradedami ir nauji liturginiai metai. Antroji advento dalis, nuo gruodžio 17 iki 24 d. skirta ypatingesniai pasiruošimui Kristaus Gimimo iškilmei, todėl šiomis dienomis nėra privalomų minėjimų. Iki gruodžio 16 d. imtinai laikomasi atitinkamos savaitės šiokiadienių, o nuo gruodžio 17 d. imami kiekvienai mėnesio dienai skirti liturginiai tekstai. Advento sekmadieniais Šv. Mišių metu nėra himno „Garbė Dievui aukštybėse“, jis giedamas ar kalbamas tik per iškilmes ir šventes. Pirmąjį advento sekmadienį Mišiose po homilijos arba Mišių pabaigoje galima iškilmingai šventinti kalėdaičius. Jei aplinkybės verčia, kalėdaičius galima šventinti ir ne Mišių metu. Lietuvoje galioja paprotys Kūčių dieną laikytis pasninko.

572. Pagal seną paprotį per pirmąsias advento sekmadienio Mišias uždegama papuošta Rarotų žvakė. Reikėtų pasirūpinti, kad „Švč. Mergelės Marijos valandos“ būtų giedamos ne Mišių metu, nes tai nesiderina su Eucharistijos šventimo esme. Neatmestinas iš vokiškos tradicijos atėjęs „advento vainikėlis“ su palaiptais, atitinkamai keturioms savaitėms uždegamomis keturiomis žvakėmis.

Kalėdos

573. Kalėdos – tai džiaugsmingas Įsikūnijimo slėpinio šventimas, ypatingai pagerbiant Švč. Mergelę Mariją, Dievo Motiną. Kalėdų laikotarpis prasideda Kristaus Gimimo iškilme Pirmąją Vakarine ir baigiasi sekmadienį po Kristaus Apsireiškimo (Trijų Karalių), t.y. Kristaus Krikšto švente. Kalėdų vigilijos (Kūčių) Mišios celebruojamos gruodžio 24 dienos vakare prieš Pirmąją Vakarinę arba po jos. Be šių išvakarių Mišių Kristaus Gimimo iškilmeje pagal seną Romos tradiciją galima celebruoti Mišias tris

kartus: naktį, auštant ir dieną. Prieš pirmąsias Mišias pašventinama prakartėlė. Kalėdų dieną neleidžiamos jokios gedulinės Mišios, net ir laidotuvių.

574. Kristaus Gimimo aštuondienis apima Šv. Šeimos, pirmojo kankinio šv. Stepono, apaštalo bei evangelisto šv. Jono šventes ir vainikuojamas Švč. M. Marijos Dievo Gimdytojos iškilme sausio 1 dieną, kurioje minimas ir Švč. Jėzaus Vardo suteikimas. Sausio 31 dienos vakare vyksta padėkos pamaldos.

575. Kristaus Apsireiškimo (Trijų Karalių) šventė Lietuvoje nukeliama į sekmadienį tarp sausio 2 ir 8 d. Tą dieną bažnyčiose šventinami auksas, smilkalai, myra ir kreida. Jeigu šventinama per Mišias, tai daroma po homilijos.

576. Nors po Kristaus Krikšto Naktinės baigiasi Kalėdų laikotarpis, bet Lietuvos bažnyčiose pagal seną paprotį galima laikyti prakartėlę ir giedoti kalėdines giesmes iki vasario 2 dienos imtinai.

EILINIS LAIKAS

577. Šalia savo specifinių pobūdį turinčių laikų metuose yra dar 33 ar 34 savaitės, kai Kristaus paslaptis švenčiama ne kuriuo nors išskirtiniu požiūriu, o tiesiog visa kartu, ypač sekmadieniais. Šis periodas vadinasi eilinis laikas. Jis prasideda pirmadienį, po Kristaus Krikšto šventės ir baigiasi antradienį prieš Pelenų dieną, vėl prasideda pirmadienį po Sekminių ir prieš I advento sekmadienio Pirmąją Vakarinę Liturginę Valandą.

578. Metuose gali būti maldavimų dienos ar metų ketvirčiai, kuriais Bažnyčia viešai dėkoja Viešpačiui ir prašo Jį pagalbos žmonėms visokiuose reikaluose, ypač žemei derliaus ir žmonių darbui palaimos. Šių dienų kiekį, pasikartojimą, pamaldų laiką ir tvarką nustato Vyskupų Konferencija. Lietuvoje maldavimų dienos yra Šv. Morkaus šventė (balandžio 25 d.) ir diena prieš Kristaus Žengimo į dangų (Šeštinių) iškilme.

579. Eilinio laiko liturginis šventimas perpintas įvairių Viešpaties slėpinių bei didelio būrio šventųjų paminėjimu. Trumpajame eilinio laiko tarpe tarp Kalėdų ir Gavėnios bene pati ryškiausia yra Kristaus Paaukojimo (Grabnyčių) šventė vasario 2 dieną. Tą dieną prieš šv. Mišias vyksta procesija Kristaus atnešimui į šventyklą paminėti, jos metu šventinamos žvakės.

580. Antrąjį sekmadienį po Sekminių Lietuvoje švenčiama Švč. Kristaus Kūno ir Kraujo (Devintinių) iškilme. Po Devintinių dienos pagrindinių Mišių esti procesija, kuria pagerbiamas Eucharistinis Jėzus. Kur yra sąlygos, dera šią procesiją eiti iš vienos bažnyčios į kitą. Pagal tradiciją tą dieną bet kurių Mišių pabaigoje galima šventinti žolynus ir laiminti šeimas bei vaikus.

581. Mirusiųjų paminėjimo dieną (Vėlinėse), kuri yra tolygi iškilmei, dera pagiedoti liturgines gedulines valandas. Kiekvienas kunigas gali aukoti po trejas Mišias (vienos – aukotojų intencija, antros – popiežiaus intencija, trečios – už visus mirusiuosius). Pagrindinės Mišios baigiamos procesija į kapines.

582. Kauno arkivyskupijoje Katedros konsekravimo metinės švenčiamos XIV eilinės savaitės ketvirtadienį.

LITURGINĖ ERDVĖ

583. Trokšdamas, kad Kauno arkivyskupijoje šventoji liturgija būtų švenčiama pilnai, sąmoningai ir aktyviai, Kauno arkivyskupijos II sinodas pateikia šias nuorodas dėl liturginės erdvės sutvarkymo.

Bažnyčios pastatas: paskirtis, reikšmė ir sutvarkymas

584. Pagrindinė bažnyčios pastato paskirtis – priglausti pakrikštytųjų bendruomenę, šiai susirinkus švęsti šventąją liturgiją. Savo sutvarkymu ir grožiu bažnyčios pastatas turi atspindėti dangiškus dalykus bei Viešpaties surinktos Bažnyčios realybę ir skatinti sąmoningą, aktyvų bei pagarbų liturgijos šventimą.

585. Bažnyčios maldos gyvenimas yra turtingas ir nevienalytis. Iš visų liturginių veiksmų prakilnumu išsiskiria sakramentų (ypač Eucharistijos) ir valandų liturgijos šventimas. Tačiau greta dalyvavimo bendruomeninėje maldoje, Kristaus sekėjai gilina savo ryšį su dangiškuoju Tėvu iš liturgijos plaukiančioje asmeninėje maldoje. Taip pat Bažnyčia skatina su liturgija derančias liaudies pamaldumo praktikas, kurios iš liturgijos plaukia ir į liturgiją veda. Todėl bažnyčios pastatas yra vieta ne tik sakramentų šventimui, bet ir tyliai individualiai Švenčiausiojo Sakramento adoracijai bei bendruomeniniam įvairių liaudies pamaldumo praktikų šventimui.

586. Atliekant svarbius pakeitimus liturginėje erdvėje būtina konsultuotis su Kauno arkivyskupijos liturgijos komisija bei gauti vietos ordinaro sutikimą.

587. Visur Kauno arkivyskupijoje liturginė erdvė turi būti peržiūrėta ir naujai įvertinta. Kas dera su atnaujintos liturgijos nuostatomis, paliktina ir įvestina, kas ne – taisytina. Vietos ordinaras ir visi kunigai bei tikintieji privalo uoliai rūpintis, kad bažnytiniai reikmenys ir vertingi kūriniai bei Dievo namų puošyba nebūtų gadinama arba naikinama.

588. Visos bažnyčios turi būti iškilmingai konsekruotos ar palaimintos vyskupo arba jo deleguoto kunigo. Kopyčios turi būti konsekruotos arba palaimintos pagal liturginių knygų nuostatus.

589. Privalu rūpintis, kad bažnyčia visada būtų švari ir tvarkinga. Joje neturi būti nieko, kas nesiderina su jos šventa paskirtimi.

590. Šventoji Eucharistija yra krikščioniškojo garbinimo ir gyvenimo centras: visa Bažnyčios sakramentinė, apaštalavimo ir karitatyvinė veikla iš Eucharistijos kyla ir į ją veda. Todėl liturginė erdvė turi būti suprantama ir tvarkoma visų pirma atsižvelgiant į Eucharistijos šventimo keliamus reikalavimus. Didžiausias dėmesys turi būti kreipiamas į altoriaus, ambonos ir celebranto kėdės kokybę bei vietą, taip pat tikinčiųjų galimybę matyti altorių, girdėti skelbiamą Dievo žodį bei atlikti jiems priklausančius liturginius veiksmus. Ne mažiau rūpestingai turi būti įrengta ir sutvarkyta Švenčiausiojo Sakramento saugojimo vieta, nes čia pasilieka ir yra garbinamas pats Viešpats, nužengęs į duonos ir vyno pavidalus Eucharistinės maldos metu.

591. Įrengiant ar pertvarkant bažnyčių erdvę, būtina numatyti tinkamą ir garbingą vietą šventiesiems atvaizdams (paveikslams, ikonoms bei statuloms) kurie dėl Kristaus

įsikūnijimo įsteigtos naujos išganymo ekonomijos bei laikantis liturginės Bažnyčios tradicijos, sudaro neatsiejamą liturginio šventimo dalį.

Presbiterija

592. Presbiterija yra bažnyčios erdvės dalis, kurioje stovi altorius, ambona ir celebranto kėdė, vieta, kur kunigas, diakonas ir ministrantai vykdo savo tarnystes. Nuo ankstyviausių krikščionybės amžių presbiterija laikyta švenčiausia bažnyčios dalimi, simbolizuojančia patį dangų. Presbiterijoje neturi būti nieko, kas nesiderina su šventa jos paskirtimi.

593. Pabrėžiant Eucharistijos – „altoriaus sakramento“ svarbą bei siekiant atskleisti hierarchinę Dievo tautos struktūrą, presbiterija turi būti aiškiai išskirta iš bendros bažnyčios erdvės. Tai galima pasiekti įvairiais būdais, pvz., paaukštinant presbiteriją, atskiriant ją nuo navos arka arba presbiterijos pertvara, kruopščiai parenkant šventuosius atvaizdus, išsiskiriančią grindų dangą, puošybą bei apšvietimą.

594. Siekiant išreikšti organinę Dievo tautos vienybę, presbiterija, nors dalinai atskirta nuo navos, turi būti kiek įmanoma labiau įtraukta į liturginės erdvės visumą. Ji privalo būti gerai matoma ir nesunkiai pasiekiamą tiems tikintiesiems, kurie turi į ją įžengti, kad galėtų atliktų jiems priklausančią tarnystės dalį. Siekiant, kad į zakristiją nebūtų vaikščiojama per presbiteriją ir taip nebūtų sumenkintas presbiterijos orumas, pagrindinis įėjimas į zakristiją, jei įmanoma, turi atsiverti į navą arba į lauką.

595. Presbiterija turi būti pakankamai erdvi, kad žodžio ir eucharistinė liturgija galėtų būti švenčiama su deramu iškilmingumu.

596. Altorius, ambona ir celebranto kėdė turi būti pagaminti iš tvirtos ir taurios medžiagos, taip išreiškiant jų stabilumą bei iš jų garbingos paskirties plaukiantį prakilumą. Jų vieta bei išvaizda turi byloti, jog jie, nors turi skirtingą paskirtį, yra neatsiejamai susiję tame pačiame Eucharistijos šventime ir kiekvienas savaip primena tą patį Kristaus ir Bažnyčios slėpinį.

Altorius

597. Ant altoriaus sakramentiniu būdu sudabartinama išganingoji kryžiaus auka. Taip pat altorius yra Viešpaties stalas, prie kurio surenkama visa Dievo tauta bei vieta, kur vykdomas eucharistinis Bažnyčios dėkojimas. Pagal nenutrūkstamą liturginę tradiciją altorius laikomas paties Kristaus simboliu.

598. Pageidaujama, kad kiekvienoje bažnyčioje stovėtų nejudamas altorius. Kitose Eucharistijos šventimui skirtose vietose altorius gali būti nejudamas arba nešiojamas.

599. Nejudamą altorių pagal liturginius nuostatus turi konsekruoti vyskupas arba jo deleguotas kunigas. Dera, kad vyskupas arba jo deleguotas kunigas konsekruotų ir nešiojamą altorių, nors galima tokį altorių tik palaiminti.

600. Naujose bažnyčiose tegali būti vienas altorius, kaip „vieno Kristaus ir vienos Bažnyčios Eucharistijos“ simbolis. Tačiau senose bažnyčiose, kur senasis altorius yra pernelyg nutolęs nuo tikinčiųjų ir neįmanoma jo priartinti, nepakenkiant jo meninei vertei,

turi būti pastatytas kitas turintis aukštą meninę vertę, pagal liturginius nuostatus konsekruotas altorius. Tokiu atveju šv. Mišios celebruojamos tik ant naujojo altoriaus, o senasis altorius neturi būti dekoruojamas jokia ypatingu būdu, kad neatitrauktų tikinčiųjų dėmesio nuo naujojo altoriaus.

601. Šoniniai bažnyčių altoriai šiandien turi reikšmę. Eucharistinė auka ant jų necelebruojama. Jie neturi būti puošiami gausiau nei pagrindinis altorius.

602. Kaip centras, į kurį natūraliai krypsta visų susirinkusiųjų dėmesys, altorius turi stovėti ant centrinės presbiterijos ašies ir būti iškeltas tiek, kad būtų gerai matomas tikintiesiems.

603. Altorius turi būti atitrauktas nuo sienos, kad celebrantas galėtų lengvai aplink jį apeiti bei celebruoti atsigręžęs į žmones, kas pageidautina visuomet, kai įmanoma. Tačiau bažnyčiose ir koplyčiose, kur senasis altorius turi meninę arba istorinę vertę, o dėl vietos stokos ar kitų priežasčių naujų altorių neįmanoma pastatyti taip, kad būtų galima jį lengvai apeiti, Eucharistija gali būti švenčiama ant senojo altoriaus.

604. Atitrauktas nuo sienos altorius neturi stovėti ant laiptelių ar pernelyg arti jų, bet ant lygios plokštumos, leidžiančios celebrantui lengvai apeiti aplink, ypač atliekant liturginį altoriaus smilkymo veiksmą.

605. Kadangi altorius simbolizuoja Kristų - Gyvąjį akmenį, labiausiai dera, kad nejudamo altoriaus mensa būtų pagaminta iš tikro ir vientiso akmens. Tačiau Vyskupų konferencijos sprendimu šiam tikslui gali būti panaudota kita kieta ir tauri medžiaga. Altoriaus pagrindas gali būti pagamintas iš virtos ir tinkamos medžiagos. Kad būtų pilniau išreikštas Kristus – nepajudinamo „kertinio akmens“ simbolizmas, altoriaus mensa turi būti pakankamai stora, o pagrindas – tvirtas ir stabilus.

606. Altoriaus išvaizda turi atspindėti jo, kaip Velykų slėpinio sudabartinimo vietos bei stalo, prie kurio Kristus surenka ir maitina savo Bažnyčią, prigimtį bei prakilumą. Dydžiu altorius turi derėti su jį supančia presbiterijos erdve. Savo forma ir puošyba jis turi įkvėpti šventą pagarbą Eucharistijos slėpiniui.

607. Ankstyvaisiais krikščionybės amžiais altorius dažnai būdavo statomas ant šventojo kankinio kapo, tuo pabrėžiant žemiškosios ir dangiškosios Bažnyčios vienybę Eucharistijos šventime bei primenant, jog „altoriaus sakramentas“ yra tikrasis šventumo malonės šaltinis. Tokį tikėjimą Bažnyčia išreiškia ir šiandien, nurodydama, jog altoriaus konsekracijos metu po juo turi būti patalpintos šventojo (nebūtinai kankinio) relikvijos, kurių autentiškumu neabejojama.

608. Ant altoriaus gali būti dedama tik tai, ko reikia Eucharistijos šventimui.

609. Eucharistijos šventimo metu altoriaus mensa turi būti uždenyta bent vienu baltu natūralaus pluošto užtiesalu, kurio forma, dydis ir puošyba turi derėti su altoriaus forma bei išvaizda. Šventimui pasibaigus šis užtiesalas gali būti nuimtas, tačiau, kadangi apnuogintas altorius yra ypatingas Didžiojo penktadienio ženklas, labiau dera pasibaigus šventimui altorių uždenkti dar vienu, liturginio laikotarpio spalvą atitinkančiu arba kitokiu dailiu ir tam pritaikytu užtiesalu.

610. Ant altoriaus arba greta jo turi būti kryžius su Viešpaties kančios atvaizdu, primenantis, kad Eucharistijos auka ir kryžiaus auka yra ta pati vienintelė auka bei skelbiantis, jog mūsų kentėjimai, Eucharistijoje sujungti su Kristaus kančia ir mirtimi, veda į išganymą. Kryžius turi būti gerai matomas tikintiesiems. Dera, kad jis liktų ant altoriaus arba netoli jo nuolat, ne tik liturgijos šventimo metu.

611. Žvakės kaip pagarbos ir šventiškumo ženklai, turi būti naudojamos kiekviename liturgijos šventime. Žvakių liepsna simbolizuoja prisikėlusį Kristų ir primena tikintiesiems, jog per krikštą jie buvo „perkelti iš tamsos į nuostabią Dievo šviesą“. Žvakės statomos greta altoriaus arba ant jo, tačiau jos neturi užstoti šventųjų indų ir celebranto. Kad būtų išsaugotas „autentiškumas ir pilnas šviesos simbolizmas“, altoriaus žvakės privalo būti tikros. Jų nevalia pakeisti elektros lempelėmis.

612. Altorius gali būti papuoštas gėlėmis, tačiau skoningai ir atsižvelgiant į liturginį laiką. Gėlės neturi būti dedamos ant altoriaus, bet greta jo. Gėlės liturgijoje visų pirma išreiškia kūrinių teikiamą garbinimą, todėl liturgijoje leistina naudoti tik natūralias gėles.

613. Ten, kur neįmanoma visavertiškai švęsti Eucharistiją nenaudojant mikrofonų, būtina pasirūpinti, kad altoriaus mikrofonas nebūtų pernelyg didelis ir neužstotų celebranto bei šventųjų indų.

Ambona

614. Ambona yra vieta, kur žmonėms atsiveria Šventojo Rašto turtai, vieta, kur tikinčiųjų bendruomenė susitinka su gyvuoju Viešpačiu, esančiu Dievo žodyje. Dėl tokio ambonos prakilnumo į ją įžengti tegali atliekantieji žodžio tarnystę.

615. Ambona turi būti nejudama, stabili, ne paprastas nešiojamas stovas. Ji turi būti visiems tikintiesiems gerai matoma, kaip vieta, į kurią natūraliai krypsta tikinčiųjų dėmesys žodžio liturgijos metu. Ambonos forma, išvaizda bei vieta turi išreikšti Dievo žodžio prakilnumą.

616. Kadangi žodžio ir eucharistinė liturgija tarpusavyje susijusios tampriu vidiniu ryšiu ir kartu sudaro nedalomą visumą, ambonos stilius, medžiaga bei puošyba turi atskleisti harmoningą ir artimą jos ryšį su altoriumi.

617. Ambona turi būti gerai matoma net bažnyčios gale sėdintiems ir stovintiems tikintiesiems. Daugeliu atvejų tai reiškia, jog ji turi stovėti ant specialios pakylės.

618. Aplink amboną turi būti palikta pakankamai erdvės Evangelijos procesijai su žvakėmis ir smilkalais bei Velykinei žvakei, kuri statoma prie ambonos Velykų laike. Tai reiškia, kad ambona negali būti prišlieta prie altoriaus, net jeigu presbiterijoje yra nedaug vietos.

619. Kadangi žodžio liturgijos metu žodžio tarnystę vykdo nemažas skaičius pakrikštytųjų, ambona turi būti jiems nesunkiai pasiekiamas.

620. Ambonoje gali būti įrengta lentyna liturginėms knygoms ir, esant reikalui, specialus apšvietimas. Mikrofonas reikalingas tuo atveju, jeigu be jo skelbiamas žodis nėra gerai girdimas tikintiesiems.

621. Dera, kad ambona būtų pašventinta pagal Romos apeigyno nuostatus.

622. Bažnyčiose, kuriose neįmanoma įrengti amboną, pernelyg neprišliejant jos prie altoriaus, Evangelijai skaityti ir homilijai sakyti gali būti naudojama senoji ambona – „sakykla“, ypač didelių iškilmių metu.

623. Kadangi kantorius ir komentatorius neturėtų savo tarnystės atlikti iš ambonos, jiems turi būti numatyta speciali vieta presbiterijoje arba navoje, kur gali stovėti pultas ir, jeigu reikalinga, mikrofonas.

Celebranto kėdė

624. Celebranto kėdė yra jo vadovavimo tikinčiųjų bendruomenei bei jos maldai simbolis. Todėl ji turi būti tokioje vietoje ir aukštyje, kad celebrantas būtų gerai matomas tikintiesiems. Tačiau savo išvaizda kunigo celebranto kėdė turi priminti, jog vadovavimas liturgijai nėra dominavimas, bet tarnystė. Taip pat ji neturi būti panaši į sostą.

625. Katedroje, kur stovi vyskupo sostas, presbiterijoje turi būti atskira kėdė, skirta prie pagrindinio altoriaus celebruojančiam kunigui.

626. Celebranto kėdė turi stovėti presbiterijos gale, atgręžta į žmones. Bažnyčiose, kuriose galinė presbiterijos siena nutolusi nuo tikinčiųjų, presbiterijos gale stovi tabernakulis arba meninę vertę turintis senasis altorius, celebranto kėdė gali stovėti kitoje vietoje, pvz.: įstrižai altoriaus ašies ir pan.

627. Pabrėžiant vidinį šventimų sakramento ryšį su Eucharistija ir Žodžio tarnyste, altoriaus, ambonos ir celebranto kėdės išvaizda turi derėti.

628. Dera, kad celebranto kėdė būtų palaiminta pagal Romos apeigyno nuostatus.

629. Kadangi kunigo celebranto kėdė skirta vien tik šią ypatingą tarnystę vykdančiam kunigui, erdvioje presbiterijoje gali stovėti kėdės koncebrantams bei kitas liturgines tarnystes atliekantiems asmenims. Tačiau neleistina kėdės statyti taip, kad jos užimtų didžiąją presbiterijos dalį ir trukdytų iškilmingai atlikti liturginius veiksmus. Taip pat svarbu, kad celebranto kėdė savo išvaizda išsiskirtų iš kitų presbiterijoje stovinčių kėdžių.

630. Jei liturginiam šventimui vadovauja diakonas, jis sėdi celebranto kėdėje.

631. Jeigu presbiterijoje yra diakono kėdė, ji turi stovėti greta celebranto kėdės.

632. Ministrantai neturi sėdėti celebranto, diakono ir koncebrantų kėdėse, todėl jiems turi būti skirtos atskiros kėdės arba suolai, pastatyti taip, kad aiškiai skirtųsi nuo dvasininkų kėdžių ir kad ministrantai galėtų lengvai įvykdyti jiems priklausančią tarnystę. Ministrantai neturėtų sėdėti veidu į žmones.

633. Prie celebranto kėdės turi stovėti paprastas pultas tuo atveju, jei nėra ministranto, kuris, celebrantui meldžiantis prie kėdės, laiko knygą.

Stalelis

634. Kadangi liturginiai nuostatai aiškiai apibrėžia, kas gali būti dedama ant altoriaus Eucharistijos šventimo metu, presbiterijoje turi stovėti nedidelis stalielis, ant kurio atitinkamu metu laikomi kiti liturginiam šventimui reikalingi daiktai. Patogiausia stalielį statyti prie šoninės presbiterijos sienos, celebranto, stovinčio prie altoriaus, dešinėje. Stalielis turi būti užtiestas baltu užtiesalu, ypač Eucharistijos šventimo metu.

NAVA

635. Nava vadinama bažnyčios dalis, skirta tikintiesiems. Ji turi būti sutvarkyta taip, kad tikintieji galėtų nesunkiai matyti altorių, amboną ir celebranto kėdę. Jie turi ne tik matyti kunigą, diakoną ir skaitovus, bet taip pat juos gerai girdėti.

636. Turi būti pasirūpinta, kad navoje užtektų vietos pagarbiam liturginių veiksmų atlikimui: tikinčiųjų stovėjimui, sėdėjimui, klūpėjimui, darniam jų prisiartinimui prie Viešpaties stalo bei procesijoms.

637. Suolai arba kėdės, skirti tikintiesiems, turi būti tvirti ir dailūs, išvaizda derantys su bažnyčios interjeru. Neišvaizdžios, menkos kokybės, buitiniam vartojimui skirtos kėdės liturginiame šventime neturi būti naudojamos.

638. Suolai arba kėdės turi būti pritaikyti liturginėms tikinčiųjų laikysenoms: stovėjimui, sėdėjimui ir klūpėjimui. Tai reiškia, kad jie turi būti patogūs sėdėti ir neturi stovėti pernelyg arti vienas kito. Ten, kur nėra klaupų, būtina kitais būdais sudaryti tikintiesiems sąlygas liturgijos metu atsiklaupiti, kaip to reikalauja liturgijos nuostatai.

Choro vieta

639. Choriui turi būti skirta tokia vieta, kad jis galėtų veiksmingai atlikti savo tarnystę ir pilnai, t.y. sakramentiškai dalyvauti Mišiose kaip integrali tikinčiųjų bendruomenės dalis.

640. Choro vieta neturi būti presbiterijoje, kadangi čia savo tarnystę atlieka kunigas, diakonas ir ministrantai. Jei choras stovi netoli presbiterijos, jis turi nestovėti nugara į altorių, neužstoti presbiterijos ir neatitraukti tikinčiųjų dėmesio nuo joje vykstančių liturginių veiksmų.

PRIEANGIS

641. Ankstyvaisiais krikščionybės amžiais bažnyčios prieangis simbolizavo pilnos vienybės su Kristaus Bažnyčia troškimą. Čia katechumenai ir atgailautojai laukė, kol galės prisijungti prie tikinčiųjų bendruomenės ir vienybėje su ja dalyvauti liturginių slėpinių šventime. Šiandien bažnyčios prieangis tebėra perėjimo iš pasaulietinės į sakraliąją erdvę vieta. Todėl visa, kas yra jame, turi padėti tikintiesiems pasirengti aktyviam ir sąmoningam dalyvavimui liturgijoje.

642. Prieangyje arba netoli jo, turi būti indas su švęstu vandeniu, primenančiu tikintiesiems jų krikštą, kuriuo jie tapo Kristaus mistinio kūno nariais. Indas turėtų būti tokiam aukštyje, kad jį galėtų pasiekti vaikai.

643. Kadangi krikšto ir atgailos sakramentų teikiama malonė sutaiko žmogų su Dievu ir leidžia jam vertai dalyvauti Eucharistijos šventime, krikštykla ir klausyklos, kur įmanoma, gali stovėti prieangyje arba netoli jo, navos gale. Jei krikštykla, pripildyta švęsto vandenių, yra navos gale, aiškiai matoma visiems įeinantiems į bažnyčią, ji tikintiesiems gali atstoti švęsto vandens indą.

644. Prieangyje arba netoli jo gali būti įrengta antroji zakristija, kurioje celebrantas, diakonas ir ministrantai pasirengtų Eucharistijos šventimui ir įžangos procesijai.

645. Pagrindinės bažnyčios durys ne tik saugo liturginę erdvę nuo įvairių išorinių pavojų, bet ir simbolizuoja Kristų - vienintelį kelią į dangiškojo Tėvo namus. Durų tvirtumas turi atitikti jų praktinę paskirtį, o išvaizda - simbolinį jų prakilnumą.

TABERNAKULIS

646. Viešpats, Eucharistijos šventimo metu nužengęs į duonos ir vyno pavidalus, yra ne tik parapijos bendruomenės, bet ir visos visuotinės Bažnyčios bei žmonijos dvasinis centras. Todėl nuo seno, Eucharistijos šventimui pasibaigus, Švč. Sakramentas saugomas bažnyčioje, ne tik rūpinantis, kad šventime nedalyvavę ligoniai galėtų priimti komuniją, bet ir kaip tikėjimo tikru Viešpaties buvimu Eucharistijoje pasekmė bei išorinis ir viešas šio tikėjimo išpažinimas.

647. Bažnyčioje turi būti vienas nejudamas tabernakulis, pagamintas iš prakilnios, nedūžtančios ir nepermatomos medžiagos. Tabernakulio išvaizda turi atspindėti jo kilnią paskirtį ir derėti su bažnyčios interjeru. Įrengiant tabernakulį, turi būti panaudotas Eucharistijos simbolizmas, atskleidžiantis eucharistinio Viešpaties buvimo tarp žmonių slėpinio prasmę.

648. Tabernakulis turi būti įrengtas taip, kad į jį savaime kryptų tikinčiųjų akys. Jis gali stovėti ant nejudamos kolonos arba paaukštinimo, būti pritvirtintas prie sienos arba įtvirtintas sienoje, jei tinka – ant specialios lentynos arba specialioje nišoje.

649. Eucharistijos saugojimo vietą bažnyčioje arba koplyčioje turi ženklini amžinoji lempelė. Ji gali būti aliejinė arba vaškinė ir turi degti be paliovos. Lempelė turi degti tikra liepsna, kaip atnaša ir pagarbos ženklas Viešpačiui, nebent vietos ordinaras tam tikrais atvejais leistų naudoti elektrinę lempelę. Ji turi skleisti raudoną šviesą, kad nebūtų lengvai supainiojama su paprastų žvakių liepsna. Lempelė gali būti pastatyta, nuleista nuo lubų ar kitaip pakabinta prie tabernakulio arba priešais jį, tačiau ji neturi stovėti ant tabernakulio ar tiesiai priešais jo dureles.

650. Tabernakulis turi stovėti aiškiai matomoje ir išsiskiriančioje, skoningai papuoštoje bei malda tinkančioje bažnyčios dalyje. Vyskupijos vyskupo sprendimu jis gali būti įrengtas presbiterijoje, tinkamiausioje vietoje, neišskiriant senojo altoriaus, arba atskiroje koplyčioje, jei ji tinka adoracijai ir privačiai tikinčiųjų maldai, sudaro integralią bažnyčios pastato dalį bei yra gerai pastebima tikintiesiems.

651. Tabernakulis negali būti įrengtas šoninėje navoje, nei koplyčioje, kuri nėra matoma tikintiesiems ar lengvai surandama.

652. Jei Švč. Sakramentas saugomas koplyčioje, būtina įvairiais būdais, pvz.: užrašu prieangyje, skelbimų metu ir pan., informuoti bažnyčios lankytojus apie jo vietą. Koplyčioje turi būti kėdės arba suolai, pritaikyti klūpėjimui.

653. Jei tabernakulio vieta yra presbiterijoje, ji turi būti parinkta ir sutvarkyta taip, kad neatitrauktų tikinčiųjų dėmesio nuo Eucharistijos šventimo, tačiau kitu metu būtų aiškiai matoma. Tabernakulis neturi stovėti pernelyg arti altoriaus, ant kurio celebruojama. Jeigu tabernakulis įrengtas tiesiai už altoriaus, ant kurio celebruojama, apsidės gale, patartina naudoti tokį apšvietimą, kuris Mišių metu išryškintų atstumą tarp altoriaus ir tabernakulio, tačiau kitu metu leistų aiškiai matyti tabernakulį.

654. Bažnyčiose, kuriose nėra galimybės pastatyti naują altorių, Eucharistija celebruojama ant senojo altoriaus, net jei ant jo yra tabernakulis.

655. Siekiant išvengti išniekinimo pavojaus, tabernakulis privalo būti užrakintas. Raktas turi būti laikomas pagarbioje ir saugioje vietoje.

KRIKŠTYKLA

656. Krikštykla turi būti nejudama, dailiai pagaminta iš tinkamos medžiagos, puošni ir nepriekaištingai švari.

657. Bendrai krikštykla turi stovėti vietoje, kurioje telpa daug žmonių ir būti gerai matoma tikintiesiems, tačiau kiekvienu atskiru atveju krikštyklos dydį ir vietą nulemia architektūriniai bažnyčios arba koplyčios ypatumai bei parapijos bendruomenės poreikiai.

658. Tinkamiausia vieta krikštyklai, jei ji nėra atskiroje koplyčioje, yra netoli pagrindinių Bažnyčios durų, navos gale arba atitinkamai įrengtame prieangyje. Vidinis krikšto ryšys su Eucharistija gali būti išryškintas statant krikštyklą ir altorių ant tos pačios architektūrinės ašies, parenkant panašią grindų dangą, stilių, puošybą, apšvietimą ir pan.

659. Krikštykla neturi būti statoma presbiterijoje, tačiau gali būti netoli presbiterijos, vietoje, kuri atitinka krikšto sakramento šventimo reikalavimus.

660. Kiekviena nauja krikštykla turi būti pritaikyta kūdikių krikštui užpilant arba panardinant. Ji turi būti įrengta taip, kad, esant šaltam orui, būtų galima pašildyti vandenį. Didelėse bažnyčiose krikštyklos gali būti tokio dydžio, kad, krikštijant suaugusius, jie galėtų įžengti į vandenį.

ZAKRISTIJA

661. Zakristija griežtąja prasme nėra liturginė erdvė. Tačiau reikia nepamiršti, kad būtent joje prasideda ir pasibaigia kiekvienas liturginis šventimas: čia saugomi šventieji reikmenys ir liturginiai drabužiai, čia celebrantas, diakonas, akolitai ir ministrantai ruošiasi kiekvienam liturginiam šventimui, čia jie sugrįžta, šventimui pasibaigus. Todėl zakristijai atitenka dalis liturginės erdvės prakilnumo.

662. Zakristija turi būti netoli presbiterijos. Pageidautina, kad zakristija turėtų dvi duris – vienas atsiveriančias į navą arba į lauką, kitas – į presbiteriją, kad tikintiesiems nereikėtų eiti į zakristiją per presbiteriją.

663. Dažnai naudinga įrengti antrą – pagalbinę zakristiją netoli bažnyčios durų. Ten, kur įrengta tokia zakristija, joje gali vykti pasiruošimas liturgijos šventimui, Mišių įžangos ir atnašų procesijai ir pan.

664. Kadangi celebrantas privalo neapleisti maldingo pasirengimo eucharistinės aukos šventimui bei padėkos Dievui pasibaigus liturgijai, zakristija turi būti ne tik praktinio pasirengimo, bet ir maldos vieta. Prieš liturgijos šventimą ir po jo zakristijoje turi būti laikomasi pagarbios tylos, padedančios deramai nusiteikti šventosioms apeigoms.

665. Zakristijoje turi būti kryžius su Nukryžiuotojo atvaizdu, kurį celebrantas, diakonas, akolitai ir ministrantai galėtų pagarbinti prieš liturginį šventimą ir po jo.

666. Zakristijoje turi būti stendas su popiežiaus ir vietos ordinarų vardais bei bažnyčios titulu.

667. Prie durų, vedančių iš zakristijos į liturginę erdvę, turi būti indas su švęstu vandeniu. Varpas, kuriuo tikintiesiems paskelbiama liturgijos pradžia, gali būti presbiterijoje, prie durų, vedančių į zakristiją.

668. Jei sakrariumo, vedančio tiesiai į žemę, nėra kitoje deramoje vietoje, jis turi būti įrengtas zakristijoje. Jeigu sakrariumas yra arti vandens čiaupo ir kriauklės, jis privalo būti uždengtas, kad nebūtų panaudotas buitiniam plovimui.

669. Zakristijoje turi būti įrengtas saugus seifas, kuriame galėtų būti saugomi brangūs liturginiai indai, tabernakulio raktas ir kiti vertingi daiktai.

SUAUGUSIŲJŲ RENGIMO ĮKRIKŠČIONINIMO SAKRAMENTAMS TVARKA

670. Kauno arkivyskupijoje rengimas Įkrikščioninimo sakramentams ir jų šventimas vyksta Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyne nurodyta tvarka. Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyne pasirengimas Įkrikščioninimo sakramentams yra aprašytas kaip liturginis-katechetinis procesas, kurio tikslas yra visapusiškas krikščionio formavimas ir katalikiškos gyvensenos bei praktikos pagrindų suteikimas. Pagrindinė apeigyne nurodyta pasirengimo šiems sakramentams bei jų šventimo forma yra krikšto katechumenatas. Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigynas nurodo tiek įprastinius, tiek išimtinius rengimo šiems sakramentams ir jų šventimo atvejus.

671. Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigyne nurodyta tvarka Įkrikščioninimo sakramentams rengiami tam pareiškę norą suaugusieji ir jaunuoliai nuo 14 metų.

672. Vaikystėje Įkrikščioninimo sakramentus priėmusiems katalikams, kurie nėra gavę tinkamo suaugusiems skirto religinio ugdymo, rekomenduojama dalyvauti šioje programoje kaip *katechumenate po Krikšto* tikėjimo pagilinimui. Nors jiems tiesiogiai skirtų apeigų nėra, jie dalyvauja katechetinėje programos dalyje ir siekia sąmoningai atsilipti į anksčiau priimtų Įkrikščioninimo sakramentų malones.

673. Bendros gairės katechezei nurodytos Suaugusiųjų Įkrikščioninimo apeigyne. Rengiant Įkrikščioninimo sakramentams Kauno arkivyskupijoje naudojamos šios arkivyskupijos katechetikos centro rekomenduotos ir vietos ordinaro aprobuotos detalesnės programos ir metodinė medžiaga.

674. Už pasirengimą Įkrikščioninimo sakramentams ir jų šventimą yra atsakingas parapijos klebonas. Pasirengimą Įkrikščioninimo sakramentams klebonas gali vykdyti pats arba pavesti jį kitam kunigui ar suaugusiųjų katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Pasirengimo metu yra būtinas kunigo bei katecheto bendradarbiavimas. Kaimo parapijose pasirengimą Įkrikščioninimo sakramentams paprastai vykdydys kunigas, miesto parapijose ar esant dideliam kunigų užimtumui – katechetas.

675. Ruošiant suaugusiųjų katechetus šiam darbui jiems suteikiamas teorinis pasirengimas ir praktiniai įgūdžiai, įgyti, stebint bent vieną pilną pasirengimo Įkrikščioninimo sakramentams ciklą.

676. Rengimas Įkrikščioninimo sakramentams apima keturis etapus, iš kurių du paskutiniai yra apibrėžti liturginių laikotarpių (gavėnios ir Velykų laiko). Pirmieji du etapai turi trukti ne mažiau kaip penkis mėnesius. Bendra programos apimtis turi būti nemažesnė kaip 30 susitikimų, kurie rengiami kartą per savaitę ir trunka 1-1³⁰ valandos. Rekomenduojama, kad visas pasirengimas truktų 1-2 metus.

677. Katechetinė parengimo Įkrikščioninimo sakramentams programos dalis turi vykti parapijos bendruomenės aplinkoje, visų pirma parapijos namuose. Jeigu parapija neturi tinkamos patalpos, ji gali būti parenkama kitur atsižvelgiant į aplinkybes.

678. Pagal Suaugusiųjų Įkrikščioninimo apeigyno nuorodas, parapijos klebonas ar atsakingas kunigas kartu su katechetu įvertina kiekvieno asmens pasirengimą žengti sekantį žingsnį Įkrikščioninimo sakramentų link. Jei padaroma išvada, kad asmuo nėra tam pasirengęs, priežastys iš anksto išdėstomos ir aptariamos kartu su juo. Pasirengimas įvertinamas individualiai pagal žmogaus dalyvavimą programoje ir kitus požymius, rodančius jo religinį brandumą ir pasiruošimą gyventi katalikišką gyvenimą. Žinoti katekizmo žinių minimumą yra būtinas, bet ne pagrindinis požymis, rodantis pasirengimą priimti sakramentus.

679. Už darbą katechetui apmokama iš parapijos lėšų. Šis darbas gali būti ir savanoriškas.

TĖVŲ IR KRIKŠTATĖVIŲ RENGIMAS KŪDIKIO KRIKŠTUI

680. Kūdikio Krikštui rengiami tėvai ir krikštatėviai, kurie pareiškia norą krikštyti Katalikų Bažnyčioje kūdikį ar vaiką, dar nepasiekusį reikiamo subrendimo amžiaus, kad galėtų būti ruošiamas pats.

681. Rengiant kūdikio Krikštui tėvus ir krikštatėvius, naudojamosi Kauno arkivyskupijos katechetikos centro rekomenduotomis ir vietos Ordinaro aprobuotomis programomis bei metodine medžiaga.

682. Įprastinė pasirengimo kūdikio Krikštui programos trukmė turėtų būti ne mažiau kaip 3 susitikimai, kurie truktų nuo 1,5 iki 2 val. Nuorodos dėl išimtinių atvejų pateiktos *Kūdikių krikšto apeigyne*.

683. Besiruošiantys kūdikį krikštyti tėvai turėtų kreiptis į savo parapijos kleboną ne vėliau kaip prieš 1 mėnesį. Turint mintyje padidėjusį tėvų užimtumą gimus kūdikiui, rekomenduojama pasirengimo programoje dalyvauti prieš kūdikio gimimą.

684. Būtina kūdikio Krikštui besirengiančius tėvus ir krikstatėvius kviesti ir raginti dalyvauti sekmadienio ir privalomų švenčių Šv. Mišiose, įtraukiant juos į liturgiją ir taip ugdant sakramentinio gyvenimo bei švenčiančios bendruomenės patirtį.

685. Už tėvų ir krikstatėvių pasirengimą kūdikio Krikštui yra atsakingas parapijos klebonas. Pasirengimą kūdikio Krikštui kunigas gali vykdyti pats arba pavesti jį kitam kunigui ar katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Pasirengimo metu yra būtinas kunigo bei katecheto bendradarbiavimas. Kaimo parapijose pasirengimą kūdikio Krikštui paprastai vykdydys kunigas, miesto parapijose ar esant dideliame kunigų užimtumui – katechetas.

686. Pageidautina, kad į tėvų ir krikstatėvių pasirengimo kūdikio Krikštui programos vykdymą būtų įtraukti tinkamą teologinį išsilavinimą ir vaikų auginimo krikščioniškoje santuokoje patirtį turintys pasauliečiai, geriausiai – sutuoktinių pora.

687. Prieš kūdikio Krikštą rekomenduojamas bendruomeninis tėvų ir krikstatėvių bei jų šeimos narių Sutaikinimo sakramento šventimas. Švenčiant Sutaikinimo sakramentą turėtų išryškėti susitaikymo su Dievu, artimu ir savimi džiaugsmas.

JAUNUOLIŲ RENGIMO SUTVIRTINIMO SAKRAMENTUI TVARKA

688. Sutvirtinimo sakramentui rengiami krikštyti ir Pirmąją Komuniją priėmę jaunuoliai, pareiškę tam norą ir sulaukę bažnytinės vyresnybės numatyto amžiaus.

689. Sutvirtinimo sakramentas jaunuoliams iki 18 metų teikiamas praėjus bent 1 metams po Pirmosios Komunijos priėmimo, atsižvelgiant į Vyskupų Konferencijos nustatytą tvarką. Šitaip sudaromos geresnės sąlygos katechezei ir labiau ugdomas dalyvavimas bendruomenės gyvenime.

690. Sutvirtinimo sakramentą rekomenduojama teikti tik tos parapijos tikintiesiems, kurioje šis sakramentas švenčiamas.

691. Kiekvienoje parapijoje rengimo laikotarpis trunka nuo 6 iki 12 mėn. Nustatytaime laikotarpyje turi būti ne mažiau kaip 20 užsiėmimų, išdėstytų tolygiai per rengimo laikotarpį. Vieno užsiėmimo trukmė turi būti nuo 1 iki 1.30 valandos.

692. Už ruošimą Sutvirtinimo sakramentui parapijoje yra atsakingas parapijos klebonas. Šį darbą jis gali vykdyti pats arba pavesti kitam kunigui ar parapijos katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Ruošimo metu yra būtinas kunigo bei katecheto bendradarbiavimas.

693. Parapijos katecheto darbą gali atlikti ir tikybos mokytojas, tačiau šis darbas turi būti traktuojamas kaip visiškai atskira jo tarnystė parapijoje, bet ne tiesioginė ar sudedamoji jo kaip mokytojo pareigybės dalis.

694. Parapijos klebonas kiekvienais metais privalo pateikti informaciją apie vykdomą pasirengimą Sutvirtinimo sakramentui į Kauno arkivyskupijos kuriją.

695. Sutvirtinimo sakramentas teikiamas katalikams nuo 14 metų, kurie yra priėmę Pirmąją Komuniją ir yra tinkamai pasiruošę priimti šį sakramentą.

696. Sutvirtinamajam reikalingas vienas Sutvirtinimo globėjas. Tradiciškai Sutvirtinimo globėjai būna tos pačios lyties, kaip ir sutvirtinamasis.

697. Labai rekomenduojama, kad Sutvirtinimo globėjo pareigas prisiimtų vienas iš krikštatėvių, tačiau gali būti ir kitas asmuo, atitinkantis šiuos reikalavimus:

697.1. ne jaunesnis kaip 16 metų;

697.2. priėmęs Sutvirtinimo sakramentą;

697.3. priėmęs Santuokos sakramentą (jei yra sukūręs šeimą);

697.4. praktikuojantis katalikas;

697.5. nesuvaržytas kokios nors kanoninės bausmės.

698. Sutvirtinimo globėjais negali būti sutvirtinamojo tėvas ar motina.

699. Sutvirtinimo globėjų pareiga yra rūpintis, kad sutvirtintasis elgtųsi kaip tikras Kristaus liudytojas ir laikytųsi iš Sutvirtinimo sakramento išplaukiančių pareigų.

700. Sutvirtinimo sakramento proga sutvirtinamasis pasirenka šventąjį Globėją, kurį primena pasirenkamas to Globėjo vardas.

701. Renkantis vardą, kiek įmanoma, reiktų susipažinti su pasirenkamu šventuoju Globėju, su jo gyvenimo istorija. Pasirenkamo vardo kriterijus negali būti jo gražumas ar įmantrumas. Pasirenkamojo vardo kriterijus turėtų būti šventojo, nešiojusio šį vardą, gyvenimas.

702. Sutvirtinimo Globėju galima palikti ir tą patį – Krikšto Globėją.

703. Tikintieji Sutvirtinimo sakramentą paprastai turėtų priimti savoje parapijoje, t. y. kurioje gyvena. Išimties tvarka šį sakramentą galima priimti ir kitoje parapijoje, prieš tai gavus savosios parapijos klebono sutikimą.

704. Sutvirtinimo sakramento teikėjas yra Vyskupas. Šį sakramentą gali teikti ir kunigas, tačiau jis galiojančiai teikia šį sakramentą tik įgaliotas Vyskupo jam skirtoje teritorijoje (tas pats galioja ir kalbant apie Įkrikščioninimo sakramentų šventimą Velyknakčio liturgijoje), išskyrus mirties pavojaus atvejį.

705. Kiekvienoje parapijoje turi būti vedama sutvirtinamųjų knyga, kurioje turi būti tokie įrašai:

705.1 sutvirtintojo vardas, pavardė, Sutvirtinimo vardas (jei yra pasirinktas kitas, šalia Krikšto vardo);

705.2. Sutvirtinimo teikėjas;

- 705.3. sutvirtintojo tėvų vardai ir pavardės;
- 705.4. sutvirtintojo globėjo vardas ir pavardė;
- 705.5. sutvirtinimo sakramento data;
- 705.6. sutvirtinimo sakramento vieta,

706. Sutvirtintiesiems išduodami Sutvirtinimo pažymėjimai, kuriame turi būti sutvirtintojo vardas, pavardė, Sutvirtinimo vardas (jei yra pasirinktas kitas, šalia Krikšto vardo), Sutvirtinimo data, vieta, Sutvirtinimo tėvas/motina, sakramentą suteikusio vyskupo vardas, pavardė, antspaudas, parašas, registracijos parapijos Sutvirtinimo knygoje numeris.

707. Sutvirtinamiesiems nustatyta forma išrašomos kortelės, kuriose turi aiškiai atsispindėti sutvirtinamojo asmens duomenys. Šios kortelės yra išsiunčiamos sutvirtintojo Krikšto parapijos klebonui, kad šis atžymėtų šį faktą Krikštų knygoje.

708. Rekomenduojama sutvirtinamuosius įtraukti į įvairias tarnystes parapijoje.

709. Rekomenduojama, kad sutvirtintieji kasmet minėtų Sutvirtinimo dieną arba per Sekmines susirinktų savo bendruomenėje švęsti Eucharistiją, padėkoti Dievui, pasidalinti savo dvasinio gyvenimo patirtimi ir pasisemti naujų jėgų.

VAIKŲ RENGIMO SUTAIKINIMO IR EUCHARISTIJOS SAKRAMENTAMS TVARKA

710. Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams rengiami Krikšto sakramentą priėmę bei turintys tinkamą subrendimo amžių vaikai, kurių tėvai ar teisėti globėjai pareiškia norą ar sutikimą, kad jų vaikai būtų rengiami dalyvauti sakramentiniame Katalikų Bažnyčios gyvenime.

711. Rengiant vaikus Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams naudojamosi Kauno arkivyskupijos katechetikos centro rekomenduotomis ir vietos ordinaro aprobuotomis programomis ir metodine medžiaga.

712. Vienoje grupėje turėtų mokytis apie 20 vaikų; dalijimasis tikėjimo patirtimi, ypač svarbus įvedimo katechezėje, gali vykti tik nedidelėje grupėje, kur visi jaučiasi saugūs, mylimi, vertinami, gerbiami, gali drauge patirti ir suvokti Gyvąjį Dievą;

713. Bendra programos apimtis turėtų būti 30 - 35 susitikimai, kurie truktų nuo 45 minučių iki 1,5 val; į Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentus vedančios katechezės uždavinys – lydėti vaiką jo tikėjimo augimo kelionėje, todėl svarbu, kad tikėjimo tiesos būtų nagrinėjamos bei pati programa vykdoma laipsniškai ir sistemingai;

714. Normali programos vykdymo trukmė – vieneri mokslo metai, kviečiant vaikus vienam užsiėmimui per savaitę. Jei dėl patalpų, susisiekimo ar panašių aplinkybių neįmanoma programos nuosekliai tęsti visus mokslo metus, galimas ir kitoks programos išdėstymas laiko atžvilgiu. Tačiau programos vykdymo trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 5 mėnesiai. Esant komplikuotai situacijai, kitokį pasirengimo būdą klebonas suderina su ordinaru.

715. Būtina Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams besirengiančius vaikus ir jų šeimos narius kviesti ir raginti dalyvauti sekmadienio ir privalomų švenčių šv. Mišiose, įtraukiant juos į liturgiją ir taip ugdant vaikų sakramentinio gyvenimo bei švenčiančios bendruomenės patirtį;

716. Būtina katechizuoti ne tik patį vaiką, bet ir jo šeimą; siektina, kad Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams besirengiančių vaikų tėvai būtų kuo įvairesniais būdais įtraukiami į katechezės procesą, skatinant juos padėti savo vaikams įsiminti ir suvokti esmines katechezės metu perteikiamas žinias, rengiant jiems specialias katechezes ar kviečiant dalyvauti vaikų katechezėse.

717. Vaikai privalo išmokti atmintinai ar įsidėmėti tam tikrą dalį katechetinio pobūdžio informacijos, tačiau visuomet dera atsižvelgti į vaiko intelektualinį pajėgumą.

718. Už vaikų ruošimą Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams parapijoje yra atsakingas parapijos klebonas. Šį darbą jis gali vykdyti pats arba pavesti kitam kunigui ar parapijos katechetui, turinčiam atitinkamą išsilavinimą.

719. Parapijos katecheto darbą gali atlikti ir tikybos mokytojas, tačiau šis darbas turi būti traktuojamas kaip visiškai atskira jo tarnystė parapijoje, bet ne tiesioginė pareiga ar sudedamoji jo kaip mokytojo pareigybės dalis.

720. Rekomenduojamas bendruomeninis Sutaikinimo sakramento šventimas. Sutaikinimo sakramento šventimo liturgijoje turėtų išryškėti Dievo Tėvo meilė, Jo atleidimas, susitaikymo su Dievu, kitais ir savimi džiaugsmas.

721. Švenčiant Eucharistiją turėtų išryškėti susitikimo su Jėzumi Kristumi svarba ir džiaugsmas. Eucharistijos liturgija pritaikoma vaikams, kad jie galėtų aktyviai joje dalyvauti. Pirmosios Komunijos šventę dera organizuoti nedidelėmis grupelėmis.

722. Parapijos klebonas kiekvienais metais iki spalio 15 dienos privalo pateikti informaciją apie vykdomą pasirengimą Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams Kauno arkivyskupijos katechetikos centrui pagal pridedamą formą.

EUCHARISTIJOS SAKRAMENTAS

EUCHARISTIJOS LITURGIJA

Šv. Mišios su vaikais

723. Katalikų Bažnyčios liturgijoje nėra „Vaikų Mišių“, nes Kristaus auka negali būti skirta specifinėms tikinčiųjų grupėms, tačiau yra Šv. Mišios, kuriose dalyvauja vaikai, ir į tai būtina atsižvelgti. Siūloma kunigui į vaikus prabilti ypač Mišių pradžioje, homilijos metu, Mišių pabaigoje. Padalinus Švč. Sakramentą Komunijos metu arba po Mišių kunigas gali sukviesti prie presbiterijos vaikus, kurie nėra priėmę Pirmosios Komunijos, ir kiekvieną asmeniškai palaiminti, nykščiu padarant kryželį ant kaktos. Tai ne tik sakramentalija, bet ir vaikui labai svarbus psichologinis momentas.

Šv. Mišios su jaunimu

724. Būtina atsižvelgti, kai Mišiose dalyvauja jaunimas, išskirtinai prabylant jiems ypač Mišių pradžioje, homilijoje, Mišių pabaigoje.

725. Reikia kuo labiau įtraukti jaunus žmones į liturgijos šventimą per giedojimą, leidžiant jiems giedoti jaunatviškas giesmes su jiems priimtinais muzikos instrumentais, tačiau yra būtina budėti, kad Šv. Mišių šventimas nevirstų pop ar rock koncertu. Jaunimą reikia ugdyti ir muzikine prasme, kad jie suprastų ir pajustų, kokio stiliaus muzika ir kokios giesmės yra tinkamos liturgijai.

726. Galima leisti jaunimui skelbti Dievo Žodį liturgijos metu, tačiau būtina budėti, kad skaitinius skaitytų tik gerai pasiruošusieji tai daryti. Patartina, kad skaitinius skaitytų priėmusieji Sutvirtinimo sakramentą žmonės. Galima suburti parapijoje skaitovų grupelę, kuri būtų atitinkamai ugdoma ir atliktų savo tarnystę Šv. Mišių šventime, kuriame dalyvauja jaunimas.

727. Leisti jaunimui nešti atnašas, tačiau, atkreipiant dėmesį į tai, kas apie jas yra pasakyta šiame dokumente.

728. Galimi ir kiti jaunimo aktyvaus dalyvavimo Eucharistijoje būdai, kurie neprieštaruoja Mišiolui nuostatams.

Šventųjų Mišių šventimo vieta

729. Eucharistija švenčiama šventoje vietoje, jei ypatingu atveju būtinybė nespaudžia daryti kitaip; tokiu atveju šventimas turi vykti deramoje vietoje. Ar tokia būtinybė yra, kiekvienu atveju savo vyskupijos atžvilgiu sprendžia vyskupijos vyskupas.

730. Kunigui niekada neleidžiama švensti Eucharistijos nekrikščioniškos religijos šventovėje arba šventoje vietoje.

Altoriaus paruošimas

731. Ant altoriaus turi būti švari balta staltiesė. Degamos tikros žvakės (vaškinės, parafininės), bet negalima dėti ant altoriaus žvakių imitacijų.

732. Ant altoriaus Šv. Mišių metu eilinėmis dienomis ir minėjimuose patartina degti dvi žvakes, šventėse – keturias, sekmadieniais ir iškilmėse – šešias. Šv. Mišias celebruojant vyskupui degamos septynios žvakės.

733. Netinka žvakių spalvos derinti pagal liturginę spalvą. Jei žvakės ne vaškinės, tuomet tiktų dėti baltas parafinines žvakes. Geriausia, kad žvakės būtų dedamos prieš altorių ant stovų taip, kad neužstotų atnašų, arba patartina dėti altoriaus kraštuose simetriškai abejose pusėse.

734. Jei presbiterijos kryžius yra gan toli nuo altoriaus, tuomet prie altoriaus statomas procesijų kryžius, arba kryželis ant altoriaus, tačiau taip, kad neužstotų sudėtų atnašų.

Atnašų parinkimas

735. Šv. Mišių aukai ant altoriaus atnešama duonos ir vyno, kurie, eucharistinės maldos metu, taps mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnu ir Krauju. Tačiau, pagal seną Bažnyčios tradiciją, su Eucharistijai reikalingais duona ir vynu gali būti atnešamos ir kitos atnašos, kurios bus po liturgijos kam nors padovanotos. Negali tos atnašos būti vien tik simbolinės. Jos būtinai turi būti kam nors reali dovana.

736. Parenkant atnašas reikia saugotis simbolių dubliavimo. Netinka atnašoms nešti dar kepalą duonos, kuri nebus konsekruota, juolab dėti jos ant altoriaus. Taip pat netiktų ir vynuogės, nes tas pats yra vyno simbolizmas, kuris ir taip nešamas, nes yra būtinas eucharistinei aukai.

737. Netinka atnašų procesijoje nešti tuščios taurės. Vynas atnešamas arba taurėje (tada vanduo nenešamas, bet iš anksto padėtas ant altoriaus), arba ampulėje kartu su vandeniu. Vien vanduo kaip atnaša nenešamas.

738. Atnašoms sudėti turi būti iš anksto paruoštas staliukas netoli altoriaus presbiterijoje. Negalima nieko dėti ant altoriaus, išskyrus konsekracijai atneštus duoną ir vyną.

Tikinčiųjų laikysenos

739. Pagrindinė tikinčiųjų laikysena liturgijoje yra stovėjimas, tačiau yra momentų, kuomet tikintieji sėdi arba klūpo, taip pat eina procesijoje.

740. Per ramybės palinkėjimą, celebrantas ramybės palinki susirinkusiems žodžiais „Viešpaties ramybė visada telydi jus“, o susirinkusieji celebrantui palinki ramybės atsakydami „Telydi ir tave“, todėl pasakius „Palinkėkite vieni kitiems ramybės“ nereikia, kad celebrantas nusilenktų žmonėms, o šie celebrantui, tarsi vėl iš naujo atlinkdami ramybės palinkėjimą.

741. Celebrantas nepalieka altoriaus. Jis neturi eiti per bažnyčią linkėdamas kiekvienam ramybės asmeniškai.

742. Ramybės vieni kitiems paprastai palinki paduodant šalia esančiajam dešinę ranką arba galvos linktelėjimu. Linkint ramybės neturi būti vaikščiojimo, nebent Eucharistiją švęstų labai maža bendruomenė.

743. Tikintieji Komuniją priima klūpėdami arba stovėdami. Jei komunijoje dalyvaujama ateinant priimti Švč. Sakramentą procesijoje, pageidautina, kad, prieš priimdami sakramentą, jie jam parodytų prideramą pagarbą: palenkdami galvą arba priklaupdami, artinantis prie Komunijos dalintojo.

Normos liturginiams drabužiams

744. Mišioms ir kitiems šventiesiems veiksams, tiesiogiai susijusiems su Mišiomis, celebruojančio kunigo drabužis, jei nenumatyta kitaip, yra arnotas, dėvėtinas ant albos ir stulos.

745. Romos mišiole koncelebruojantiems kunigams, išskyrus pagrindinį celebrantą, kuriam visada privalu vilkėti nurodytos spalvos arnotą, esant teisėtai priežasčiai,

pavyzdžiui, gausiam koncelebrantų būriui ar trūkstant reikmenų, leidžiama atsisakyti arnoto ir ant albos dėvėti vien stulą. Tačiau kai tokią situaciją galima numatyti, būtina, kiek įmanoma, užbėgti jai už akių. Išskyrus pagrindinį celebrantą, koncelebrantai, esant būtinybei, gali užsivilkti ir baltą arnotą. Visur kitur privalu laikytis liturginių knygų nuostatų.

746. Piktnaudžiaujama, kai šventieji tarnautojai, priešingai liturginių knygų nurodymams, švenčia šventąsias Mišias – įskaitant atvejus, kai jose dalyvauja tiktai vienas tarnautojas, – be šventųjų drabužių arba ant vienuoliškojo abito ar įprastinių drabužių dėvėdami tik stulą. Būtina pasirūpinti, kad tokie piktnaudžiavimai kaip galima greičiau būtų pašalinti ir visose jų jurisdikcijoje esančiose bažnyčiose bei oratorijose būtų pakankamai pagal nuostatus pasiūdintų liturginių drabužių.

747. Liturginėse knygose suteiktas ypatingas leidimas iškilmingesnėmis dienomis vilkėti šventiškesnius ir puošnesnius šventuosius drabužius, net jei jie neatitinka tos dienos spalvos negali būti nederamai taip išplečiamas naujybių linkme, kad, nusigręžus nuo tradicinių praktikų, formas ir spalvas imama naudoti pagal savo skonį, ir šių nuostatų prasmė iškreipiama tradicijos nenaudai. Šventės dieną auksiniais ar sidabriniais šventaisiais drabužiais prireikus galima pakeisti kitų spalvų drabužius, tačiau ne violetinius.

748. Eucharistijos maldoje neleidžiama nieko pridėti ir atimti, ko nenumato Mišiolas.

749. Švenčiant Eucharistiją, kai joje dalyvauja civilinės valdžios atstovai, kiti garbūs svečiai pasauliečiai ar kitų konfesijų atstovai, jiems gali būti skiriama vieta kur nors priekyje susirinkusios liaudies, tačiau jokių būdu ne presbiterijoje.

750. Parapijiniai skelbimai nesakomi Žodžio liturgijos metu. Jų vieta yra prieš atleidžiant liaudį Mišių pabaigoje.

751. Jei Mišiose yra komentatorius, arba pats celebrantas komentuoja liturgiją, jis turi budėti, kad komentarai neužgožtų paties šventimo; jie turi būti kruopščiai apgalvoti ir trumpi.

Šv. Mišių stipendijos

752. Teisėtai kiekvienas kunigas, celebruodamas ar koncelebruodamas šv. Mišias, paima auką už prisiimtą šv. Mišių intenciją.

753. Išskirtinai rekomenduojama, kad kunigas tiems tikintiesiems, kurie neturi pinigų, jų svarbiuose gyvenimo momentuose neatsakytų šv. Mišių jų prašoma intencija. Tokiu atveju visuotinėje maldoje rekomenduotina speciali invokacija: "už tuos, už kuriuos aukojamos šv. Mišios". Tokiais atvejais netinka specialus paminėjimas Eucharistijos maldoje

754. Per dieną kunigas gali pasiimti tik vienerių Šv. Mišių stipendiją. Jei, esant reikalui, tą pačią dieną aukojamos antros ar trečios Šv. Mišios, už kitas Mišias skirta auka atiduodama, laikantis konkrečių Kauno arkivyskupijoje galiojančių nuostatų.

Šv. Mišios už parapiją

755. Kanonų teisės kodeksu klebonai yra įpareigojami sekmdieniais ir įsakytomis šventėmis aukoti šv. Mišias už parapiją. Tai asmeninė klebono pareiga, todėl ji negalioja rektoriams, kapelionams ir parapijų vikarams. Aukojamos tik vienerios šv. Mišios, nežiūrint kiek parapijų klebonas administruotų. Šią pareigą klebonas gali pavesti ir kitam kunigui. Esant rimtai priežasčiai, šią pareigą klebonas gali atlikti ir kitą savaitės dieną. Parapijų administratoriai turi tas pačias pareigas kaip ir klebonai, nebent vyskupas nuspręstų kitaip.

EUCCHARISTIJOS KULTAS NE ŠV. MIŠIŲ METU

Eucharistijos laikymo (saugojimo) vieta

756. Švenčiausiojo Sakramento garbinimas ne Mišiose turi tiesioginį ryšį su jo pasilikimu tabernakulyje. Jis ten laikomas ne tik dėl to, kad būtų galima po šv. Mišių Komuniją nunešti ligoniams, bet ir tam, kad galėtume Eucharistijos Kristų apgaubti ypatinga pagarba. Švenčiausiojo Sakramento vertam ir pagarbiam saugojimui turi būti laikomasi reikalavimų vietos ir priežiūros požiūriu.

757. Švenčiausiasis Sakramentas gali būti saugomas katedros bažnyčioje, kiekvienoje parapijos bažnyčioje ir bažnyčioje ar koplyčioje, prijungtoje prie religinio instituto ar apaštalinio gyvenimo draugijos. Taip pat gali būti saugomas vyskupo koplyčioje ir, leidus vietos vyskupui, kitose bažnyčiose, oratorijose ar koplyčiose.

758. Nuolatiniam Švenčiausiojo Sakramento laikymui bažnyčios didžiojo ar pranašiausiojo šoninio altoriaus viduryje (ordinarui leidus, ir kitoje pagarbijoje, tinkamai papuoštoje bažnyčios dalyje) arba koplyčioje, tinkamoje asmeninei maldai ir tikinčiųjų adoravimui turi būti įrengtas nejudamas ir tvirtas tabernakulis, kuris, kad būtų galima išvengti išniekinimo pavojaus, turi būti užrakinamas. Kunigas, kuris rūpinasi bažnyčia ar koplyčia, privalo patikimai saugoti tabernakulio, kuriame laikoma Švenčiausioji Eucharistija, raktą.

759. Niekam nevalia, laužant teisės nuostatus, pasiimti Švenčiausiąją Eucharistiją į namus ar kitą vietą. Be to, neišleistina iš akių tai, kad eucharistinių pavidalų pavogimas ar pasilaikymas turint šventvagišką tikslą arba konsekruotų pavidalų išmetimas yra sunkus nusikaltimas. Šiam atvejui priskirtinas kiekvienas veiksmas, kuriuo šventieji pavidalai išniekinami savanoriškai ir rimtai. Todėl numatytas bausmės užsitraukia kiekvienas, kuris elgiasi priešingai minėtiems nuostatom, pavyzdžiui, kai šventuosius pavidalus meta į sakrariumą ar netinkamą vietą arba ant žemės. Be to, visiems neužmirština, kad, užbaigus šventąją Komuniją dalyti per Mišias, būtina laikytis Romos Mišiolo potvarkių, pirmiausia to, kad likusį Kristaus Kraują iki galo ir iš karto turi suvartoti kunigas arba, laikantis nuostatų, kitas tarnautojas, o likusios konsekruotos Ostijos turi būti suvartotos kunigo prie altoriaus arba nuneštos į Eucharistijai laikyti skirtą vietą.

760. Šventose vietose, kur saugomas Švenčiausiasis Sakramentas, visada turi būti asmuo, kuris rūpintųsi saugumu ir tvarka. Jei tik įmanoma, turėtų būti kunigas, kuris bent du kartus per mėnesį čia švęstų šv. Mišias. Bažnyčios ar koplyčios vieta, kur tabernakulyje laikomas Švenčiausiasis Sakramentas, turi tikti privačiai maldai, kad tikintieji nesiliautų vaisingai garbinę Viešpatį Eucharistijoje asmenine maldai.

761. Eucharistijos buvimas parodomas tabernakulio uždangalu ar kitomis kompetentingos vadovybės nustatytomis priemonėmis. Prieš tabernakulį, kuriame saugoma Eucharistija, sekant senu papročiu, kaip Viešpačiui teikiamos pagarbos ženklas, visą laiką turi degti speciali lempelė.

762. Rekomenduojama kiekvienoje bažnyčioje sudaryti galimybę tikintiesiems aplankyti Eucharistiją. Bent po keletą valandų iš ryto ir vakare bažnyčios turėtų būti atidarytos, kad tikintieji lengvai galėtų, tai, ką jie pergyveno bendruomeninėje šv. Mišių aukoje, pratęsti ir asmeninėje ramybėje prieš tabernakulyje esantį Kristų.

Šventieji indai

763. Šventieji indai Viešpaties Kūnui ir Kraujui laikyti turi būti gaminami griežtai laikantis tradicijos ir liturginių knygų nuostatų. Griežtai reikalaujama, kad tos medžiagos, iš kurių gaminami šventieji indai būtų tikrai taurios, idant jų naudojimu būtų parodoma pagarba Viešpačiui bei išvengiama bet kurio pavojaus tarp tikinčiųjų susilpninti mokymą apie realų Kristaus buvimą eucharistiniuose pavidaluose. Todėl atmetinos visos praktikos švenčiant Mišias naudoti įprastinius, prastos kokybės, meninės vertės stokojančius indus, paprastas pintines ar indus iš stiklo, molio ir kitų lengvai dūžtančių medžiagų. Tas pat pasakytina apie metalus ir kitas medžiagas, kurios greitai genda.

764. Šventuosius indus prieš jų naudojimą, atlikdamas liturginėse knygose nustatytas apeigas, turi palaiminti kunigas. Pageidautina, kad tai padarytų vyskupas, kuris įvertintų, ar indai tinkami naudoti tam, kam skirti.

765. Bažnyčių klebonai ir rektoriai privalo rūpintis, kad altoriaus užtiesalai, ypač tie, ant kurių dedami šventieji pavidalai, visada būtų švarūs ir, laikantis tradicinio papročio, dažnai plaunami. Pageidautina, kad vanduo, kuris po pirmojo plovimo rankomis atlieka, būtų išpilamas į Bažnyčios sakrariumą arba tinkamoje vietoje ant žemės. Tada toliau plaunama įprastiniu būdu.

Švenčiausiojo Sakramento išstatymas adoracijai.

766. Kristaus buvimas Švenčiausiame Sakramente išplaukia iš šv. Mišių, todėl malda prieš šiame Sakramente esantį Viešpatį tikintieji gali papildyti vienybę su Kristumi, kuri yra pasiekama priimant šv. Komuniją. Adoracija pratęsia Velykinės paslapties minėjimą, kuriame prisikėlęs Viešpats duoda savo Kūno nariams gyvybę taip, kad jie gali pagilinti savo tikėjimą, viltį ir meilę ir tapti auka, įgalinančia juos dalyvauti Bažnyčios ir pasaulio užtarime pas Kristų.

767. Švenčiausiąjį Sakramentą garbinimui galima išstatyti visose bažnyčiose ir koplyčiose, kurios turi leidimą jį laikyti. Išstatymas gali būti atliekamas komuninėje arba monstrancijoje ir yra labai rekomenduojamas. Švenčiausiojo Sakramento niekuomet, net trumpam, nevalia išstatyti be pakankamos priežiūros. Todėl nustatytu laiku bent pakaitomis turėtų būti keletas krikščionių.

768. Švenčiausiojo Sakramento išstatymas po Mišių, turint tikslą tikrai palaiminti tikinčiuosius, yra draudžiamas, todėl išstatymą tvarkant, reikia stropiai vengti visko, kas

koku nors būdu galėtų temdyti Kristaus troškimą, kad šv. Eucharistija visų pirma mums būtų maistas, vaistas ir parama. Trumpalaikiai Švenčiausiojo Sakramento išstatymai tvarkomi taip, kad, prieš laiminant Švenčiausiuoju, būtų, kai tikslinga, skiriama laiko Dievo Žodžio skaitymams, giesmėms, maldoms ir meldimuisi kuri laiką tyloje.

769. Esant išstatytam Švenčiausiajam Sakramentui, toje pačioje bažnyčios patalpoje tuo pačiu metu draudžiama aukoti šv. Mišias.

770. Ordinariniai Švenčiausiojo Sakramento išstatymo ir palaiminimo teikėjai yra kunigai ir diakonai. Tačiau, jeigu nėra išstatymo vadovavimui skirtų ordinarinių ministrantų, vietos vyskupas gali leisti, kad išstatymą vestų akolito skyrimus turintis asmuo, ekstraordinarinis šv. Komunijos teikėjas ar kitas tam paruoštas pasaulietis. Tačiau jis neturi teisės teikti palaiminimą Švenčiausiuoju Sakramentu, o tik vadovauja pamaldoms.

771. Trokštant parodyti Švenčiausiojo Sakramento garbinimo ir Mišių aukos vienybę, iškilmingas ir užtrunkantis ilgesnį laiką Švenčiausiojo Sakramento išstatymas turi būti atliekamas iškart po Mišių, kurių metu pakonsekruojama garbinimui išstatomoji Ostija.

772. Prie monstrancijoje išstatyto Švenčiausiojo Sakramento uždegamos keturios arba šešios žvakės, taip pat ir smilkoma. Jeigu Švenčiausiasis Sakramentas išstatomas komuninėje, uždegamos bent dvi žvakės, o smilkymas neprivalomas. Prieš Švenčiausiąjį Sakramentą, laikomą tabernakulyje arba išstatytą viešai adoracijai, priklaupama vienu keliu.

773. Trumpalaikiam išstatymui komuninė arba monstrancija yra statoma ant korporalo. Įprastai yra išstatoma ant drobule užtiesto altoriaus taip, kad Švenčiausiasis Sakramentas būtų gerai matomas, ir tikintieji galėtų maldingai adoruoti Viešpatį. Jei išstatymas monstrancijoje trunka ilgesnį laiką, galima naudoti sostą, pastatytą iškilnesnėje vietoje; tačiau reikia žiūrėti, kad jis nebūtų pernelyg aukštai ir toli.

774. Išstatymas neturi būti pernelyg trumpas, todėl prieš laiminant Švenčiausiuoju Sakramentu, dera skirti laiko Dievo žodžio skaitymams, trumpai homilijai, giesmėms, maldoms ir adoracijai tyloje. Pažymėtina tai, kad prie išstatyto Švenčiausiojo Sakramento tinka giedoti eucharistines giesmes, skaityti Dievo Žodį ir maldas, kurios padeda tikintiesiems vis labiau įsigilinti į šį nuostabų adoruojamą slėpinį.

775. Adoracijos pabaigoje giedamas himnas arba viena iš Apeigyne pateikiamų maldų. Išstatymas baigiamas palaiminimu su Švenčiausiuoju Sakramentu, kuris atliekamas Apeigyno nustatyta tvarka. Tuo metu Švenčiausiąjį Sakramentą, jeigu jis buvo išstatytas monstrancijoje, kunigas ar diakonas atsiklaupęs pasmilkko ir intonuoja eucharistinį himną. Po palaiminimo Švenčiausiasis Sakramentas su monstrancija arba išimtas iš jos padedamas į tabernakulį.

776. Iškilmingas metinis Švenčiausiojo Sakramento išstatymas bažnyčiose, kuriose Eucharistija yra laikoma pastoviai, gali būti atliekamas tam tikrą ilgesnį laiką, nors ir su pertraukomis. Tačiau griežtai rekomenduojama, kad šis išstatymas, net ir nesitęsiantis, būtų atliekamas tinkamu laiku, kad vietos bendruomenė galėtų gausiau susirinkti gilesniam Eucharistinės paslapties apmąstymui. Iškilmingas Švenčiausiojo Sakramento išstatymas turėtų būti atliekamas tik tada, jei yra susirinkę pakankamai (ne mažiau nei dešimt) žmonių ir yra giedotojų.

777. Ilgalaikis Švenčiausiojo Sakramento išstatymas gali būti daromas tose bažnyčiose, į kurias gausiau sueina tikinčiųjų, iškilus kokiam nors svarbiam ir bendram reikalui ar vietos vyskupui įsakius specialius maldavimus. Tokio išstatymo metu, kai nėra pakankamai garbintojų, galima iš anksto nustatytais ir paskelbtomis valandomis, tačiau ne daugiau kaip du kartus dienoje, Švenčiausiąjį Sakramentą uždaryti į tabernakulį. Šio išstatymo metu galimas paprastesnis uždarymas (be giedojimo), o paskui vėl išstatymas garbinimui.

Eucharistinė procesija

778. Tai eucharistinio kulto forma, kuria yra viešai liudijama pagarba Švenčiausiajam Sakramentui. Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmės procesija ypatingai mums pateikia krikščionių tikėjimo liudijimą.

779. Iškilmingų eucharistinių procesijų organizatoriai turi užtikrinti eucharistinių procesijų liturginę ir viešą tvarką bei išorinį grožį, kad jos būtų daromos oriai ir nenukentėtų Švenčiausiajam Sakramentui derama pagarba. Giedojimas ir maldos turi būti taip parenkamos, kad galėtų atsiskleisti visų tikėjimas į Kristų ir būtų pagarbinamas tik Dievas. Pageidautina, kad būtų giedamos daugeliui žinomos giesmės arba procesijos dalyviams būtų parūpinti giesmių tekstai.

780. Kristaus Kūno ir Kraujo iškilmės procesija gali būti atliekama einant iš vienos bažnyčios į kitą. Jeigu nėra tokios galimybės, tai grįžtama į tą pačią bažnyčią iš kurios išeinama. Eucharistinę procesiją privalu pradėti po šv. Mišių, kuriose buvo konsekruota šv. Ostija procesijai. Jei dėl rimtos priežasties procesija yra organizuojama prieš šv. Mišias, tai prieš ją reikia atlikti Švenčiausiojo Sakramento išstatymą ilgesnei viešai adoracijai.

781. Bendrieji liturginiai potvarkiai nereglamentuoja žibintų, smilkalų ir baldakimo, po kuriuo nešamas Švenčiausiasis Sakramentas, o taip pat kitų procesijai iškilmingumą teikiančių detalių panaudojimo tvarkos. Visa tai yra paliekama tvarkyti pagal bendrą liturginę tvarką ir nusistovėjusius vietos papročius. Eucharistinės procesijos visuomet užbaigiamos procesijoje dalyvavusių tikinčiųjų palaiminimu Švenčiausiuoju Sakramentu.

LIGONIŲ SIELOVADA

782. Liga ir kentėjimas visada buvo sunkiausi išmėginimai žmogaus gyvenime. Sirgdamas žmogus pajunta savo bejėgiškumą, savo ribas ir savo baigtinumą. Liga gali kelti nerimą, pastūmėti užsisklęsti savyje, kartais net prarasti viltį ir maištauti prieš Dievą. Bet ji taip pat gali padėti žmogui subręsti, išvelgti, kas gyvenime neesminga, ir atsigręžti į tai, kas esminga. Labai dažnai liga paskatina ieškoti Dievo ir prie Jo sugrįžti.

783. Pagrindiniai ligonių sielovados tikslai yra skatinti sergančiuosius ir kenčiančiuosius sekti kenčiantį Kristų ir drąsinti juos priimti savo kryžių, padėti tikinčiam žmogui lengviau atskleisti kančios ir ligos prasmę, rūpintis dvasine ir sielovadine ligonių globa, padėti pasirengti ir priimti Ligonių patepimo sakramentą, padėti spręsti sergančio ir kenčiančio žmogaus gyvenimo problemas, padėti atgauti kūno sveikatą ir dvasinę ramybę, skatinti sveikųjų bei gydytojų ir slaugytojų atjautą ir artimo meilę.

784. Sielovadoje besidarbuojantys kunigai, ypač klebonai, raginami palaikyti ryšius su parapijos ribose esančių gydymo ar slaugos įstaigų darbuotojais, tikėjimo šviesoje skatinti juos su meile tarnauti ligoniams, vienišiams, ypač mirštantiesiems.

785. Gydymo įstaigose, kurios turi paskirtą kapelioną, šis savo tarnystę atlieka vadovaudamasis bažnytinės teisės normomis ir sutartimi tarp gydymo įstaigos ir ordinaro paskirto kapeliono, drauge laikydamasis Sinodo nurodytų ligonių sielovados tikslų.

786. Kiekvienoje parapijoje, mininta pasaulinę ligonių dieną (vasario 11 diena), turi būti organizuojamos pamaldos ligoniams.

787. Ypatingas dėmesys skiriamas Ligonių dienai Šiluvos Švč. M. Marijos Gimimo atleidų metu. Parapijų klebonai įpareigojami pakviesti ir pagal galimybes sudaryti sąlygas ligoniams ir negalios paliestiems žmonėms bei juos globojantiems asmenims dalyvauti atlaiduose.

788. Kunigai privalo reguliariai aukoti Šv. Mišias už ligonius, lankyti ligonius, sudarant jiems galimybę atlikti išpažintį ir priimti Šv. Komuniją (pvz., pirmaisiais mėnesio penktadieniais), prieš ligonių dieną atlikti maldų už ligonius noveną, raginti tikinčiuosius, kad sudarytų kunigams sąlygas lankyti ligonius.

789. Ypatingas kunigo dėmesys ir rūpestis turėtų būti skiriamas ligoniams parapijos lankymo metu, akcentuojant Ligonių patepimo sakramento esmę, būtent, kad šios dvasinės pagalbos dėka ligonis gali kantriai pakelti ligą, o taip pat ją nugalėti ir pasveikti.

790. Ligonių patepimo sakramentą galima teikti rimtai sergančiam ligoniui, taip pat prieš operaciją. Senyvo amžiaus žmonės taip pat gali būti patepti, jei itin nusilpsta, net jei ir neserga rimta liga. Ligonių sakramentas gali būti kartojamas, jei ligonis po patepimo pasveiko, tačiau vėl susirgo ar tos pačios ligos metu labai pablogėjo sveikata. Sergantiems vaikams šventą Patepimą galima teikti tada, kai jie suvokia šio sakramento esmę ir naudą. Ligonių sakramentas neteikiamas tiems, kurie užsispyrusiai pasilieka aiškioje rimtoje nuodėmėje.

791. Esant poreikiui, gavus ordinaro leidimą ir laikantis Bažnyčios liturginių nuostatų parapijose galima rengti Vidinio išgydymo pamaldas.

792. Klebonai, kurių parapijose yra senelių namai, slaugos įstaigos teparodo ypatingą sielovadinį dėmesį, jų globotiniams sudarydami sąlygas dalyvauti religiniame gyvenime.

SUŽADĖTINIŲ RENGIMO SANTUOKOS SAKRAMENTUI TVARKA

793. Rengiant sužadėtinius Santuokos sakramentui naudojamosi Kauno arkivyskupijos katechetikos centro rekomenduotomis ir vietos ordinaro aprobuotomis programomis bei metodine medžiaga.

794. Bendra programos trukmė turėtų būti ne mažiau kaip 10 susitikimų, kurie truktų nuo 1,5 iki 2 val.

795. Bent 6 susitikimai turėtų būti skirti katechezei, kuriuose sužadėtiniai atnaujintų ir pagilintų tikėjimo tiesų suvokimą, ir bent 4 susitikimai turėtų vykti Šeimos centre, skirti sužadėtiniams pagilinti apsisprendimą krikščioniškam gyvenimui sakramentinėje santuokoje.

796. Besiruošiantys Santuokos sakramentui jaunuoliai turėtų kreiptis į savo parapijos kleboną ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius.

797. Būtina Santuokos sakramentui besirengiančius sužadėtinius kviesti ir raginti dalyvauti sekmadienio ir privalomų švenčių šv. Mišiose, įtraukiant juos į liturgiją ir taip ugdam sakramentinio gyvenimo bei švenčiančios bendruomenės patirtį.

798. Už sužadėtinių pasiruošimą Santuokos sakramentui pirmiausia yra atsakingas parapijos klebonas. Jis pasirūpina, kad sužadėtiniai dalyvautų pasirengimo Santuokos sakramentui katechetinėje ir Šeimos centro vykdomoje dalyse. Jei dėl tolumo kelio ar kitų priežasčių sužadėtiniai negali nuvykti į katechetinę pasirengimo programos dalį, kunigas ją veda pats arba paveda kitam kunigui ar katechetui, turinčiam tinkamą išsilavinimą. Jei pasiruošimą vykdo katechetas, yra būtinas kunigo bei katecheto bendradarbiavimas.

799. Į kunigą kreipiasi besituokiantieji asmeniškai. Tėvai ir kiti artimi asmenys yra kviečiami tada, kai reikia paliudyti sužadėtinių krikštą ar laisvą stovį.

800. Visi tikintieji turi juridinę pareigą pranešti klebonui ar vietos ordinarui prieš santuokos sudarymą apie jiems žinomas kliūtis, kad būtų galima išvengti santuokos niekinumo su visomis iš to kylančiomis pasekmėmis.

801. Santuokos sakramentui sužadėtinius rengiantis kunigas užpildo priešsantuokinės apklausos anketą su kiekvienu iš sužadėtinių atskirai. Kategoriškai neleistina praktika, kai anketą pildo patys sužadėtiniai. Anketa yra konfidencialus dokumentas, kuriuo, reikalui esant, gali remtis bažnytinis teismas.

802. Klebonas išsiaiškina, ar besikreipiantys santuokos kandidatai yra krikštyti, ar katalikai, ar praktikuojantys, ar sutvirtinti; patikrina, ar nėra susituokę, ar neturi kitų kanoninių kliūčių santuokai. Nurodo, kokius dokumentus turi pateikti, kokias maldas mokėti, kurias tikėjimo tiesas žinoti. Atskirą pokalbį paskiria darnaus sugyvenimo ir santuokinio bendravimo problemoms katalikiškos moralės šviesoje.

803. Paaškęjus, kad yra nedispensuojamų kanoninių kliūčių, klebonas stengiasi besikreipiančius įtikinti, kad atsisakytų savo sumanymo. Jei kliūtys dispensuojamos, taip pat pataria dar apsvarstyti, o jeigu sumanymo tuoktis neatsisako — pasirūpina dispensa.

804. Klebonas privalo besiruošiančius santuokai nuteikti, kad jungtuvių proga vertai priimtų Atgailos ir Eucharistijos sakramentus.

805. Jei vienas ar abu jaunieji nėra priėję nė pirmosios išpažinties ir Komunijos, klebonas pasirūpina pats ar per kitus padėti jiems pasirengti sakramentams.

806. Jei vienas ar abu jaunesni užtenkamai nežino tikėjimo dalykų ir nenori jų mokytis, taip pat nenori eiti nei išpažinties, nei Komunijos, klebonas juos gali tuokti, bent minimaliai supažindinęs su tikėjimu ir krikščioniška šeimos morale.

807. Jei vienas ar abu besituokiantys katalikai nėra priėmę Sutvirtinimo sakramento ir yra tam galimybė, labai patariama dar prieš jungtuves jį priimti, tačiau negalima prievarta priversti arba nelaiminti tokių asmenų santuokos. To laikomasi ir dėl sutuoktinių, kurie nėra priešjungtuvinės Išpažinties ir Komunijos.

808. Kai vienas iš jaunavedžių nekrikštytas, bet nori Krikšto, tinkamai parengtą, klebonas jį pakrikštija. Neparengto krikštyti pagal nuorodas negalima. Jei vienas asmuo nekrikštytas ir nenori priimti krikšto, klebonas turi pasirūpinti dispensa nuo skirtingo kulto kliūties.

Ordinaro leidimas laiminti santuokas

809. Išskyrus būtiną reikalą, klebonas be ordinaro leidimo negali laiminti šių asmenų santuokos:

809.1. klajoklių, t. y. neturinčių pastovios ar bent laikinos gyvenamos vietos;

809.2. negalinčių susituokti civiliai;

809.3. turinčių natūralių pareigų ankstesniam partneriui ar vaikams (pvz. iš civilinės santuokos ar viešai žinomo konkubinato); Vietos ordinaras turi teisę ir pareigą uždrausti religinę santuoką tam asmeniui, kuris atsisako vykdyti savo įsipareigojimus - prievoles ankstesnės santuokos atžvilgiu;

809.4. viešas atsižadėjusių katalikų tikėjimo;

809.5. žinomai užsitraukusio interdiktą ar ekskomuniką;

809.6. nepilnamečio, nežinant ar pagrįstai nesutinkant tėvams.

Prašymai dispensai nuo santuokinių kliūčių

810. Dispensavimas – tai atleidimas nuo bažnytinių įstatymų (tų įstatymų nepanaikinant) ir įpareigojimų konkrečiu atveju, kuri gali nustatyti kompetentinga valdžia.

811. Dispensos jaunavedžiams prašo savosios arba jungtuvėms pasirinktos bažnyčios klebonas, nurodydamas ir priežastis, dėl kurių prašoma dispensuoti.

812. Kai būtina išlaikyti išpažinties paslaptį, prašyme rašomas tik nuodėmklausio adresas, o vietoj dispensos gavėjo pavardės rašomi inicialai, o tekste negali būti jokių užuominų, iš kurių galima būtų atpažinti asmens. Rašte su prašymu dėl dispensos suteikimo išorinėje srityje turi būti parapijos ar klebono, rašančio prašymą adresas, dispensos gavėjo asmeniniai duomenys ir adresas, konkrečiai įvardinta ir smulkiai apibūdinta kliūtis, atitinkami motyvai ir aplinkybės, kurios leistų geriau įvertinti esamą padėtį, taip pat ir sviri dispensos priežastis. Prašymas turi būti surašytas taip, kad ordinaras be papildomo tyrimo susidarytų nuomonę apie esamą situaciją.

813. Prieš gaunant dispensą, negalima nustatyti tikslios sutuoktinių datos.

Leidimas laiminti santuoką kitoje parapijoje

814. Pagal Lietuvos Vyskupų Konferencijos nutarimą, jungtuvės laiminamos savo parapijoje, kur bent vienas iš besituokiančiųjų turi pastovią ar laikiną gyvenamąją vietą.

815. Ypatingai atvejais savo ordinaro ar klebono leidimu gali būti laiminama ir kitoje parapijoje ar vyskupijoje. Šis leidimas turi būti pateiktas raštu.

816. Savasis klebonas išrašo leidimą tuoktis kitoje parapijoje tik rūpestingai ištyręs jaunųjų laisvą stovį ir kitų kanoninių kliūčių nebuvimą.

Santuokos apeigos

817. Siekiant parodyti Santuokos sakramento ir Velykų slėpinio ryšį, pageidautina, kad santuoka būtų švenčiama per Eucharistijos šventimą. Tačiau jei nėra galimybės, kad bent jaunieji ir jų artimieji, pačiose jungtuvių apeigose priimtų Komuniją. Pageidautina, kad kartu su besituokiančiųjų šeimomis bei draugais šiame šventime dalyvautų visa parapijos bendruomenė.

818. Santuokinio ryšio galiojimui, pagal Bažnyčios įstatymus būtinas kvalifikuoto liudininko buvimas, kuriuo išreiškiama santuokinės sąjungos viešoji bei socialinė reikšmė Bažnyčiai ir visai visuomenei.

819. Santuokos sakramento apeigos atliekamos pagal santuokos apeigyno nuorodas, vengiant viso, kas būtų priešinga krikščioniškam santuokos supratimui.

820. Kad santuoka būtų galiojanti privaloma, kad jungtuvių apeigų metu būtų aiškiai pareikštas santuokinis sutikimas kvalifikuoto liudininko ir dviejų paprastų liudininkų akivaizdoje.

Atžyma apie santuoką parapijos knygoje

821. Vietos klebonas ar einantis jo pareigas, nors ir pats nelaimino santuokos, turi atžymėti jungtuvių knygoje tuokėjo ir liudininkų vardus ir pavardes, jungtuvių vietą ir datą. Jei santuoka sudaryta su dispensa nuo kanoniškos santuokos formos, tai vietos ordinaras pasirūpina, kad santuokos sudarymas ir duota dispensa būtų įrašyta kurijos jungtuvių knygoje, bei katalikiškos šalies, kur buvo atliktas priešsantuokinis tyrimas jungtuvių knygoje.

822. Jei santuoką reikia juridškai pataisyti arba ji buvo paskelbta negaliojančia arba teisiškai panaikinta prieš vieno iš sutuoktinių mirtį, apie tai reikia informuoti jungtuvių sudarymo vietos kleboną, kad būtų atžymėta jungtuvių ir krikštų knygoje.

823. Taip pat kiekviena santuoka turi būti atžymėta ir krikštų knygoje. Todėl parapijos, kur buvo palaiminta santuoka, klebonas turi apie jo parapijoje įvykusią santuoką informuoti asmenų, sudariusių santuoką krikšto vietų klebonus. Jeigu įvyko mišri santuoka, tai klebonas informuoja ir nekatalikiškos šalies ganytoją, kad būtų užfiksuota įvykusi santuoka, pagal tos bažnyčios ar religinės bendruomenės nuostatus.

Mišrios santuokos

824. Be aiškaus kompetentingos valdžios leidimo draudžiama sudaryti santuoką, kai viena šalis yra katalikas, t.y. krikštytas Katalikų Bažnyčioje ar po gauto kitoje krikščionių bendruomenėje Krikšto priimtas į Katalikų Bažnyčią ir iš jos oficialiai nepasitraukęs, o kita šalis yra krikštytas ne katalikas.

825. Esant pagrįstai priežasčiai, tokią santuoką gali leisti sudaryti vietos ordinaras. Leidimas yra duodamas kai įvykdomos šios sąlygos:

825.1. katalikiškoji šalis pasižada laikytis savo tikėjimo, vengti pavojaus prarasti tikėjimą ir pasitraukti iš Katalikų Bažnyčios, taip pat rūpintis krikštyti vaikus Katalikų Bažnyčioje ir juos auklėti katalikiškai;

825.2. su šiuo katalikiškosios pusės pažadu ir įsipareigojimu yra supažindinta nekatalikiškoji šalis;

825.3. abi šalys yra supažindintos su santuokos tikslais bei esminėmis savybėmis ir jų neneigia.

826. Santuokos sakramento kartojimas kitoje Bažnyčioje, atnaujinant santuokinį sutikimą yra draudžiamas. Dėl civilinių padarinių leidžiamas tik santuokos pakartojimas civilinės valdžios institucijose.

Santuokų sukaktys ir jubiliejai

827. Dvasininkai teparagina tikinčiuosius kiekvienų sutuoktuvių metinių proga drauge su vaikais dalyvauti už juos švenčiamoje Eucharistijoje, kartu priimdami šv. Komuniją, o jubiliejines santuokos sukaktis švęsti Bažnyčioje, laikantis liturginių reikalavimų.

LAIDOJIMO APEIGOS IR ŠVENTOS VIETOS

Bažnytinis laidojimas

828. Laidotuvėmis, švenčiamomis pagal liturgines nuorodas, Bažnyčia maldauja dvasinės pagalbos mirusiesiems ir pagerbia jų kūnus, drauge teikdama gyviesiems vilties paguodą. Bažnyčia primygtinai pataria išlaikyti pamaldų paprotį laidoti mirusiųjų kūnus, tačiau nedraudžia kremavimo, jeigu jis nėra pasirenkamas dėl katalikiškajai doktrinai priešingų motyvų (egzotiškų rytų kultų ar kitų religinių papročių laikymosi).

829. Laidojimo apeigos atliekamos pagal laidotuvių apeigyną ir vadovaujantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos instrukcija.

830. Bet kurio mirusio tikinčiojo laidotuvių apeigos turi būti atliekamos savo parapijos bažnyčioje. Tačiau, jei yra pareikšta kitokia mirusiojo valia ar artimųjų pagrįstas noras, galima, informavus mirusiojo parapijos kleboną, pasirinkti ir kitą bažnyčią, jei tam pritaria pasirinktosios bažnyčios administratorius.

831. Išskyrus liturginės tarnystės ar Šventimų išskirtinumus bei liturginiais nuostatais numatytą pagarbą civilinės valdžios atstovams, tiek laidotuvių apeigose, tiek jų ceremonijoje tenebūna jokio asmenų ar luomų išskyrimo.

832. Bažnytinės laidotuvės turi būti teikiamos tik tiems mirusiesiems, kurie buvo Bažnyčios tikintieji. Laidoti su bažnytinėmis apeigomis negalima tų asmenų, kurie būdami gyvi reiškė viešą priešiskumą Bažnyčiai ir iki mirties neparodė jokio atgailos ženklų, viešai žinomų apstatų (atsisakusių katalikų tikėjimo), eretikų (prieštaravusių Bažnyčios doktrinai), schizmatikų, pasirinkusių kūno kremavimą dėl krikščioniškajam tikėjimui priešingų motyvų, kitų viešų nusidėjėlių, kurių neįmanoma laidoti, nesukėlus viešo tikinčiųjų papiktinimo.

833. Jei asmuo nelaidojamas bažnytiškai, jam turi būti atsakytos ir laidotuvių šv. Mišios.

834. Esant bet kokiai abejonei dėl asmens laidotuvių su bažnytinėmis apeigomis, klebonas turi atsiklausti vyskupo Ordinaro, kurio sprendimo privalo laikytis tiek jis, tiek bet kuris kitas kunigas.

Kapinės ir apeigos jose

835. Laidotuvių apeigas, gali atlikti kunigas, diakonas, o ypatingais atvejais, nesant nei kunigo, nei diakono, suderinus su kurija, gali laidoti ir pasaulietis. Pasaulietis atlieka apeigas pagal Laidotuvių apeigyno pirmąjį laidojimo būdą tiek mirusiojo namuose, tiek kapinėse.

836. Laidojimo apeigų metu kunigas ar diakonas dėvi sutaną, kamžą, stulą ir biretą. Laidotuvių procesija pradeda prie kapų vartų ir atliekamos apeigos bei maldos iš laidotuvių apeigyno pasirinktinai Pirmojo ar Antrojo laidojimo būdų.

837. Vėlinių dieną kapuose tinka organizuoti gedulinę procesiją už mirusius, naudojant geduliniame mišiole nurodytas formules.

Kunigų dalyvavimas laidotuvėse

838. Kunigai, dalyvaujantys pamaldose ir laidotuvėse, dėvi sutaną, kamžą ir biretą, celebruojantys šv. Mišias – alba, stulą ir arnotą.

LITURGINIS GIEDOJIMAS IR BAŽNYTINĖ MUZIKA

839. Stipriausia maldos galybės ir visų tikinčiųjų aktyvaus dalyvavimo liturginiame šventime išraiška yra bendras visų tikinčiųjų giedojimas. Jis brangintinas ir puoselėtinas pagal Liturgijos nuostatus. Tinkama katecheze ir pratybomis prieš šv. Mišias reikėtų žmones palaipsniui pratinti kuo aktyviau prisijungti prie bendruomeninio giedojimo liturginio susirinkimo metu. Bendruomeniškai giedoti patariama pradėti nuo atsakymų į kunigo giedamus tekstus bei aklamacijas, taip pat įžangos, psalmės ir komunijos priegiesmių, atsakymų visuotinėje maldoje, Tėve mūsų maldos, vėliau galima prisijungti ir prie sudėtingesnių, daugiabalsių giesmių. Naudinga, kad kunigas ir bet kurio laipsnio patarnautojas giedotų drauge su visais susirinkusiais.

840. Liturginiai veiksmai priklauso visai Bažnyčiai ir pavienius jos narius paliečia įvairiai - pagal jų luomą, pareigas, aktyvaus dalyvavimo laipsnį. Ypatinę vietą ir funkciją tarp liturginio susirinkimo dalyvių užima vargonininkas, kantorius ir bažnytinio choro

vadovas. Kad pagarbiai ir tobulai būtų galima atlikti minėtas tarnystes, jas atliekantys asmenys turi būti praktikuojantys katalikai, turėti atitinkamą muzikinį išsilavinimą bei kvalifikaciją ir išmanyti liturgiją.

841. Daugumoje bažnyčių vargonai yra gana toli nuo presbiterijos, todėl grojančiam vargonininkui vienam gali būti sunku vienu metu groti ir vadovauti bendruomeniniam giedojimui. Jam galėtų talkinti kantorius, kuris suburtų giesmininkų grupę, intonuotų reikiamą tonaciją giesmių pradžiose, giedotų psalmę ir posmelį prieš Evangeliją. Jei parapijoje yra didesnė choristų grupė, jai vadovauti turėtų atitinkamą kvalifikaciją turintis choro vadovas.

842. Choro vadovas, parinkdamas repertuarą chorui ar bendruomenei, turi atsižvelgti į sugebėjimus tų, kurie jį giedos. Ypač reiktų atkreipti dėmesį į tai, jog nebūtų per daug sunkios atlikti šv. Mišių metu giedamos giesmės. Taip pat nepatariama sudaryti repertuarą taip, kad visus kintamuosius ir nekintamuosius šv. Mišių giedojimus atliktų vien choras, o bendruomenė būtų visiškai išskirta iš giedojimo.

843. Tam tikros sakramentų ir sakramentalijų, parapijos bendruomenės gyvenime turinčių ypatingą reikšmę, šventimo dalys, vadovaujantis Apeigynų nuostatomis, kiek įmanoma turėtų būti atliekamos giedotinai. Bet reikia atkreipti dėmesį į tai, kad iškilmingumo dėlei apeigose nebūtų giedama tai, kas yra netinkama Dievo kultui.

844. Yra nemažai giedamų liaudiškojo pamaldumo formų, kaip Graudūs verksmai, Kalvarijos kalnai, Rarotos, Kryžiaus keliai, Gegužinės ir Birželinės pamaldos, Marijos valandos, Jėzaus Vardo rožančius, giedojimas šermenyse ir pan, bei senovinių lietuviškų giesmių, kuriose išlikusi didžiulė tiek religinė, tiek ir muzikinė vertė. Giedamos liaudiškojo pamaldumo formos ir toliau turėtų būti įtraukiamos į giedojimo praktiką, tačiau joms tebūna parinktas ne šv. Mišių ar kitų sakramentų liturginio šventimo metas.

845. Liaudiškasis lietuviškų tradicinių giesmių giedojimas yra svarbi kultūrinio ir religinio identiteto sudedamoji dalis. Todėl jis tebūna sumaniai puoselėjamas, kad per pamaldas bei apeigas ir per pačius liturginius veiksmus, laikantis rubrikų nuostatų ir nurodymų, galėtų skambėti tikinčiųjų balsai.

846. Švenčiant Liturgiją, šalia giesmių gimtąja kalba galėtų būti giedami ir kūriniai lotynų kalba. Ypač svarbią vietą čia reiktų skirti grigališkajam choralui, kuris tradicinei Romos liturgijai yra labai savas. Esant galimybei, derėtų visą bendruomenę mokyti giedoti lotyniškų ar grigališkojo choralo giesmių (pastarąsias galima giedoti verstais į lietuvių kalbą ir Vyskupų Konferencijos aprobuotais tekstais). Jeigu yra poreikis, bent kartą per mėnesį visas šv. Mišių dalis galima būtų giedoti lotynų kalba. Reikia nepamiršti, kad gražus giedojimas visada puošia liturgiją, todėl jai vadovaujantis kunigas neturėtų vengti giedojimo per šv. Mišias.

847. Svarbu nepamiršti, kad ne visos sukurtos giesmės tinka liturgijos šventimui. Giedamos giesmės turi atspindėti Šv. Mišių eigos dalį, taip pat turi atitikti liturginių metų laikotarpio ar liturginės dienos turinį. Renkantis giesmes iš tradicinio, anksčiau sukurto repertuaro, reikia atkreipti dėmesį į tai, ar jos atitinka atnaujintos liturgijos reikalavimus.

Tradicinę vertę išlaikiusios giesmės taip pat gali būti atliekamos ne šv. Mišių, Dievo žodžio, kitų sakramentų šventimo metu.

848. Už giedojimo tvarką Liturgijos metu yra atsakingas parapijos klebonas arba bažnyčios rektorius, todėl vargonininkas liturginį repertuarą ruošia, aptardamas su juo.

849. Dievo garbinimo kultui leidžiama naudoti įvairius instrumentus, jei tik jie derinasi su šventovės kilnumu ir tikrai kelia tikinčiųjų dvasią. Tačiau labiausiai vertinami vamzdiniai vargonai, kaip tradicinis muzikos instrumentas, kurio balsas liturginiam šventimui gali suteikti nuostabaus žavumo ir pakelti mintis į Dievą bei į aukštesnius dalykus.

850. Bažnytinė muzika, kuri savo trukme netelpa liturgijos šventimo rėmuose, gali būti atliekama bažnyčiose koncertų metu, tačiau bažnyčiose nedera atlikti muzikos, kuri yra kilusi ne iš religinio įkvėpimo.

851. Organizatoriai, rengdami koncertus bažnyčiose, privalo laikytis nuostatų, išdėstytų Lietuvos Vyskupų Konferencijos Instrukcijoje dėl koncertų ir kitų renginių bažnyčiose bei koplyčiose šalia liturginių apeigų.

NEĮGALIŪJŲ RENGIMAS SAKRAMENTAMS

852. Rengiant neįgalius vaikus susitaikymo, Eucharistijos ir sutvirtinimo sakramentams, galioja bendros sakramentams rengimo nuorodos, tik reikėtų atkreipti dėmesį į kai kuriuos neįgaliųjų vaikų išskirtinumus.

853. Krikšto sakramentą priėmę neįgalūs vaikai, turintys proto ar kūno negalias, kurie pajėgūs suprasti skirtumą tarp paprastos duonos ir Švč. Sakramento bei sugeba parodyti deramą pagarbą Švč. Sakramentui.

854. Jei vaikai nepajėgūs visai suprasti, tačiau jų tėvai ar globėjai pageidauja, kad vaikas galėtų priimti sakramentus, jiems leisti kartu su tėvais arba globėjais juos priimti (atsakomybę prisiima tėvai arba globėjai).

855. Siūloma labiau atkreipti dėmesį į vaiko brandą, tėvų pageidavimą nei į jo metus.

856. Rengiant neįgaliuosius sakramentams naudojamosi Kauno arkivyskupijos katechetikos centro rekomenduotomis ir vietos ordinaro aprobuotomis programomis ir metodine medžiaga.

857. Katechizacijos programa turi būti pritaikyta, atsižvelgiant į atskiras negalias (kurtumą, aklumą, ar kitą protinę ar fizinę negalią).

JAUNIMO SIELOVADA

858. Bažnyčia rūpinasi jaunimo sielovada sakydama, kad Bažnyčia turi daug ką pasakyti jaunimui, jaunimas – Bažnyčiai. Abipusis dialogas, turintis vyksti nuoširdumo, atvirumo ir drąsos atmosferoje, palengvins kartų susitikimą ir mainus, o Bažnyčiai ir visuomenei tai bus turtingumo ir jaunystės šaltinis. Ji yra pasiūsta visiems žmonėms skelbti Gerąją Naujieną, tačiau ypatingą dėmesį nori teikti jaunimui, nes jaunimas yra Bažnyčios Viltis. Jaunuoliai nepaprastai įtakingi šiandieninei visuomenei, todėl Bažnyčia mato savo kelią į

ateitį jaunime, ji išvelgia juose savo pačios atspindį ir savo pašaukimą į palaimintą jaunatviškumą, kuriuo ji nuolat džiaugiasi, kaip Jėzaus Dvasios rezultatu.

859. Jaunimo sielovada Kauno arkivyskupijoje yra jaunų žmonių palydėjimas susitikimui su Jėzumi Kristumi. Tai yra dvasinis vadovavimas jauniems žmonėms, siekiant jų asmeninio ryšio su Kristumi, kur Bažnyčios bendruomenė padeda jaunuoliams apsispręsti tikėti palydint juos krikščioniško gyvenimo keliu.

860. Todėl jaunimo sielovados uždaviniai yra: ugdyti jaunuose žmonėse brandų tikėjimą, įjungti juos į gyvą bendruomenę su Bažnyčia, padėti pasirinkti vietą ir užduotį Bažnyčioje bei pasaulyje ir parengti jaunimą apaštalavimui.

861. Pagrindinis vaidmuo jaunimo sielovadoje tenka jaunų žmonių evangelizacijai. Ji pasireiškia švenčiant liturgiją, skelbiant Gerąją Naujieną, tarnaujant jauniems žmonėms būtinausiose jų gyvenimo reikmėse, bei ugdant jaunų žmonių krikščionišką bendruomenę.

862. Jaunimo sielovada yra neatsiejama bendrosios sielovados dalis. Tuo pačiu jaunimo sielovada yra suprantama kaip specialioji bažnyčios sielovada, kuri vykdoma atsižvelgiant į jaunimo situaciją, visuomenines tendencijas ir jaunimo poreikius vietos bendruomenėje, skaitant laiko ženklus.

863. Jaunimo sielovada aprėpia platų Bažnyčios veiklos, skirtos jaunimui, lauką: parapijinę katechezę, tikybos pamokas mokykloje, studentų sielovadą aukštosiose mokymo įstaigose, jaunimo veiklą parapijose, dekanatuose ir arkivyskupijoje, tai pat katalikiškose organizacijose bei katalikiškų judėjimų, vienuolių ir kitų, su Bažnyčia susijusių, organizacijų ir institucijų iniciatyvas.

864. Jaunimo sielovada apima ne tik katechezę parapijoje, mokykloje, aukštosiose ir aukštesniosiose mokymo įstaigose, bet ir jaunimo veiklą kuri pagrįsta paties jaunimo iniciatyva, savanorišku dalyvavimu ir yra orientuota į jaunimo laisvalaikį.

865. Jaunimo sielovada yra skirta: 12 – 15 m. paaugliams, 16 – 20 m. jaunuoliams ir 21 – 30 m. jauniems suaugusiems. Vykdamas jaunimo sielovadą svarbu atsižvelgti į skirtingo amžiaus grupes, nes jų branda ir poreikiai ženkliai skiriasi.

Jaunimo sielovados vykdymo lygmenys, veiklos formos ir tikslai

866. Kauno arkivyskupijoje bendroji jaunimo sielovada vykdoma parapijose, o taip pat dekanatų bei arkivyskupijos lygmenyse. Dekanato ir arkivyskupijos institucijos, remdamosi subsidiarumo principu, atlieka tokį jaunimo sielovados darbą, kurio atskira parapija nepajėgtų atlikti ir kuris padėtų sustiprėti parapijų bendruomenių veiklai. Taip pat svarbų vaidmenį jaunimo sielovadoje atlieka kiti visoje Lietuvoje veikiančios bažnytiniai judėjimai ir katalikiškos jaunimo organizacijos.

Parapijų lygmuo

867. Pagrindinė jaunimo sielovados vykdymo vieta – parapijos bendruomenė. Joje jaunimo sielovada yra tik tada, jei joje pastoviai veikia bent viena jaunimo grupė, kurioje jauni žmonės gali drauge ugdyti savo tikėjimą, dalyvauti bendruomenės gyvenime ir

mokyti apaštalauti. Todėl ši veikla turi turėti atsakingą asmenį, vietą ir reguliarių susitikimo laiką. Didesnėse parapijose turėtų veikti daugiau jaunimo grupių. Šios grupės turi būti atviros visam parapijos jaunimui ir jaunimui už jos ribų.

868. Parapijos bendruomenė turi teikti jauniems žmonėms galimybę per Krikšto, Atgailos, Eucharistijos ir Sutvirtinimo Sakramentus įsilieti į tikinčiųjų bendruomenę ir dalyvauti jos gyvenime. Todėl pasirengimo pirmajai Komunijai, o ypač Sutvirtinimo Sakramentui metu, svarbu pristatyti jauniems žmonėms (ir jų tėvams) parapijos jaunimo grupių veiklą ir paraginti juos įsitraukti.

869. Dievo Žodžio skelbimas ir dalyvavimas sakramentiniame Bažnyčios gyvenime yra esminis jaunimo sielovados aspektas. Parapijoje turi būti sudarytos sąlygos jaunimui giedoti Šv. Mišiose, skaityti skaitinius ir bendruomeninę maldą, patarnauti prie altoriaus, net jei parapijoje nėra poreikio ar galimybių švęsti Šv. Mišias skirtas jaunimui.

870. Būtina sudaryti sąlygas jaunimui parapijos bendruomenėje mokytis liudyti savo tikėjimą apaštalaujant žodžiu ir galeistingumo darbais. Tokia veikla vykdoma bendradarbiaujant su švietimo ir ugdymo įstaigomis, socialinės pagalbos organizacijomis, bei kitomis organizacijomis.

871. Nuolatinę jaunimo sielovados veiklą parapijoje būtina papildyti periodiniais renginiais, kad jaunimo grupė gyvuotų ir į ją galėtų įsijungti naujų žmonių. Rekomenduotina bendrauti su bendraminčiais iš kitų parapijų. Tam tikslui pasitarnauja rekolekcijos, piligriminės kelionės, stovyklos, seminarai, kultūriniai renginiai, sporto varžybos, dalyvavimas dekanato, arkivyskupijos, Lietuvos ir tarptautiniuose renginiuose, atlaidų proga organizuojamuose šventiniuose renginiuose. Parapijos sielovadininkai turi skatinti jaunimą dalyvauti, laiku ir tinkamai informuoti, bei esant reikalui suteikti būtiną paramą.

872. Jaunimo grupė parapijoje turi turėti savo vadovą (toliau – jaunimo vadovas), kuris yra parapijos klebono patvirtintas asmuo. Jo užduotis yra koordinuoti jaunimo veiklą, teikti informaciją, palaikyti grupės gyvastingumą. Jis turi padėti jaunimui organizuoti renginius, bei palaikyti ryšius su asmeniu kuris yra atsakingas už jaunimo sielovadą tame dekanate.

873. Jaunimo veikla parapijoje turi būti savanoriška, savarankiška ir pagrįsta aktyviu dalyvavimu. Todėl jaunimui turi būti sudarytos sąlygos organizuoti renginius savarankiškai, padedant parapijos jaunimo vadovui (-ams).

874. Būtina parapijos jaunimo grupių vadovą ar paties jaunimo atstovą (atstovus) įtraukti į parapijos pastoracinės tarybos sudėtį. Tuo būdu bendruomenė geriau išsigilins ir atsižvelgs į jaunų žmonių situaciją, o šie labiau susipažins su pastoracinės veiklos organizavimu, prisiims daugiau atsakomybės už parapijos misiją, įgis bendrų klausimų svarstymo patirties.

875. Jaunimo veikla parapijoje turi turėti metinį veiklos planą, kuris yra suderintas ir patvirtintas parapijos pastoracinės tarybos. Tai pat būtina registruoti parapijoje vykusių jaunimo renginius.

Dekanato lygmuo

876. Kadangi parapijų galimybės plėtoti jaunimo veiklą yra nevienodos, pagalbiniis vaidmuo tenka dekanatui. Dekanatas turi turėti už jaunimo sielovadą atsakingą asmenį (-is), kurio užduotis - skatinti parapijų jaunimo grupių vadovų ir lyderių bendradarbiavimą, teikti jų veiklai svarbią informaciją, organizuoti renginius viso dekanato jaunimui. (pvz., dekanato jaunimo dienas, rekolekcijas).

877. Už jaunimo sielovadą dekanate atsakingas asmuo, bei parapijų jaunimo veiklos vadovai sudaro dekanato jaunimo sielovados centrą, kuri bent kartą per metus turi organizuoti dekanato parapijų jaunimo vadovų ir atstovų susirinkimą. Jo metu planuojama metinė veikla, suplanuojami bendri renginiai dekanate, aptariama dekanato jaunimo situacija ir aktualijos.

878. Dekanate už jaunimo sielovadą atsakingas asmuo, pasitelkdamas parapijų jaunimo vadovus ir jų bendradarbius, pasitaręs su kitomis dekanato institucijomis (Katechetikos, Šeimos centrais ir Caritas) parengia dekanato jaunimo sielovados metų veiklos planą, kurį suderina su vietos dekanu bei informuoja Kauno arkivyskupijos jaunimo centrą.

879. Dekanato kunigai turi išrinkti kunigą, atsakingą už jaunimo sielovadą dekanate. Jis patvirtinamas Arkivyskupo. Jo užduotis yra kuruoti dekanato jaunimo sielovadą, bendradarbiaujant su dekanato jaunimo centru ir dekanato pastoraciniu centru.

Arkivyskupijos lygmuo

880. Jaunimo sielovados vykdymu visoje vyskupijoje rūpinasi Arkivyskupo paskirtas jaunimo kapelionas. Šią užduotį įgyvendinti jam padeda Kauno arkivyskupijos jaunimo centras (KAJC), kuriame dirba kompetentingi darbuotojai - referentai ir pastoraciniai bendradarbiai – savanoriai.

881. Pagrindiniai KAJC uždaviniai – organizuoti parapijų ir dekanatų jaunimo vadovų ir lyderių tobulinimosi seminarus, konsultuoti juos, organizuoti jaunimo sielovados konferencijas, tai pat renginius visos arkivyskupijos jaunimui, bendradarbiauti su kitų vyskupijų jaunimo centrais, atstovauti katalikiško jaunimo interesus santykiuose su valstybės ar savivaldybių institucijomis.

882. Jaunimo kapelionas priklauso Kauno arkivyskupijos pastoracinei tarybai. Jis yra atsakingas už arkivyskupijos jaunimo sielovados organizavimą ir ryšio su kitomis katalikiškomis organizacijomis bei judėjimais palaikymą derinant kartu su jais bendrą arkivyskupijoje vykdomą jaunimo sielovadą.

Kitos jaunimo sielovados struktūros

883. Kitomis darbo su jaunimu formomis laikytinos katalikiškos organizacijos ir judėjimai, kurie siekia tik jiems būdingų tikslų, veikia pagal patvirtintus įstatus, turi savo valdymo organus ir finansinį savarankiškumą. Kadangi savo struktūra, veikla ir patirtimi jie dažnai pranoksta vienos parapijos, dekanato ar vyskupijos ribas, todėl jaunimo sielovadininkas ir jaunimo veiklos vadovai turi bendradarbiauti ir sudaryti sąlygas organizacijų ir judėjimų iniciatyvoms išlieti į parapijos, dekanato ar visos arkivyskupijos pastoracinę veiklą, tuo pačiu pripažįstant šių organizacijų ir judėjimų veikimo autonomiškumą.

884. Katalikiškos organizacijos ir judėjimai jaunimo sielovados organizavime bendradarbiauja su KAJC, aptardami ir drauge koordinuodami jaunimo sielovados iniciatyvas vykdomas Kauno arkivyskupijoje.

Jaunimo sielovados vykdytojai

885. Atsakomybė už jaunimo tikėjimo formavimą tenka sielovadininkams. Tačiau Vatikano II Susirinkimas primena ir tai, kad pirmaisiais ir betarpiškais jaunimo apaštalais turi tapti patys jauni žmonės per savo asmeninę apaštalinę veiklą savo bendraamžių grupėje. Todėl jaunimas yra jaunimo sielovados ir objektas ir subjektas.

886. Kunigų tikėjimo liudijimas darbe su jaunimu yra ypač svarbus. Todėl reikia ieškoti galimybių asmeniniam jaunuolių susitikimui su kunigais. Siekiant didesnės jaunimo sielovados apimtys ir tęstinumo, kunigams svarbu pasitelkti jaunimo vadovus, kuriais gali būti parapijų katechetai, referentai, tikybos mokytojai ar kiti tam darbui pasirengę asmenys.

887. Jaunimo vadovas – tai pasiekęs tikėjimo brandą asmuo, dirbantis su jaunimo grupe (grupėmis) parapijoje, dekanato ar vyskupijos institucijoje, katalikiškoje organizacijoje ar judėjime. Savo darbe jaunimo vadovas, nuolat ugdydamasis ir grįsdamas savo veiklą motyvu dirbti su jaunimu Bažnyčios labui, turi remtis katalikiškomis vertybėmis, būti kūrybingas, iniciatyvus, savarankiškas ir matantis jauną žmogų ryšyje su jo šeima, bendraamžiais bei mokykla.

888. Jaunimo vadovai turi turėti tikėjimo dalyko išmanymo, vadovavimo, projektinio darbo, bendravimo, bendradarbiavimo, bei darbo su jaunimo grupe kompetencijas. Pagal jų turimas kompetencijas ir esamas sąlygas jie vykdo jaunimo pastoraciją konkrečioje parapijos, dekanato ar arkivyskupijos centro aplinkoje. Jaunimo vadovai turi sudaryti sąlygas ugdytis šalia savęs kitiems jaunimo vadovams, kuriems reikalui esant galėtų perduoti savo pareigas.

889. Jaunimo vadovas turi rūpintis ir savo dvasiniu ir dalykiniu tobulėjimu, kad galėtų išlaikyti jaunimo darbe motyvaciją, kūrybiškumą ir iniciatyvą. Jaunimo pastoraciją vykdanči struktūra (parapija, dekanatas, arkivyskupija) yra atsakinga už sąlygų jaunimo vadovo tobulėjimui sudarymą.

890. Vienas svarbiausių uždavinių jaunimo vadovams yra ugdyti jaunų žmonių atsakomybę prisiimant tikėjimo reikalavimus, išmokinant juos dalintis savo sugebėjimais ir talentais, stengiantis jiems pavesti atlikti įvairias tarnavimo kitam žmogui užduotis.

891. Jaunimo lyderiai - tai aktyviausi jaunimo grupės nariai, kuriuos būtina įtraukti į pastoracinę veiklą ir suteikti jiems praktinės veiklos bei apaštalavimo tarp bendraamžių įgūdžių (principu “jaunimas – jaunimui”).

892. Jaunimo grupių vadovų ir jaunimo lyderių ugdymu Kauno arkivyskupijoje rūpinasi Kauno arkivyskupijos jaunimo centras, bendradarbiaudamas su dekanatų jaunimo ar pastoraciniais centrais. Įvertinęs poreikį, sielovadininkų ir jaunimo vadovų pageidavimus, KAJC parengia kasmetinę seminarų programą, apie kurią tinkamai informuoja visus

jaunimo pastoracijoje dirbančius asmenis. Būtina pasinaudoti ir jaunimo vadovų ir lyderių ugdymo programomis kurias rengia kitos krikščioniško švietimo ir ugdymo institucijos, katalikiškos organizacijos ir judėjimai.

893. Asmenys, kuriems yra pavestas sielovadinis darbas ir jaunimo ugdymas, turi prisiminti, kad jauni žmonės kritiškai stebi suaugusiųjų tikėjimo ir gyvenimo praktiką. Ugdytojai turi būti “visuomet pasiruošę įtikinamai atsakyti kiekvienam klausiančiam apie (jumyse) gyvenančią viltį” (1 Pt 3,15) ir liudyti Evangeliją savo pavyzdžiu. Būdami jaunuolių tikėjimo ir gyvenimo bendrakeleiviai, jie turi šiuolaikiškai atskleisti Bažnyčios tradicijos lobius ir atverti jauniems žmonėms krikščioniško pašaukimo bei gyvenimo perspektyvą savo asmeninio tikėjimo liudijimo pagrindu.

Bendradarbiavimas su kitomis sielovados sritimis

894. Jaunimo sielovada apima įvairias jaunuolių gyvenimo sritis: šeimą, mokslą ir studijas, profesinį pasirėngimą, laisvalaikį, sveikos gyvensenos būdus, neformalų ir pilietinį ugdymą bei kt. Todėl jaunimo vadovams bei sielovados bendradarbiams būtina bendradarbiauti su kitomis sielovadoje dirbančiomis institucijomis, kurios vykdo katechetinę, evangelizacinę, šeimų sielovados ir socialinę veiklas.

895. Parapijose tokį bendradarbiavimą organizuoja jaunimo vadovas, padedant parapijos pastoracinei tarybai, dekanatuose – už jaunimo pastoraciją atsakingas asmuo padedant dekanato sielovados centrui, arkivyskupijos lygmenyje – jaunimo kapelionas kartu su KAJC bendradarbiaujant su atitinkamomis Kurijos struktūromis.

896. Jaunimo vadovai ir sielovados bendradarbiai, institucijos ir organizacijos turi bendradarbiauti su tikybos mokytojais padedant jiems organizuoti po pamokinę veiklą, rengiant rekolekcijas, seminarus, šventes, piligrimines keliones. Tokiu būdu mokiniai yra pakviečiami įsijungti į parapijos jaunimo veiklą, bei kitų jaunimo organizacijų veiklas.

897. Arkivyskupijos jaunimo sielovadininkas, padedant KAJC yra atsakingas už bendradarbiavimą su studentų sielovados atsakingais asmenimis, koordinuojant bendrą veiklą.

898. KAJC bendradarbiauja su Kauno Kunigų seminarija ir yra atsakingas už seminaristų supažindinimą su jaunimo sielovados darbu, tuo tikslu organizuoja konferencijas bei seminarus. Tai pat KAJC padeda Kauno Kunigų seminarijos auklėtiniams įsitraukti į praktinę jaunimo sielovados veiklą vasaros stovyklose ir kituose jaunimo renginiuose. Prasidedant mokslo metams KAJC ir seminarijos vadovybė suderina bendrų renginių metinį planą. KAJC koordinuoja kitų jaunimo sielovados institucijų bendradarbiavimą su Kauno Kunigų seminarija. Katalikiškos jaunimo organizacijos ir judėjimai, norėdami bendradarbiauti su seminarija, apie tai turi informuoti KAJC.

Bendradarbiavimas su pasaulietinėmis jaunimo ugdymo institucijomis ir organizacijomis

899. Jaunimo ugdymas yra ir Bažnyčios, ir valstybės uždavinys. Bažnyčios pareiga padėti jaunimui atrasti ir išsiugdyti religines bei dorovės vertybes. Valstybės pareiga padėti

tėvams parengti savo vaikus savarankiškam ir pilnaverčiam gyvenimui visuomenėje, t.y. suteikti išsilavinimą, profesiją, darbą, būstą bei išmokyti aktyviai dalyvauti demokratinėje ir pilietinėje visuomenėje.

900. Kauno arkivyskupijos jaunimo sielovadoje dirbantys asmenys, institucijos ir organizacijos turi bendradarbiauti su atitinkamo lygmens valstybės ir ypač savivaldybių jaunimo politikos skyriais.

901. KAJC darbuotojai palaiko nuolatinę ryšį su Kauno miesto jaunimo reikalais besirūpinančiomis valstybinėmis struktūromis ir nevyriausybinėmis organizacijomis. KAJC atstovauja katalikiško jaunimo interesus, informuoja parapijų jaunimo vadovus, bei akademinės studentų sielovados darbuotojus apie jaunimo veiklos (projektų) finansavimo galimybes, konsultuoja rengiant paraiškas, įgyvendinant projektus ir rengiant ataskaitas.

902. Kauno miesto parapijoms bendradarbiauti su Kauno miesto savivaldybe padeda KAJC. Kauno II, Jonavos, Kėdainių, Ukmergės, Raseinių ir Jurbarko dekanatų parapijoms bendradarbiauti su atitinkamos savivaldybės jaunimo politikos struktūromis ir pareigūnais padeda tų dekanatų už jaunimo sielovadą atsakingi asmenys. Reikiama informaciją ir konsultavimą jiems teikia KAJC darbuotojai.

903. KAJC nuolat rūpinasi jaunimo vadovų ir sielovados bendradarbių kompetencija, padedančia jiems sėkmingai panaudoti valstybės ir savivaldybių pagalbą katalikiško jaunimo ugdymui.

Parama jaunimo sielovadai

904. Sėkmingos jaunimo sielovados vykdymui reikalingos tinkamos materialinės sąlygos, kuriomis turi pasirūpinti jaunimo sielovadą vykdančios struktūros: parapijos, dekanatai ir arkivyskupija. Katalikiškos organizacijos ir judėjimai savo veiklos finansavimą tvarko savarankiškai, nors pagal atskirus susitarimus gali gauti pagalbą iš minėtų struktūrų, ypač kai prisideda prie arkivyskupijos jaunimo sielovados vykdymo.

905. Parapijos, dekanatai ir arkivyskupijos institucijos rūpinasi, kad jų turimos patalpos būtų prieinamos ir jaunimui, pritaikant jas jaunimo poreikiams. Esant galimybėms atsakomybė už šių patalpų priežiūrą perduodama jaunimo vadovui.

906. Jei parapija, dekanatas ar arkivyskupijos institucija neturi jaunimo renginiams tinkamų patalpų, atitinkamai parapijos klebonas, dekanas, ar arkivyskupijos jaunimo kapelionas pasirūpina, kad katalikiškas jaunimas galėtų vykdyti savo veiklą kitose tame mieste ar rajone jaunimo veiklai tinkamose patalpose: mokykloje, kultūros centre ar privačiose erdvėse, iš anksto suderinant renginių planą, patalpų naudojimo sąlygas ir tvarką.

907. Parapijos finansuoja parapijinę jaunimo veiklą. Dekanatų jaunimo renginius finansuoja to dekanato parapijos, o esant galimybei padeda Kauno arkivyskupijos jaunimo centras. Arkivyskupijos kurija remia Kauno arkivyskupijos jaunimo centrą ir renginius skirtus visos arkivyskupijos jaunimui.

908. Jaunimo sielovados finansavimui naudojami išteklių yra: vietinių ir užsienio katalikų bendruomenių lėšos, valstybės ir savivaldybių teikiama finansavimo jaunimo

veiklos projektams parama, kuri skiriama bendražmogiškų vertybių ir demokratiškos bei socialinių kompetencijų ugdymui, jaunimo nusikalstamumo bei žalingų įpročių prevencijai ir užimtumui, taip pat užsienyje esantys jaunimo politiką remiantys fondai bei geranoriškai nusiteikę privatūs aukotojai ir verslo įmonės.

909. Būtina užtikrinti teisingą gautų lėšų apskaitą, laiku parengti ataskaitas ir tinkamai padėkoti rėmėjams. Vadovai, dar prieš vykdant projektą, dėl lėšų naudojimo tvarkos konsultuojasi su kompetentingomis Kauno arkivyskupijos kurijos institucijomis, pvz., Ekonomo tarnyba ar KAJC. Tai padės išvengti galimų nesklandumų, kurie galėtų stabdyti jaunimo veiklos plėtrą ir sukelti rėmėjų bei viešosios nuomonės nepasitikėjimą Bažnyčia.

910. Vykdant nuolatinę ir platesnės apimties jaunimo veiklą, gaunant projektinį finansavimą iš įvairių pasaulietinių šaltinių, rekomenduotina steigti nevyriausybinę organizaciją ir veikti jos pagalba. Tokiu atveju būtina konsultotis su KAJC gauti klebono ar dekanato rekomendaciją, bei Kauno arkivyskupijos Ordinaro pritarimą.

911. Parapijos pastoracinėje taryboje reikia patvirtinti atitinkamą biudžetą metiniam parapijos jaunimo veiklos planui. Su šiuo planu reikia supažindinti jaunimo vadovus ir lyderius (jei jie nėra pastoracinės tarybos nariai). Šį planą, esant svarbiai priežastiai, galima metų eigoje koreguoti. Siekiant užtikrinti jaunimo sielovados nuoseklumą, reikia įtraukti jaunimo vadovus ir lyderius į veiklos bei finansinių išteklių planavimą.

912. Arkivyskupijos pastoracijos taryba kartu su KAJC kiekvienais metais patvirtina Jaunimo sielovados arkivyskupijoje metinės veiklos biudžetą.

913. KAJC darbuotojų darbas yra apmokamas iš arkivyskupijos bendro biudžeto. Dekanatuose bei parapijose dirbančių jaunimo vadovų darbas yra apmokamas pagal to dekanato ar parapijos galimybes arba vykdomas savanoriškumo pagrindu. Jei parapijoje yra keletas jaunimo grupių, apmokamas turi būti visos jaunimo veiklos koordinatoriaus darbas.

Akademinio jaunimo sielovada

914. Akademinė jaunimo sielovada yra ypatinga jaunimo evangelizacijos forma, skirta evangelizuoti, ugdyti ir palaikyti būsimojus visuomenės veikėjus, kurie gebėtų stovėti kultūrinio ir religinio pliuralizmo akivaizdoje, būtų pajėgūs evangelizuoti kultūrą ir įkultūrinti tikėjamą krikščioniška mąstysena kasdieniniame gyvenime.

915. Akademinės jaunimo sielovados tikslas yra aukštosiose mokymo įstaigose besimokančio jaunimo, dėstytojų ir kitų darbuotojų asmeninis palydėjimas, kultūrinis universiteto gyvenimo stimuliavimas bei krikščioniškos žinios įkultūrinimas įvairiose pažinimo srityse.

916. Už akademinę jaunimo sielovadą yra atsakingi aukštųjų mokymo įstaigų Kauno arkivyskupijos Ordinaro paskirti kapelionai, akademinės jaunimo sielovados koordinatoriai ir referentai kuriuos kuruoja, jiems talkina ir bendradarbiauja Kauno Arkivyskupijos Jaunimo centras.

917. Akademinėje jaunimo sielovadoje dirbantys vadovaujasi visuotinės Bažnyčios dokumentais skirtais akademinėi sielovadai vykdyti, bendrosios jaunimo sielovados

principais ir konkrečia akademinės sielovados programa, kuri apibrėžia akademinės sielovados organizavimą ir jos vykdymo būdus.

918. Akademinėje jaunimo sielovadoje dirbantys kapelionai, koordinatoriai ar referentai bendradarbiauja su mokymo įstaigomis, kuriose jie dirba, taip pat studentais, dėstytojais ar darbuotojais bei įvairiomis katalikiškomis institucijomis, organizacijomis ir judėjimais, ar pasaulietinės jaunimo organizacijomis, kurios nėra priešingos krikščioniškai pasaulėžiūrai.

919. Akademinėje jaunimo sielovadoje būtina bendradarbiauti su parapijomis, kuriose organizuotai gyvena studentai. Šis bendradarbiavimas pasireiškia tinkamai informuojant apie tos vietos parapijos pastoraciją ir studentų pakvietimą, bei sudarant sąlygas jiems įsijungti į parapijos liturginį ir sakramentinį šventimą bei parapijoje vykdomą pastoracinę veiklą.

920. Studentų akademinę sielovadą finansuoja ta mokymo įstaiga kurios aplinkoje ši sielovada veikia, įvairūs jaunimo veiklą remiantys fondai, verslo įmonės ar privatus rėmėjai. Finansavimo galimybėmis tai pat rūpinasi Kauno arkivyskupijos jaunimo centras, padedamas Kauno arkivyskupijos kurijos.

PILIGRIMŲ SIELOVADA

921. Žmogus dažnai apibūdinamas kaip „homo viator“ – keliautojas. Vatikano II Susirinkimas apibrėžia visą krikščionių gyvenimą kaip tikėjimo piligrimystę. Per amžius krikščionys leidžiasi į kelionę, kad išpažintų tikėjimą vietose, sujungtose su Viešpaties buvimu arba svarbiais Bažnyčios istorijos įvykiais, aplanko šventoves, kur yra garbinama Dievo Motina bei kur yra gyvas šventųjų kultas.

922. Piligriminės kelionės rengiamos, siekiant šių tikslų: paliudyti tikėjimą, pagilinti dvasinį gyvenimą, nukreipti gyvenimą į Dievą, išprašyti dvasinių arba materialinių gėrybių, susipažinti su ypatingomis Dievo malonės pasireiškimo vietomis. Drauge piligriminės kelionės yra galingas evangelizacijos įrankis.

923. Piligriminė kelionė krikščioniui yra proga išpažinti savo tikėjimą, kuris ypatingai pasireiškia Eucharistijoje, šv. Komunijos priėmime, Šv. Rašto skaityme bei apmąstyme.

924. Pastoracinė veikla turi būti nukreipta į tai, kad žmogus išgyventų susitikimą su Dievu, atlikdamas išpažintį ir dalyvaudamas Eucharistijos šventime, todėl kunigai įpareigojami uoliai teikti piligrimams dvasinius patarnavimus.

925. Pagrindinė šventa vieta ir piligrimystės tikslas Kauno arkivyskupijoje yra Šiluva, kur 1608 m. apsireiškė Švč. Mergelė Marija. Pagrindiniai atlydai vyksta rugsėjo 8 – 15 dienomis, švenčiant Švč. M. Marijos Gimimo Iškilmes, taip pat kiekvieno mėnesio 13 dieną.

926. Kitos rekomenduotinos piligrimystei Kauno arkivyskupijoje šventos vietos yra: Kauno arkikatedra bazilika su joje esančiu Skausmingosios Dievo Motinos paveikslu, Pažaislio vienuolynas su jo bažnyčioje esančiu Maloningosios Motinos paveikslu, Veprių bažnyčia su Kalvarijų stotimis, Šv. Gertrūdos bažnyčia Kaune su stebuklingu laikomu kryžiumi, Kėdainių šv. Juozapo bažnyčia su gausiu malonėmis šv. Juozapo paveikslu.

927. Piligriminė kelionė gali būti susijusi su svarbiais žmogaus gyvenimo įvykiais, pvz.: fizinė ar dvasinė kančia, padėka Dievui už patirtas malones, Pirmoji Šv. Komunija, Sutvirtinimo sakramentas, abitūra, Santuokos sakramentas, jubiliejus ir t.t.

928. Patartina organizuoti įvairių grupių piligrimines keliones, pvz., ligonių, žmonių su negalia, mokinių, mokytojų, studentų, įvairių profesijų grupių žmonėms ir t.t.

929. Piligriminė kelionė visada jungiasi su auka ir atsižadėjimu, dėl to gali būti organizuojama keliaujant (vieną dieną arba kelias dienas) pėsčiomis, dviračiais, automobiliais ir pan. Ypatingai rekomenduotinos piligrimystės pėsčiomis - tai puiki proga atlikti rekolekcijas kelyje. Tokia forma ypač rekomenduotina jaunimui.

930. Piligriminės kelionės į žymiąsias pasaulio šventoves turi išlaikyti maldos charakterį, dėl to reikia tinkamai joms pasirengti. Rekomenduotina, kad pasirengimui vadovautų ir kelionėje lydėtų kompetentingas dvasinis vadovas.

931. Krikščioniška artimo meilė įpareigoja parapijų tikinčiuosius priimti piligrimus ir pagal išgales suteikti reikalingą pagalbą.

932. Piligrimų sielovadai prie šventovių reikia rūpintis steigti piligrimų namus ar dvasinius centrus.

ŽMONIŲ SU PRIKLAUSOMYBE SIELOVADA

933. Dievas sukūrė žmogų kaip protingą būtybę, apdovanodamas ją savo iniciatyva veikiančio ir už savo veiksmus atsakingo asmens kilnumu, kad jis pats galėtų ieškoti savo Kūrėjo ir, laisvai Jam atsiduodamas, pasiekti tikrą ir palaimingą tobulumą. Tačiau pažinę Dievą, žmonės nešlovino jo kaip Dievo ir tarnavo labiau kūriniams nei Kūrėjui, nes žmogaus laisvėje slypi galimybė rinktis gerį arba blogį. Atmesdamas Dievo meilės planą, žmogus apsigavo ir tapo priklausomybės vergu. Todėl priklausomybės turėtų būti suvokiamos kaip žmogaus atsiskyrimo nuo Dievo - nuodėmės - pasekmė.

934. Priklausomybė (nuo alkoholio, narkotikų, vaistų, azartinių žaidimų ir kt.) yra sunki, lėtai progresuojanti, mirtina liga, ribojanti didžiausią Viešpaties dovaną žmogui - laisvę, teršianti kūną ir sielą.

935. Siekiant sustabdyti priklausomybės plitimą, sugražinant žmogų į bendrystę su Dievu, savimi ir savo artimu bei padėti atstatyti sveikstančiojo nuo priklausomybės fizinę ir dvasinę sveikatą, reikia:

935.1. padėti žmogui suvokti ir pripažinti savo priklausomybę kaip ligą, be kaltės, gėdos ir baimės jausmo;

935.2. skatinti priimti atsakomybę už savo ligos sustabdymą ir ieškoti kvalifikuotos pagalbos pasitikint Dievo malone;

935.3. padėti sveikstančiam žmogui integruotis į pilnavertį gyvenimą, suteikiant jam visapusišką pagalbą.

936. Sveikstantys nuo priklausomybės žmonės bei jų artimieji turėtų būti kviečiami drauge su šeima aktyviai dalyvauti parapijoje vykdomoje katechetinėje veikloje:

936.1. kiekvieną sekmadienį dalyvauti šv. Mišiose ir priimti šv. Komuniją;

- 936.2. įsijungti į parapijoje veikiančias maldos grupes;
- 936.3. išgyventi asmeninį susitikimą su Dievu skaitant ir apmąstant šv. Raštą;
- 936.4. burtis į panašaus likimo žmonių bendruomenes;

937. Žmonių, sveikstančių nuo priklausomybės, gyvenimas dažnai yra nusilpęs dėl nuodėmės, todėl turi būti gydomas ir gaivinamas Atgailos ir Ligonių patepimo sakramentų malonėmis. Šie žmonės turi būti skatinami:

937.1. reguliariai priimti Atgailos sakramentą kaip gailėsčio ir susitaikinimo su Dievu ženklą;

937.2. atsiteisti už padarytą žalą, kadangi daugelis nuodėmių padaro žalos artimui.

938. Esant būtinybei, parapijos klebonas turėtų skatinti anoniminių alkoholikų draugijos veiklą (AA), bendradarbiauti su įvairių specialių programų („Dvylika žingsnių“), skirtų žmonėms kenčiantiems nuo priklausomybės, atstovais, gydytojais ir slaugytojais, siekiant žmonėms suteikti visapusišką pagalbą.

939. Žmonių su priklausomybe sielovada turi apimti ne vien priklausomybę turinčius asmenis, bet ir jų šeimas, nes priklausomybė pirmiausia griaua tarpusavio santykius ir žlugdo šeimą:

939.1. Klebonas turėtų dvasiškai palaikyti nuo priklausomybės kenčiančias šeimas, dažniau apsilankydamas jų namuose, kartu besimeldamas;

939.2. Klebonas bent kartą metuose turėtų organizuoti Šv. Mišias už visus sveikstančius bei dar kenčiančius nuo priklausomybės žmones ir jų šeimas;

939.3. Žmonės kenčiantys nuo priklausomybės ir jų šeimos yra tikinčiųjų bendruomenės dalis, todėl tikintieji turi būti skatinami būti gyvo tikėjimo bei artimo meilės pavyzdžiu.

940. Esant galimybei ir bendruomenės poreikiui, su ordinaro leidimu parapijoje gali būti rengiamos vidinio išgydymo pamaldos ir rekolekcijos.

941. Klebonas turėtų nemažai dėmesio skirti įvairiapusiam tvirtam ir įpareigojančiam Dievo žodžio skelbimui (katechezė, homilijos), kuris paliestų skaudžias priklausomybės nuo narkotikų, alkoholio ar kitų priklausomybių pasekmes bei brandintų parapijiečių tikėjimą ir skatintų atsivertimą.

942. Didelė atsakomybė tenka katechetams ir tikybos mokytojams, kurie ugdo jaunąją kartą. Jų pareiga ugdyti tikėjimą, pasitikėjimą Kristumi, krikščioniškas vertybes, tinkamai parengti sakramentų priėmimui, supažindinti su žalingo gyvenimo pasekmėmis.

KARDOMOJO KALINIMO IR LAISVĖS ATĖMIMO VIETOSE ESANČIŲJŲ SIELOVADA

943. Bažnyčia nuo pat pradžių sekdama apaštalais moko, kad Kristus mirė už visus žmones be jokios išimties. Nėra, nebuvo ir nebus žmogaus, už kurį Kristus nebūtų kentėjęs, nėra tokio blogo ir tiek nusikaltusio žmogaus, kad negalėtų tikėtis atleidimo, jei tik nuoširdžiai gailisi. Kristus, kuris mirė už visus žmones, trokšta, kad Jo Bažnyčioje atleidimo durys visada būtų atvertos kiekvienam, kas tik nusigręžia nuo nuodėmės.

944. Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose teikiamos sielovados tarnystė kyla iš esminės Katalikų Bažnyčios pasiuntinybės.

945. Pagrindinis kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose esančių sielovados tikslas – liudijant Dievo gailestingumą ir meilę – padėti nuteistiesiems gyventi pilnavertį religinį gyvenimą įkalnimo vietose ir su šia nuostata grįžti į visuomenę.

946. Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose sielovada, atsižvelgiant į jos specifiką, vykdoma laikantis Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutarties dėl santykių tarp Katalikų Bažnyčios ir valstybės teisinių nuostatų dėl sielovados kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose, Lietuvos vyskupų konferencijos ir Teisingumo ministerijos bei Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietos administracijos ir ordinaro paskirto kapeliono susitarimų.

947. Kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietų darbuotojai taip pat gali naudotis sielovados, vykdomos šiose vietose, patarnavimais.

948. Bendraudami su kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietų darbuotojais ganytojai teprimena net ir nusikaltusio žmogaus vertę ir orumą.

949. Sielovadą kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose vykdo vietos ordinaro paskirti kapelionai bei pasauliečiai, turintys bažnytinės vadovybės suteiktus įgaliojimus.

950. Pagrindiniai kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo sielovados uždaviniai:

950.1. skelbti Dievo žodį;

950.2. katekizuoti ir teikti Šv. Sakramentus;

950.3. mokyti nuteistuosius atsakomybės artmui ir nukentėjusiems;

950.4. padėti atskleisti gyvenimo prasmę, tikėjimo šviesoje priimti save ir artimą;

950.5. rūpintis kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietų darbuotojų sielovada.

951. Parapijose dirbantys kunigai tenevengia bendravimo su atlikusiais bausmę, siekdami jiems padėti sugrįžti į visuomenę ir parapijos bendruomenę. Tepamoko buvusius nuteistuosius atsakomybės artmui, tepadeda prasmingai integruotis į naują gyvenimą.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS INFORMACIJOS TARYBA

952. Kauno arkivyskupijoje veikia informacijos taryba, kurios tikslas padėti Kauno arkivyskupui nustatyti bei plėtoti arkivyskupijos pastoracines komunikacines kryptis, teikti jam pasiūlymus dėl viešosios komunikacijos arkivyskupijoje gerinimo.

953. Taryba teikia Kauno arkivyskupui pasiūlymus dėl komunikacijos arkivyskupijoje strategijos bei taktikos, prisideda prie komunikacinės politikos arkivyskupijoje koordinavimo, formuluoja bei teikia arkivyskupui prioritetus komunikacijos srityje.

954. Arkivyskupui pageidaujant, taryba rengia Kauno arkivyskupijos pastoracijos plano komunikacijos srityje projektą, tobulina bei atnaujina jau esančius tokius planus, atlieka įvairius komunikacinės padėties bei visuomenės komunikavimo poveikio tyrimus.

955. Arkivyskupui pritariant, taryba teikia veiklos gaires Kauno arkivyskupijos Informacijos tarnybai, padeda jai tinkamai suformuluoti bei atlikti savo užduotis, šalinti trūkumus bei spręsti iškilusias problemas.

956. Viešojo komunikavimo srityje iškilus kokioms nors problemoms, ordinarui pageidaujant, taryba pateikia savo nuomonę apie tai, kaip komunikacijos požiūriu tinkamiausiai derėtų reaguoti tuo atveju.

957. Kauno arkivyskupijos Informacijos tarybą dekretu ar atitinkamu potvarkiu steigia Kauno arkivyskupas. Arkivyskupas pats skiria Tarybos narius ir turi teisę bet kada pakeisti vieną ar kelis Tarybos narius kitais.

958. Tarybai pirmininko teisėmis vadovauja pats arkivyskupas arba jo įgaliotas asmuo. Arkivyskupas skiria pirmininko pavaduotoją ir, tarybos narių teikimu, sekretorių.

959. Arkivyskupas pats nustato Tarybos narių skaičių, tačiau taryba, siekiant operatyvumo bei darbiningumo, neturi būti per didelė. Tarybos narių skaičius neturi būti fiksuotas, visada turi būti galimybė jų skaičių padidinti arba sumažinti.

960. Savo posėdžių bei susirinkimų dažnumą bei jų vedimo tvarką nustato pati Taryba. Prireikus taryba gali parengti savo vidaus darbo reglamentą. Jei nenumatyta kitaip, Taryba renkasi ne rečiau kaip vieną kartą per tris mėnesius.

961. Konkrečioms užduotims ar didesnėms apimties darbams atlikti gali būti sudaromos darbo grupės. Į darbo grupes gali būti įtraukiami tarybai nepriklausantys visuomenės komunikavimo srities ekspertai, tarp jų ir specialistai iš kitų vyskupijų.

962. Jei Arkivyskupo nenumatyta kitaip, galimos išlaidos, susijusios su Tarybos darbu, padengiamos iš Kauno arkivyskupijos kurijos lėšų.

963. Arkivyskupas turi teisę bet kada tarybos veiklą nutraukti ar sustabdyti, o ją pačią paleisti.

964. Keičiantis Kauno arkivyskupui, Tarybos veikla nutrūksta savaime. Naujasis Arkivyskupas gali steigti naują Tarybą arba jos atsisakyti.

965. Tarybos veiklai nutrūkus, visos jai suteiktos darbo priemonės bei galimas kitoks materialinis ar nematerialinis turtas pereina Kauno arkivyskupijos kurijos žinion.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS INFORMACIJOS SKYRIUS

966. Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius yra Kauno arkivyskupijos kurijos padalinys ir pavaldus Kauno arkivyskupui.

967. Kauno arkivyskupijos informacijos skyrius prisideda prie arkivyskupijos institucijų, organizacijų bei tikinčiųjų bendrystės ugdymo organizuojant bei palaikant informacijos apie bažnytinio gyvenimo įvykius apsikeitimą tarp Kauno arkivyskupijos kurijos, dekanatinių centrų, parapijų, įvairių bažnytinių institucijų bei katalikiškųjų organizacijų.

968. Skyrius siekia visapusiškai, teisingai ir tiksliai informuoti visuomenę apie Kauno arkivyskupijos gyvenimo įvykius, stengiantis perteikti autentišką Bažnyčios bei jos gyvenimo vaizdą.

969. Skyrius padeda Kauno arkivyskupijos dekanatiniams centrams, parapijoms, bažnytinėms institucijoms bei organizacijoms parengti savo komunikacinį planą, numatyti uždavinius bei veikimo gaires, praktiškai pasirengti savo misijos vykdymui komunikaciniu aspektu, organizuoja komunikacinę veiklą arkivyskupijoje.

VIEŠOJI KOMUNIKACIJA KAUNO ARKIVYSKUPIJOJE

970. Visos Kauno arkivyskupijos parapijos ir Kauno arkivyskupijai pavaldžios bažnytinės institucijos, įstaigos bei organizacijos, padedamos Kauno arkivyskupijos kurijos informacijos skyriaus, privalo numatyti savo komunikacinės veiklos tikslus, gaires bei priemones – parengti savotišką savo bažnytinės struktūros viešosios komunikacijos planą.

971. Kiekviena Kauno arkivyskupijos bažnytinė struktūra įpareigota atlikti šias komunikacines užduotis:

971.1. iš anksto pateikti informaciją apie būsimus renginius savo komunikavimo priemonėmis bei laiku apie tai informuoti aukštesnę bažnytinę koordinacinę struktūrą;

971.2. tinkamai ir kokybiškai rengti, prireikus padedant aukštesnei bažnytinei koordinacinei struktūrai, savo renginių bei gyvenimo įvykių aprašymus bei skleisti juos nustatyta tvarka;

971.3. turėti parengus nuolatos atnaujinamą tikslią informaciją apie savo bažnytinę struktūrą bei jos veiklą;

971.4. turėti bei nuolatos prižiūrėti bent minimalią oficialią interneto svetainę arba puslapį oficialioje Kauno arkivyskupijos interneto svetainėje;

971.5. savo parengtą informaciją, susijusią su Bažnyčios mokymo turiniais, skleisti tiktai suderinus su aukštesne bažnytine koordinacine struktūra.

972. Visą komunikacinę veiklą Kauno arkivyskupijoje, vadovaudamasis Kauno arkivyskupo patvirtintu arkivyskupijos pastoracijos komunikacijos srityje planu, savo komunikaciniais planais bei Kauno arkivyskupo potvarkiais, koordinuoja Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius.

973. Kauno arkivyskupijos dekanatų ir Kauno miesto parapijų sielovados centrams, arkivyskupijos lygmens bažnytinėms institucijoms, įstaigoms bei organizacijoms tiesioginė bažnytinė komunikacinio koordinavimo struktūra yra Kauno arkivyskupijos kurijos Informacijos skyrius.

974. Kauno arkivyskupijos mažesniųjų parapijų, dekanatinio lygmens bažnytinių institucijų, įstaigų bei organizacijų komunikacinę veiklą tiesiogiai koordinuoja atitinkamo dekanato sielovados centras.

975. Už komunikacinės veiklos organizavimą bei jos tinkamą vykdymą Kauno arkivyskupijos parapijose atsakingi klebonai, dekanatų sielovados centruose – dekanai, Kauno arkivyskupijai pavaldžiose bažnytinėse institucijose, įstaigose ir organizacijose atsakingi – šių struktūrų vadovai.

976. Kiekvienos parapijos pastoracinėje taryboje turėtų būti asmuo, atsakingas už viešąją komunikaciją parapijos lygmeniu.

977. Kauno arkivyskupijos dekanatų ir Kauno miesto parapijos sielovados centruose tam tikros apibrėžtos komunikacinės užduotys patikėtinos referentui. Dekanato sielovados centrui papildomai tenka viso dekanato komunikacinės veiklos koordinavimo užduotis.

978. Bažnytinėse institucijose, įstaigose ar organizacijose komunikacines užduotis atlieka pats vadovas arba patiki jas vienam iš savo struktūros darbuotojų.

979. Už viešąją komunikaciją atsakingo asmens komunikacinės užduotys bei įgaliojimai turi būti aiškiai apibrėžti.

980. Didelėse miesto parapijose, taip pat dekanatiniuose centruose prireikus prasminga suburti specialią komunikacijos grupelę, kuriai vadovautų už komunikaciją parapijoje atsakingas pastoracijos tarybos narys.

981. Bažnytinės komunikacines užduotis atliekantis asmuo turi suvokti, jog jis viešuomenėje visada laikomas Bažnyčios atstovu. Šią didelę atsakomybę turi atspindėti jo reiškiamos mintys, jų reiškimo būdas ir visa elgsena. Tai taip pat reiškia pareigą nuolatos tartis su kompetentinga Bažnyčios valdžia.

KOMUNIKACIJA PARAPIJOJE

982. Komunikacija parapijos lygmeniu siekiama stiprinti parapinės bendruomenės narių vidinę bendrystę, bendrystę su vietine ir visuotine Bažnyčia, reaguoti į aktualius viešuosius iššūkius.

983. Komunikuojant intensyvinami bei stiprinami ryšiai tarp pasauliečių ir kunigų, tarp klebono ir parapijos tarybos, tarp įvairių parapijos grupių bei asmenų.

Sakykla

984. Sakykla (pultas) pirmiausia skirta bendruomeniniam Dievo žodžio šventimui ir skelbimui, todėl informaciniai ir probleminiai turiniai (pvz., visuomenės ir žiniasklaidos aktualijų aptarimas, informaciniai skelbimai ir pan.) neturėtų stelbti liturginio turinio.

985. Su liturgija nesusiję aktualūs skelbimai būtų atskirti nuo homilijos bei nukelti į Šv. Mišių pabaigą. Tada, be kita ko, jie gali pasitarnauti kaip savotiška įžanga į neformalų bendravimą po Mišių (arbata, diskusija ar aptarimas, filmo peržiūra ir pan.).

986. Skelbimai skaitytini aiškiai ir suprantamai. Juos būtina suformuluoti taip, kad jie būtų tinkami skaitymui ir įsimintini. Šis “formulavimo darbas” atliktinas iš anksto prieš sekmadienio Mišias. Žodžiu skelbiamą informaciją taip pat gali padėti įsiminti bei papildyti tikintiesiems išdalijami informaciniai lapeliai.

Parapijos susirinkimas

987. Parapijos susirinkimai yra tinkama erdvė keistis požiūriais, pasiūlymais bei patirtimis, atsakui į visuomeninius iššūkius formuluoti, bendruomenės narių viešajai nuomonei formuoti. Parapijos susirinkimas rūpestingai rengtinas iš anksto.

988. Kiekvieno susirinkimo darbotvarkę, vietą ir laiką privalu iš anksto viešai paskelbti, kad jame galėtų dalyvauti visi pageidaujantys bendruomenės nariai. Per parapijos turimus komunikacijos kanalus ir priemones taip pat būtina supažindinti su parapijos susirinkimo rezultatais.

989. Parapijos susirinkimai rengtini Bažnyčiai priklausančiose patalpose.

Skelbimų lenta

990. Skelbimų lenta, jei leidžia architektūriniai ar paminkloauginiai reikalavimai, įrengtina bažnyčios išorėje, gerai matomoje ir viešai prieinamoje vietoje. Skelbimų lentoje teiktina dvejopa informacija: nuolatinė arba rečiau keičiama ir aktualioji.

991. Nuolatinės informacijos dalyje nurodytina: parapijos pavadinimas–bažnyčios titulas; arkivyskupija; pamaldų tvarka; pagrindiniai atlydai ir šventės; klebono pavardė, adresas, telefonas; raštinės darbo laikas; trumpa parapijos istorija (bažnyčios pastatymo datos); rengimo sakramentams tvarka; sakramentų teikimo tvarka (išpažinčių klausymo laikas); parapijos tarnysčių kontaktiniai asmenys (Caritas, parapijos choras, jaunimo, maldos grupelės ir pan.); ; esant poreikiui, minimali informacija apie parapiją užsienio kalbomis.

992. Aktualiosios informacijos dalyje teiktina: informacija apie numatomus pagrindinius parapijos renginius; savitarpio pagalbos skelbimai; glaustas artimiausių švenčių pristatymas.

Sienlaikraštis

993. Sienlaikraštis pirmiausia skirtas informuoti reguliariai bažnyčioje besilankančius parapijinės bendruomenės narius. Sienlaikraštis įrengtinas bažnyčios viduje ar kitoje, dažniausia tik parapijinės bendruomenės narių lankomoje erdvėje.

994. Informacija sienlaikraštyje pateiktina ne chaotiškai, bet grupuojant ją pagal jos pobūdį. Sienlaikraštyje išskirtinos trys dalys: bendroji, skelbimų ir žmogiškosios-patirtinės informacijos. Didesnėse parapijose kiekvienai daliai gali būti skirta atskira lenta ar stendas.

995. Bendrojoje dalyje talpintina nedažnai keičiama informacija apie arkivyskupiją, arkivyskupijos masto renginius. Šią informaciją gali rengti arkivyskupijos informacijos tarnyba. Šioje dalyje taip pat talpintina pristatomoji informacija apie tęstines programas (pvz., rengimo sakramentams, „Atgaivink“ ir pan.), išsamiau pristatytos parapijoje veikiančios grupės ir tarnystės išlaikant derama proporcijas, išsamiau supažindinama su šventėmis bei liturginiais laikotarpiais. Šioje dalyje taip pat galima numatyti skyrelį apie svarbius visuotinės Bažnyčios įvykius.

996. Skelbimų dalyje turėtų būti pateikiami skelbimai, susiję su parapijos vidiniu gyvenimu, įskaitant parapijoje veikiančių grupių bei organizacijų skelbimus. Jie galėtų

būti išsamesni bei informatyvesni negu išoriniame stende. Čia taip pat informuotina apie kaimyninių parapijų ar dekanato lygmens renginius.

997. Žmogiškosios-patirtinės informacijos dalyje pateiktini išpūdžius apie buvusių įvykius, rekolekcijas, piligrimines keliones, minėjimus, vasaros stovyklas ir pan. Čia turėtų vyrauti vizuali informacija, nes sienlaikraščio formatas nėra tinkamas ilgiems tekstams.

Parapijos sekmadieninis biuletenis

998. Siūlytinas bent nedidelės apimties sekmadieninis leidinėlis, skirtas sekmadieninių Mišių dalyviams. Ji turėtų sudaryti liturginė-katechetinė dalis (sekmadienio liturginiai skaitiniai, liturginio laikotarpio įvadai, glaustą katechetinę medžiagą, klebono žodis parapijiečiams ir pan.) ir aktuali arkivyskupijos bei parapijos gyvenimo informacija.

999. Liturginę-katechetinę dalį parapijos gali parengti savarankiškai, naudodamosi interneto svetainėse pateikiamais skaitiniais bei meditacijomis arba pasinaudoti kitų parengtais leidiniais.

1000. Biuletenių leidėjams siūlytina rūpestingai pasverti savo jėgas bei išteklius ir tenkintis tuo, kas būtiniausia.

1001. Siekiant laiduoti visavertišką dalyvavimą liturgijoje, parapijos sekmadieniniai biuleteniai dalintini po pamaldų. Kartais patogu parapijos sekmadieninius biuletenius prieš pamaldas išdėstyti kauptuose ir padėti ties įėjimu, tačiau kunigas turi retkarčiais žodžiu priminti jų paskirtį, paraginti parsinešti namo ligoniams ir kitiems, negalėjusiems dalyvauti šv. Mišiose.

1002. Parapijos, turinčios žmogiškųjų bei medžiaginių išteklių, papildomai gali leisti platesnės apimties laikraščius ar biuletenius.

Kiti leidiniai

1003. Pageidautini įvairūs pastoracinio pobūdžio leidinėliai, katechetiniai bukletai, teikiantys gaires pasirengimui sakramentams bei pasitarnaujantys religiniam vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimui. Siekiant laiduoti turinio ir formos kokybę, tokius leidinius, talkinant parapijai, galėtų rengti arkivyskupijos kompetentingos institucijos.

1004. Parapijos medžiagos dalijimui bažnyčioje numatytinas stalelis. Medžiagai, dalijamai bažnytinių organizacijų, nebūtinai tiesiogiai susijusių su parapijos gyvenimu, numatytinas atskiras stendas ar stalelis. Informacijos platinimas suderintinas su klebonu.

Pranešimai kitose komunikavimo priemonėse

1005. Pranešimai apie parapijos ir Bažnyčios gyvenimą teiktini ir vietinėse komunikavimo priemonėse. Derėtų pasirūpinti, kad būtų reguliariai skelbiama pamaldų tvarka. Žinių apie parapiją reikia stengtis pateikti ir į vietinius turizmo biuletenius.

1006. Į nacionalines komunikavimo priemones siunčiama informacija derintina su arkivyskupijos informacijos tarnyba. Parapijų informacija į regioninę spaudą siūstina per dekanatų centrus.

Parapijų interneto svetainės

1007. Parapijos interneto svetainė yra nauja, palyginti nebrangi komunikavimo priemonė, apimanti visų kitų parapijos komunikavimo priemonių pavieniui atliekamas funkcijas, nors ir negalinti jų atstoti dėl internetinio ryšio skverbties apimčių. Joje pateikiama informacija pasiekia ir reguliarius Mišių dalyvius, ir atitolusius bendruomenės narius. Interaktyvi parapijos interneto svetainė gali prisidėti prie grįžtamojo ryšio su bendruomenės nariais plėtojimo.

1008. Kiekvienai parapijai privalu turėti savo interneto svetainę ir nuolatos rūpintis joje pateikiamos informacijos atnaujinimu. Interneto svetainėje gali būti pateikiama įvairaus pobūdžio informacija. Didesnės parapijos taip pat galėtų pasverti elektroninio parapijos laikraščio galimybę.

1009. Interneto svetainė atlieka ne tik komunikacinę, bet ir reprezentacinę funkciją, todėl ji privalo būti įvairiais atžvilgiais kokybiška. Oficialiosios Kauno arkivyskupijos parapijos svetainės turi būti aprobuotos arkivyskupijos ordinaro arba jo įgalioto asmens ar institucijos.

1010. Oficialiosios Kauno arkivyskupijos parapijų interneto svetainės talpintinos Katalikų interneto tarnybos prižiūrimuose serveriuose.

Parapijos renginiai

1011. Per didesnius parapijos renginius skatintinas parapijoje veikiančių organizacijų, judėjimų bei grupių prisistatymas. Bent Katalikų žinyne išvardytos grupės negali būti ignoruojamos.

Prieinamumas prie bažnytinės informacijos

1012. Kiekvienoje parapijoje turėtų būti prieinamas Šventasis Raštas, Katalikų Bažnyčios katekizmas, visi lietuvių kalba išleisti Bažnyčios magisteriumo dokumentai, Lietuvos Vyskupų Konferencijos dokumentai, katalikiška spauda. Šią galimybę parapijose galima laiduoti lanksčiai, pavyzdžiui, įrengiant skaityklą, stacionarią ar mobilią bibliotekėlę ir pan. Pageidautina kaupti katalikiškų knygų bibliotekėlę.

1013. Pageidautina bendruomenės nariams sudaryti galimybę naudotis katechetinio, šviečiamojo ir meninio pobūdžio filmais bei giesmių ir kitos bažnytinės muzikos įrašais.

1014. Siekiant sudaryti galimybes bendruomenės nariams naudotis Lietuvos ir pasaulio katalikiškaisiais informacijos ištekliais bei elektroninėje erdvėje palaikyti ryšį tarpusavyje ir su kitais tikinčiais Lietuvoje ir pasaulyje, siūlytina parapijas aprūpinti bendruomenės nariams prieinamu kompiuteriu ir interneto ryšiu. Nuo nepageidaujamų svetainių naršymo galima apsisaugoti specialia programine įranga.

Tikinčiųjų lankymas

1015. Svarbus komunikacijos kanalas yra tiesioginis parapiinės bendruomenės narių lankymas (kalėdojimas, ligonių ir šeimų lankymas, specialiosios akcijos). Bendruomenės narius lanko kunigas. Tačiau klebono pavedimu parapiinės bendruomenės narius tiesiogiai lankyti gali ir tam tikri bendruomenės nariai (siekiant sužinoti, kas pageidauja klebono apsilankymo per kalėdojimą, Ligonijų patepimo sakramento ir pan.). Bendruomenės narius lankantys asmenys gali padėti klebonui geriau pažinti parapijos narius bei jų problemas.

1016. Kunigas ir tokie asmenys, lankydami atitolusius bendruomenės narius, galėtų supažindinti su parapijos gyvenimu bei renginiais, kviesti išitraukti į maldos ir kt. akcijas (pvz., gyvybės gynimas), akinti prenumeruoti katalikišką spaudą. Nuo Bažnyčios atitolusiems bendruomenės nariams paliktina lankstinukų, kitos informacijos apie parapiją ir jos vykdomas akcijas, veikiančias organizacijas, maldos grupes.

KOMUNIKAVIMO VEIKLOS FINANSAVIMAS

1017. Visuomenės komunikavimo priemonių dieną visose Kauno arkivyskupijos parapijose rengiama rinkliava visuomenės komunikavimo reikmėms. Parapijose surinktos lėšos turėtų likti parapijose ir būti naudojamos numatytiems komunikaciniams tikslams siekti.

1018. Kauno arkivyskupijos Informacijos skyriaus veikla finansuojama iš kurijos skiriamų lėšų, tikslinių aukų, savo pastangomis uždirbtų lėšų (kalendorių, bukletų, atvirukų ir pan. leidybos), užsienio katalikų fondų skirtų lėšų.

1019. Kauno arkivyskupijos Informacijos skyrius taip pat gali rengti įvairias aukų paieškos kampanijas arkivyskupijos komunikacinei veiklai finansuoti.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS BAŽNYTINIO TURTO APSKAITOS NUOSTATAI

1020. Kiekviena Kauno arkivyskupijos parapija, rektoratas ir kitos bažnytinės institucijos disponuoja turtu, kurio priežiūrą, kontrolę ir apskaitą patikėjimo teise vykdo parapijos klebonas, rektorius arba institucijos vadovas.

1021. Parapijos turtas skirstomas į nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą.

1022. Nekilnojamasis turtas - tai bažnyčios, koplyčios, parapijiniai namai, klebonijos, kiti statiniai bei žemės sklypai.

1023. Kilnojamąjį turtą sudaro liturginiai reikmenys, pinigines lėšos, finansinis turtas (vertybiniai popieriai), pagrindinės priemonės bei inventorius, reikalingi pastoracinei, karitatyvinei, socialinei ir kitai veiklai.

1024. Pajamos ir išlaidos privalo būti pateisintos dokumentais (PVM sąskaitomis faktūromis, kasos pajamų orderiais, kasos išlaidų orderiais, kasos čekiais, sutartimis, aktais ir kt.).

1025. Siekiant įsigyti, kontroliuoti ir valdyti patikėtą turtą, būtina pastovi turto apskaita ir kasmetinė inventorizacija.

1026. Keičiantis parapijų klebonams, visas turtas ir dokumentai privalo būti perduodami naujai paskirtam klebonui pagal perdavimo – priėmimo aktus.

Nekilnojamojo turto apskaita

1027. Nekilnojamąjį turtą apibūdina pagrindiniai nekilnojamojo turto įsigijimo ir priklausomybės dokumentai:

1027.1. valstybinės įmonės “Registru centras” techninės apskaitos byla;

1027.2. valstybinės įmonės “Registru centras” pažymėjimas apie Nekilnojamojo turto registre įregistruotus statinius, žemės sklypus;

1027.3. kiti dokumentai (valstybės ir savivaldybės institucijų potvarkiai, sutartys, bažnytiniai dokumentai ir kt.).

1028. Visi statybos, remonto ir restauracijos darbai privalo būti įtraukti į apskaitą.

1029. Statybos, kapitalinio remonto ir restauracijos darbams atlikti, kurių sąmatinė vertė viršija vietos Ordinaro nustatytą sumą, reikalingas Ordinaro leidimas.

1030. Parapijos nekilnojamojo turto nuosavybės dokumentų kopijos turi būti pateiktos taip pat arkivyskupijos kurijai ir dekanui.

Kilnojamojo turto apskaita

1031. Visas kilnojamasis turtas, išskyrus pinigines lėšas, nepriklausomai nuo jo paskirties ir buvimo vietos, apskaitomas inventoriaus knygoje. Inventoriaus knygoje nurodoma: eil. Nr., pavadinimas, kiekis, įsigijimo data, vertė, būklė, pastabos.

1032. Jeigu daikto įsigijimo data ir vertė nežinoma, galima nurodyti sąlyginę (apytikrę) daikto įsigijimo datą ir vertę.

1033. Pastabų grafoje nurodomas daiktų nurašymas (dėl nusidėvėjimo ar kitos priežasties) ar palikimas apyvartoje dėl pagerintos būklės ar atlikto remonto.

1034. Naujo kilnojamojo turto įsigijimas turi būti pateisintas juridinę galią turinčiais dokumentais. Vietos Ordinaras savo dekretu nustato, nuo kurios sumos įsigytas kilnojamasis turtas įrašomas į inventoriaus knygą.

Metinė turto inventorizacija

1035. Kiekvienoje parapijoje vieną kartą per metus būtina atlikti kilnojamojo ir nekilnojamojo turto inventorizaciją.

1036. Inventorizacija atliekama kiekvienų kalendorinių metų gruodžio mėnesio pirmą dieną.

1037. Inventorizacijai atlikti sudaroma ne mažesnė kaip 3 narių komisija, į kurios sudėtį įeina ekonominės, pastoracinės parapijos komisijų nariai bei parapijos klebonas.

1038. Atliekant metinę inventorizaciją inventoriaus knygoje įrašomi pasikeitimai.

1039. Inventorizacijos metu sutikrinamas kilnojamasis ir nekilnojamasis turtas, nustatoma turto faktinė būklė.

1040. Metinės inventorizacijos dokumentus pasirašo komisijos pirmininkas ir komisijos nariai.

1041. Komisijai, nustačius visišką daiktų nusidėvėjimą, pastarieji nurašomi nurašymo aktu (išskyrus meno vertybes).

Parapijos turto perdavimas - priėmimas

1042. Visas parapijoje esantis turtas perduodamas pagal perdavimo – priėmimo aktus.

1043. Parapijos perdavime – priėmime dalyvauja: parapiją perduodantis klebonas, naujai paskirtas parapijos klebonas, dekanato dekanas arba vietos Ordinaro įgaliotas dvasininkas.

1044. Parapiją perduodantis klebonas pateikia visus parapijos nekilnojamojo bei kilnojamojo turto dokumentus.

1045. Nekilnojamasis turtas perduodamas ir priimamas pagal perdavimo – priėmimo aktus kiekvienam objektui atskirai.

1046. Kilnojamasis turtas perduodamas pagal metinės inventorizacijos duomenis.

1047. Parapijos dokumentai perduodami pagal iš anksto paruoštą perduodamų dokumentų aprašą.

1048. Parapijos pinigines lėšas perduodamos – priimamos pagal parapijos faktinius apskaitos duomenis.

1049. Visus perdavimo – priėmimo aktus pasirašo parapiją perduodantis klebonas, naujai paskirtas parapijos klebonas, dekanato dekanas arba vietos Ordinaro paskirtas įgaliotas dvasininkas.

TAISYKLĖS DĖL AUKŲ PRIĖMIMO KAUNO ARKIVYSKUPIJOJE

Aukos parapijos reikalams

1050. Aukos parapijos reikalams gali būti renkamos pačioje bažnyčioje arba šalia jos, gavus vietos klebono raštišką sutikimą. Šios aukos negali būti naudojamos dvasininkų pragyvenimui, nebent vietos Ordinaras būtų patvarkęs kitaip.

1051. Bažnyčioje renkamas aukas suskaičiuoja bent du bendruomenės nariai dalyvaujant vietos klebonui ir surašo aktą, kuris saugomas parapijos archyve.

1052. Jeigu aukos renkamos ne bažnyčioje, aukų rinkėjai privalo aukas registruoti į specialius, parapijos antspaudu ir parašu patvirtintus lapus. Apie tokį aukų rinkimą vietos klebonas iš anksto informuoja savo parapijiečius.

1053. Jei parapijoje vykdomi remonto, statybos ar restauracijos darbai, klebonas kviečia kiekvieną šeimą aukoti nustatytą sumą vykdomiems darbams.

1054. Klebonai aukas, skirtas parapijos reikalams, registruoja specialioje knygoje.

1055. Apie surinktas aukas parapijai ir tai, kam jos buvo panaudotos, vietos klebonas metų pradžioje informuoja tikinčiuosius, iš anksto paskelbdamas ataskaitos datą.

1056. Be vietos Ordinaro leidimo parapijos dvasiškiai neturi teisės pašaliniams asmenims rodyti parapijos aukų dokumentų.

1057. Už nustatytą taisyklių nesilaikymą vietos Ordinaras pasilieka teisę paskirti kunigą pareigoms, kurios nėra susijusios sus aukų rinkimu.

Statybos ir remonto darbai parapijoje

1058. Visi numatomi statybos ir remonto darbai parapijoje pirmiausia yra aptariami parapijos pastoracinėje ir ekonominėje tarybose.

1059. Visi numatomi statybos ir remonto darbai parapijoje yra įtraukiami į sudaromą parapijos metų biudžetą, svarstant, kiek lėšų parapija gali skirti šiems darbams.

1060. Klebonas apie būsimus statybos ir remonto darbus supažindina tikinčiųjų bendruomenę.

1061. Jei statybos ir remonto darbų sąmata yra didesnė nei 5 tūkst. Lt, kreipiasi į vietos ordinarą, prašant leidimo minėtiems darbams, pateikiant reikalingus dokumentus.

1062. Jei statybos ir remonto darbai yra susiję su bažnyčios interjeru bei eksterjeru, būsimus darbus suderina su bažnytine meno komisija ir gauna šios komisijos bei vietos ordinaro pritarimą.

BAŽNYTINIO TURTO PERLEIDIMAS IR ATISISAKYMAS

1063. Visos sutartys, sudaromos juridinio asmens vardu, privalo būti raštiškai patvirtintos vietos Ordinaro.

1064. Jei sandorio vertė, perkant, parduodant ar kitaip atsisakant bažnytinio turto, yra nuo 10 000 (dešimties tūkstančių) litų iki 200 000 (dviejų šimtų tūkstančių) litų vertės, reikalingas raštiškas vietos Ordinaro leidimas. Sudarius sandorį be tokio leidimo, sutartį sudaręs klebonas už galimas skolas atsako asmeniniu turto.

1065. Jei sandorio vertė, perkant, parduodant ar kitaip atsisakant bažnytinio turto, yra nuo 200 000 (dviejų šimtų tūkstančių) litų iki 2 000 000 (dviejų milijonų) vertės, reikalingas raštiškas vietos Ordinaro leidimas, kuris suteikiamas pasitarus su vyskupijos ekonomine taryba bei konsultorių kolegija.

1066. Jei sandorio vertė, perkant, parduodant ar kitaip atsisakant bažnytinio turto, viršija 2 000 000 (du milijonus) litų, reikalingas raštiškas vietos Ordinaro leidimas, kurį jis gali suteikti tik gavęs vyskupijos ekonominės tarybos, konsultorių kolegijos ir suinteresuotų asmenų sutikimą. Taip pat privaloma gauti leidimą iš Apaštalu Sosto.

1067. Atsisakant turto, kurio vertė viršija 10 000 (dešimt tūkstančių) litų sumą, reikalaujama motyvuoti atsisakymo priežastis (skubus būtinumas, aiški nauda, maldingumo motyvai ar kt.) bei pateikti ekspertų raštišką atsisakomo turto įvertinimą.

1068. Nurodyta atsisakomo turto vertė, pasikeitus situacijai, gali būti keičiama Lietuvos Vyskupų Konferencijos dekretais.

1069. Jei atsisakomas turtas yra dalinamas, prašant leidimo to turto atsisakymui, reikalaujama pateikti išrašą apie praeityje atsisakyto turto dalį; to nepadarius, leidimas yra negaliojantis.

1070. Turto negalima atsisakyti už žemesnę nei vietos Ordinaro paskirtų ekspertų įvertinime nustatytą kainą.

1071. Iš atsisakomo turto gautos lėšos panaudojamos vietos Ordinaro patvirtinimu.

1072. Bažnytinis turtas, išskyrus menkavertį turtą, be raštiško vietos Ordinaro leidimo neturi būti parduotas ar nuomojamas to turto tvarkytojams (administratoriams) arba jų giminaičiams iki ketvirto giminystės laipsnio.